

T.C.

**AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**MESLEK LİSELERİ OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARI
VE SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK
PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Hayriye TORUNOĞLU

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**KIRŞEHİR
EYLÜL 2015**

T.C.

AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**MESLEK LİSELERİ OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARI
VE SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK
PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

**OPINIONS OF SCHOOL PSYCHOLOGICAL COUNSELORS
AND CLASSROOM GUIDANCE TEACHERS OF
VOCATIONAL HIGH SCHOOLS ON GUIDANCE PROGRAM**

Hayriye TORUNOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Dilek GENÇTANIRIM KURT

KIRŞEHİR

EYLÜL 2015

ÖZET

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri.....Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan(İmza)

Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Doç. Dr. Eda BURLEN

Üye.....(İmza)

Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Yrd. Doç. Dr. Dilek GENÇTANIRIM KURT

Üye.....(İmza)

Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Yrd. Doç. Dr. Menderes ÜNAL

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../20..

(İmza Yeri)

Akademik Unvan, Adı-Soyadı

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu çalışmada meslek liselerinde çalışan okul psikolojik danışmanlarının ve sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinin cinsiyet, branş ve meslek lisesi türü değişkenleri açısından değişiklik gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmanın evrenini Kırşehir ili merkezinde görev yapan okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklem grubunu ise 2013-2014 öğretim Kırşehir ili merkezinde meslek lisesinde görev yapan 123'i sınıf rehber öğretmeni ve 8'i okul psikolojik danışmanı olmak üzere amaçlı örneklem yoluyla seçilen toplam 131 öğretmen (n=131) oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Ortaöğretim Rehberlik Programına İlişkin Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Okul Psikolojik Danışmanları Görüşleri Anketi yoluyla elde edilmiştir. Verilerin analizinde, yüzde, frekans ve aritmetik ortalama istatistikleri, bağımsız gruplar için t testi ve Kruskal Wallis H analiz teknikleri kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda; rehberlik programında yer alan hedeflerin açık ve net ifade edildiği belirtilmiştir. Yeterlik alanlarının öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun hazırlanmış olduğu ancak öğrencilerin eğitsel ve mesleki karar almaları için gerekli olgunluğa ulaşmalarına tam olarak yardımcı olmadıkları belirtilmiştir. Bununla birlikte etkinliklerin öğrencilerin okul sonrası yaşamlarına yön verecek şekilde olmadığı sonucuna varılmıştır. Programda yer alan ölçme araçlarının uygulandıktan sonra nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılmalıdır. Sınıf rehber öğretmenlerinin

uyguladıkları rehberlik programına ilişkin görüşleri cinsiyete ve branşa göre değişiklik göstermezken, çalıştıkları okul türüne göre değişiklik göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Rehber Öğretmeni, Okul Psikolojik Danışmanı, Rehberlik Programı, Meslek Lisesi

ABSTRACT

In this study it was aimed to define the opinions of classroom guidance teachers and school psychological counselors working at vocational high schools about the guidance program. In addition, it was investigated whether the opinions of classroom guidance teachers vary according to their gender, branches or type of their schools.

The population of the study consists of classroom guidance teachers and school psychological counselors who work in vocational high schools in Kırşehir. The sample of the study consisted of a total of 131 teachers; 8 school psychological counselors and 123 classroom guidance teachers who were chosen by purposeful sampling method. Data was gained by Secondary School Guidance and Counseling Program Questionnaire. Percentage, frequency and arithmetic means istatistics, t-test for independent groups and Kruskal-Wallis test techniques were used to analyze the data.

According to the findings of the research, attainments of the program are clear enough to understand. It was found out that the content of the program was prepared in accordance with the needs of students but it does not help students mature enough to make academic and vocational choices. Besides, it was found that the do not direct students in their after school lives. It is clear how to evaluate the assessment instruments . Finally, classroom guidance teachers' opinions about the guidance program do not vary according to their gender or branches while their opinions vary in accordance with the type of their schools.

KEY WORDS: Classroom Guidance Teacher, School Psychological Counselors, Guidance Program, Vocational High School

ÖNSÖZ

Eğitim programlarının okullarda hedeflenen başarıya ulaşması büyük önem taşımaktadır. Eğitimde hedeflenen öğrencilerin başarılı olması ve kendi kararlarını alabilecekleri, sağlıklı bir hayata sahip olmalarıdır. Bunun tam anlamıyla gerçekleşmesi için eğitim programlarının yanı sıra okullarda uygulanan rehberlik programları da ayrı bir öneme sahiptir. Öğrencilerin kişisel, mesleki ve eğitsel anlamda gelişmelerine destek olacak bir rehberlik programı onların akademik anlamda başarılı olmalarını sağlayacaktır. Bu anlamda meslek liseleri ve bu okullarda uygulanan rehberlik programı bu çalışmada ele alınmıştır.

Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış olan bu çalışmayla, meslek liselerinde uygulanan rehberlik programına ilişkin sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarının görüşleri ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerinin; cinsiyete, bransa ve okul türüne göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Çalışma meslek liselerinde uygulanan rehberlik programını inceleme açısından bir ilk olma özelliğini taşıdığından, araştırma sonuçlarının eğitim programları ve öğretimi ile psikolojik danışma ve rehberlik alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle araştırma ilgili alan yazınlarda önem taşımaktadır. Bu çalışma Ahi Evran Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından PYO-EGF.4003.13.002 no' lu proje ile desteklenmiştir.

Yüksek lisans eğitimim boyunca benden hiçbir desteğini esirgemeyen, bu yolda bana çok şey öğreten, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan tez danışmanım ve sevgili hocam Yrd. Doç. Dr. Dilek GENÇTANIRIM KURT' a,

Tez çalışmam boyunca yardımını ve desteğini esirgemeyen sevgili Arş. Gör. Selen KULA'ya,

Anket hazırlama sürecinde katkılarından dolayı Doç. Dr. Nihat ÇALIŞKAN'a, Doç. Dr. Mehmet TAŞDEMİR'e, Doç. Dr. Bayram TAY'a, Doç. Dr. Eda GÜRLEN'e, Yrd. Doç. Dr. Nihan ARSAN'a, Arş. Gör. Önder BALTACI'ya, Arş. Gör. Selen DEMİRTAŞ ZORBAZ'a, Arş. Gör. Özlem ULAŞ'a, Arş. Gör. Nilay DİLBER ÇAĞLAYAN'a,

Yaşamım boyunca bana her konuda güvenen ve destekleyen, varlıklarından mutluluk duyduğum canım anneme ve yardımını hiçbir zaman esirgemeyen kardeşim Hatice TÜRKER'e,

Araştırma sürecime heyecan ve hayatıma anlam katan canım oğlum İsmail'e,

Çalışma boyunca sabrı ve anlayışıyla, pes ettiğim anlarda beni cesaretlendiren, bana duyduğu güveni her zaman hissettiren, çalışmanın tamamlanmasında büyük katkısı olan eşim Çağlar TORUNOĞLU'na sonsuz teşekkürler.

Hayriye TORUNOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT	III
ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	X

BÖLÜM I

1.GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	8
1.2. Araştırmanın Amacı	10
1.3. Problem Cümlesi.	11
1.4. Alt Problemler	11
1.5. Araştırmanın Önemi	12
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	13
1.7. Sayıtlar.....	13
1.8. Tanımlar	14

BÖLÜM II

2. İLGİLİ KAVRAMLAR VE GENEL AÇIKLAMALAR	16
2.1. Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Tanımı.....	16

2.2. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Gelişimi	19
2.3. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Amacı	23
2.4. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Kapsamı	25
2.4.1. Kişisel-sosyal rehberlik.....	25
2.4.2. Eğitsel rehberlik.....	27
2.4.3. Mesleki rehberlik	31
2.5. Ortaöğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri.....	36
2.6. Kapsamlı Gelişimsel Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları.....	38
2.6.1. Hizmetler modeli.....	38
2.6.2. Süreç modeli.....	39
2.6.3. Görevler Modeli	39
2.7. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı	44
2.8. İlgili Araştırmalar	45
2.8.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar.....	45
2.8.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	62

BÖLÜM III

3. YÖNTEM	67
3.1. Araştırma Modeli	67
3.2. Evren ve Çalışma Grubu.....	68

3.3. Veri Toplama Aracı.....	68
3.3.1. Ortaöğretim Rehberlik Programına İlişkin Sınıf Rehber	
Öğretmenleri ve Okul Psikolojik Danışmanları Görüşleri Anketi	68
3.3.1.1 Anket Geçerliği	69
3.3.1.2 Anket Güvenirliği.....	72
3.4. Veri Toplama Süreci	72
3.5. Verilerin Analizi	73

BÖLÜM IV

4. BULGULAR.....	75
4.1. Okul Psikolojik Danışmanlarının Okullarında Uygulanan Rehberlik	
Programına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	75
4.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okullarında Uygulanan Rehberlik	
Programına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	94
4.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okullarında Uygulanan Rehberlik	
Programına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına	
İlişkin Bulgular	115
4.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okullarında Uygulanan Rehberlik	
Programına İlişkin Görüşlerinin Branş Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına	
İlişkin Bulgular	116

4.5. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okullarında Uygulanan Rehberlik Programına İlişkin Görüşlerinin Okul Türüne Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bilgiler	117
--	------------

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM	119
-----------------------------------	------------

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER	131
6.1. Sonuç	131
6.2. Öneriler	134

KAYNAKÇA.....	137
----------------------	------------

EKLER

EK 1: Araştırmada Kullanılan Anket	143
EK 2: MEB Anket Uygulama İzin Yazısı.....	148

Tablo 1: Rehberlik Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi Açıklayıcı Faktör Analizi Toplam Değerleri	70
Tablo 2: Okul Psikolojik Danışmanlarının Rehberlik Programının Hedefler Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri.....	76
Tablo 3 : Okul Psikolojik Danışmanlarının Rehberlik Programının Yeterlik Alanları Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri	80
Tablo 4: Okul Psikolojik Danışmanlarının Rehberlik Programının Etkinlikler Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri.....	83
Tablo 5: Okul Psikolojik Danışmanlarının Rehberlik Programının Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri	89
Tablo 6: Okul Psikolojik Danışmanlarının Rehberlik Programının Geneline İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri.....	92
Tablo 7: Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Programının Hedeflerine İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri.....	95
Tablo 8: Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Programının Yeterlik Alanlarına İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri	99
Tablo 9: Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Programının Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri.....	103
Tablo 10: Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Programının Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşler	109

Tablo 11: Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Programının Geneline İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri.....	112
Tablo 12: Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t - Testi Sonuçları.....	115
Tablo 13: Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Görüşlerinin Branş Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t Testi Sonuçları	116
Tablo 14: Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Görüşlerinin Okul Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları	117

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Gelişen dünyada, eğitim anlayışının da sürekli değişim içinde olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Eğitim öğretim sürecinde, öğrencilere kuramsal bilginin verilmesinin yanı sıra onların sağlıklı, verimli ve kendini tanıyan bireyler olmaları içinde gerekli eğitimin verilmesi gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) göre (2006); eğitim sürecinde her öğrencinin kendine özgü olduğu, bireysel farklılıklar gösterdiği kabul edilmekte ve öğrenci merkezli bir öğrenme ortamı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu öğrenme ortamında öğrencilerin kendilerini keşfetmeleri ve farklılıklarını kabul etmeleri için desteğe ihtiyaç duyabilmektedirler. Bu ihtiyaç neticesinde öğrencilere rehberlik programları yoluyla psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti sunulmaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik; her yaşta bireye, kendini anlaması, kendini geliştirmesi, çevresine uyum sağlaması, karar verebilme becerisini kazanması ve bunların sonucunda kendini gerçekleştirme için profesyonel kişilerce verilen bir hizmettir (Barki ve Mukhopadhyay, 2008; Özoğlu, 2007; Demirel, 2010; Kepçeoğlu, 2010; Kuzgun, 2013). Bu tanımdan yola çıkarak psikolojik danışma ve rehberliğin, bireyin kendini gerçekleştirme için bu konunun uzmanlarından aldığı bir yardım hizmeti olduğu ve temel amacının bireyin kişisel, sosyal ve mesleki gelişimini desteklemek olduğu söylenebilir.

Bu bağlamda, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin önemli işlevlerinden biri de bireyin hayatında başarılı ve mutlu olabilmesini sağlamaktır. Bunun için bireyin bazı niteliklere sahip olması gerekir ve psikolojik danışma ve rehberliğin amacı da bireyin bu nitelikleri kazanmasına yardımcı olmaktır. Bu nitelikler verimli

çalışma, zamanı iyi kullanabilme, etkili karar verme, problem çözme, etkili iletişim ve plan yapma becerileri, kendini tanıma ve kendini kabul, meslekleri tanıma, kendi yetenek, ilgi ve kişilik özellikleri ile öğrenme konuları ve meslekler arasında bağ kurabilme, öğrenme ve çalışmaya yönelik olumlu tutumlar, toplum hayatına uyum sağlayabilme ve katkıda bulunma için gerekli sorumluluk, insan değerlerine saygılı, onları benimseyici ve geliştirici olabilme gibi değerler şeklinde sıralanmaktadır (Erkan, 2003; Can, 2013; Bakırcıoğlu, 2013). Kuşkusuz, yukarıda belirtildiği üzere bu niteliklerin okullarda öğrencilere kazandırılması psikolojik danışma ve rehberlik programları aracılığıyla olmaktadır. Bu anlamda Türkiye’de geçmişten bu yana, eğitim sistemi kapsamında okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri farklı rehberlik modelleri ile uygulamaya konulmuştur. Bu modeller geleneksel ve gelişimsel olarak iki ana başlık altında ele alınırken geleneksel model olarak kabul edilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri; hizmetler modeli, süreç modeli ve görev modeli olmak üzere üç başlık altında toplanmaktadır (Gysbers ve Henderson, 1988). Bu modellerin özellikleri ele alındığında ise genel olarak psikolojik danışman merkezli oldukları, problemlili öğrencilere ve kriz odaklı yardıma yönelik oldukları görülebilir. Öğrencilerin ihtiyaç ve gelişimlerini ele almaktan çok okul psikolojik danışmanların görevlerine odaklanmışlardır. Eğitim sürecinin bir parçası olmaktan çok, bu modeller rehberlik ve psikolojik danışmayı, eğitim faaliyetlerini destekleyen bir hizmet alanı olarak görmüştür (Doğan, 2010; Erkan, 2011; Nazlı, 2011; Yeşilyaprak, 2013). Bu anlamda geleneksel modellerin öğrenciyi merkez alan günümüz eğitim sistemi ile uyumlu olmadığı söylenebilir.

Sözü edilen geleneksel modellerden sonra ortaya çıkan gelişimsel yaklaşım, geleneksel modellere tepki olarak ortaya çıkmıştır. Gelişimsel yaklaşım, insan

gelişimine odaklanır ve insanların yaşadığı gelişim dönemlerini ve gelişim görevlerini dikkate alır ve onları desteklemeye çalışır (Nazlı, 2011). Geleneksel modellerin aksine, problem çözme odaklı, bireyin gelişimini yaşam boyu ele alan bir yaklaşımdır.

Günümüzde okullarda uygulanan kapsamlı gelişimsel rehberlik programları, gelişimsel rehberliğin uygulamalı yönüdür. Amerikan Okul Psikolojik Danışmanları Derneği'ne (2012) göre kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının, öğrenci verilerinden yola çıkarak, öğrencinin akademik, kariyer ve kişisel/sosyal gelişimini temel alarak, bütün öğrencilerin öğrenme sürecini geliştirir ve destekler . Bu anlamda, kapsamlı gelişimsel rehberlik programları bütün öğrencilere yöneliktir, onların her yönden gelişimini ele alır ve öğrencilere hayat boyu psikolojik danışma ve rehberlik hizmetini sunmayı amaçlamaktadır.

Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programlarının öğeleri Gysbers (1990) tarafından “içerik”, “yapısal çerçeve, faaliyetler ve zaman” ve “kaynaklar” olarak belirtilmiştir. Gysbers'a göre (1990) içerik ögesi programda öğrencilerin kazanması hedeflenen yeterliklerden oluşurken, yapısal çerçeve ve faaliyetler ögesi tanım, gerekçe ve sayıtlardan ve dört süreçsel öğeden oluşmaktadır. Kaynaklar ögesi ise insansal, finansal ve politik kaynakları içermektedir. Kapsamlı gelişimsel rehberlik programları bu öğeler temel alınarak hazırlanmaktadır.

Türkiye’de kapsamlı gelişimsel rehberlik programı model alınarak hazırlanan İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı 02.08.2006 tarih ve 329 sayılı Talim Terbiye Kurul Kararı ile 2006–2007 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir. Program hazırlanırken MEB (2006)

tarafından kişisel/sosyal, eğitsel ve mesleki rehberlik alanları temel alınmıştır. Rehberliğe ilişkin bu alanlar yaygın biçimde kullanılmakla birlikte, program içerisinde hazırlanan yeterlik alanları ve hedeflerin birden çok alana uygun olması nedeniyle sınıflamalar yeterlik alanlarına göre yapılmıştır. Programda yer alan yedi yeterlik alanı; okula ve çevreye uyum, eğitsel başarı, kendini kabul, kişiler arası ilişkiler, aile ve toplum, güvenli ve sağlıklı hayat, eğitsel ve mesleki gelişim şeklinde sıralanmaktadır (MEB, 2006). Bu yeterlik alanları programın genel amacına uygun olarak, öğrencilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak belirlenmiştir (Erkan, 2011).

2006/2007 öğretim yılından itibaren uygulanmakta olan rehberlik programı, okul psikolojik danışmanları koordinatörlüğünde, okul müdürü, sınıf rehber öğretmenleri ve velilerle işbirliği içinde yürütülmektedir. Okul müdürü pozisyonu gereği okuldaki diğer tüm etkinliklerde olduğu gibi psikolojik danışma ve rehberlik etkinliklerinin yürütülmesinde de lider konumundadır. Bununla birlikte, programın başarıyla uygulanabilmesi için okul psikolojik danışmanlarının programın içeriğini anlayarak sınıf rehber öğretmenlerine gerekli desteği sağlaması ve programın uygulanmasına ilişkin geri bildirimleri değerlendirerek önlemler alması gerekmektedir. Bir diğer uygulayıcı olan sınıf rehber öğretmenleri tarafından da programın temel yapısının ve amaçlarının anlaşılabilmiş olması, esnek, ılımlı ve kararlı tutumların sınıf ortamına taşınması gerekmektedir. Programda yer alan hedeflerin kazandırılma sürecinde okul aile iş birliği kaçınılmazdır. Bu sebeple hedeflere yönelik yaşantıların aile ortamında da sağlanması, takibinin yapılması ve aile desteği, programın etkililiğini artırmak için gereklidir (MEB, 2006). Nazlı'ya göre (2011) okul aile işbirliğini gerektiren programın uygulanmasında esas sorumlu kişiler, okul müdürünün yanı sıra okul

psikolojik danışmanlar ve sınıf rehber öğretmenleridir. Wittmer (1993, akt. Nazlı, 2011) gelişimsel modellerle birlikte okul psikolojik danışmanların rollerinin daha da belirginleştiğini ve uzmanlar, danışmanlık örgütleri, eyalet eğitim bölümleri arasında da gelişimsel okul psikolojik danışmanların rol ve fonksiyonları ile ilgili görüşlerinde uzlaşma olduğunu belirtmektedir.

Okullarında uygulanan rehberlik programının lideri olan ve programın işleyişini koordine eden okul psikolojik danışmanları, sınıf rehber öğretmenleriyle de işbirliği içinde çalışırlar. Sınıf rehber öğretmenleri, sınıf rehberlik programını uygulamakla sorumludurlar. MEB (2001) belli bir sınıfın rehberlik etkinliklerini yöneten öğretmeni sınıf rehber öğretmeni olarak adlandırmıştır. Bu bağlamda okul ve sınıf rehberlik programının esas uygulayıcıları olarak okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenleri, rehberlik programının işleyişinde önemli bir konumdadırlar.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, öğrencilerin gelişim dönemleri göz önünde bulundurulduğunda, her okul kademesi için ayrı bir önem taşımaktadır. Ortaöğretim kademesi de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duyulan bir kademe olarak dikkat çekmekte, ergenlik çağının çalkantılarını ergenin en az zararla atlama çabasının yanı sıra, bireyi topluma yapıcı ve yaratıcı bir birey olarak kazandırma çabasıyla da önem kazanmaktadır (Canel, 2012). Öğrenciler özgürlüklerini tanımaya ve keşfetmeye başladıkları için, ortaöğretim yetişkinliğe ve iş hayatına geçişte son dönemdir. Bu dönemde öğrenciler, kim olduklarına, neyi en iyi yaptıklarına ve mezun olduktan sonra ne yapacaklarına karar verirler (ASCA, 2013). Bu yüzden oldukça bunalımlı geçen bir dönemin sağlıklı aşılabilmesi için eğitimde gençlere psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasını zorunlu hale getirmektedir (Yeşilyaprak, 2013). Bu nedenle ortaöğretimde sunulan psikolojik

danışma ve rehberlik hizmetleri, gelişim dönemleri göz önünde bulundurulduğunda büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’de ortaöğretim, ilköğretime dayalı, en az dört yıllık genel, meslekî ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Ortaöğretim, genel ortaöğretim, meslekî ve teknik ortaöğretim olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Genel ortaöğretim, genel liseler, Anadolu liseleri, fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, Anadolu öğretmen liseleri, spor liseleri, Anadolu güzel sanatlar liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır. Meslekî ve teknik ortaöğretim; iş ve meslek alanlarına iş gücü yetiştiren ve öğrencileri yükseköğretime hazırlayan öğretim kurumlarıdır. Meslekî ve teknik ortaöğretim; erkek teknik öğretim okulları, kız teknik öğretim okulları, ticaret ve turizm öğretimi okulları ve din öğretimi okullarından oluşmaktadır (MEB, 2013). İstatistikler incelendiğinde (MEB, 2014), Türkiye’ de toplam 10.955 ortaöğretim kurumu bulunurken, bunların 3.744’ünü genel liseler, 7211’ini ise mesleki ve teknik liseler oluşturmaktadır. Bu okullarda toplam 5.420.178 öğrenci öğrenim görmektedir. Genel liselerde öğrenim görenlerin sayısı 2.906.291 iken, mesleki ve teknik okullarda toplam 2.513.887 öğrenci öğrenim görmektedir. Liselere ait veriler incelendiğinde, meslek liselerinin sayı olarak genel liselerin neredeyse iki katı kadar olduğu görülmektedir. Bu okullarda okuyan öğrenci sayısı da yine genel liselerde okuyan öğrenci sayısına çok yakındır. Bu verilere dayanarak, mesleki ve teknik okulların ortaöğretimde önemli bir yerde bulunduğu söylenebilir.

Sayıları ortaöğretimde okuyan öğrencilerin neredeyse yarısını oluşturan meslek liselerinde öğrenim gören öğrenciler, meslek lisesini tercih ederek, genel liselerdeki öğrencilere göre daha farklı bir yol seçmiş olurlar. Meslek liselerini tercih eden öğrenciler, mesleki bir karar vermişlerdir ve bu karar doğrultusunda mesleki eğitim

olarak, iş hayatına ya da başarılı öğrenciler sınavsız geçiş hakkını kullanarak, meslek yüksekokullarında öğrenim görmektedirler (Nazlı, 2011). Öğrenciler meslek lisesini tercih etmekle aslında okul sonrası iş hayatını da seçmiş olmaktadır. Meslek liseleri öğrencilere iş hayatına daha erken başlama fırsatı sunmaktadır. Bu nedenle bu tür liselerde öğrencilerin, kişisel, akademik gelişimlerinin yanı sıra mesleki anlamda gelişimleri de söz konusudur. Bu nedenle Erkan (2011) meslek liselerinde rehberlik programında öğrencilerin diğer gelişim alanlarının yanı sıra, mesleki gelişimleri ile ilgili farkındalık ve becerilerinin artmasına yönelik etkinlik ve hedeflere ağırlıklı olarak yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Meslek liselerinde uygulanmakta olan Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı Türk eğitim sistemi içerisinde yer alan bütün ortaöğretim kurumları için ortak program olarak geliştirilmiştir. Bu program hazırlanırken lise türünden ziyade, öğrencilerin gelişim dönemleri göz önünde bulundurulmuştur. Nazlı (2011) rehberlik programlarının hazırlanmasında ortaöğretim kurumlarının farklı türleri ve misyonlarına dikkat edilmesi gerektiğini ancak Türkiye’de daha çok genel liselerin özellikleri dikkate alınarak rehberlik hizmeti verilmekte olduğunu belirtmektedir. Bu durumda rehberlik programlarının hazırlanmasında ve psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasında meslek liseleri ve genel liselerin birlikte ele alındığı söylenebilir. Araştırmada, meslek liselerinin yapısal olarak genel liselerden farklı özelliklere sahip olmasından yola çıkarak meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarının karşılanmasında uygulanan psikolojik danışma ve rehberlik programının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, programın uygulayıcıları olduklarından, okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenlerinin programa ilişkin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırma problemi

çerçevesinde rehberlik, rehberlik programına ilişkin bilgiler ve bu konuda daha önce yapılmış olan yurt içi ve dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programları bireylere anasınıfı düzeyinden başlayarak, hayat boyu destek olmayı ve sağlıklı bireyler olarak gelişmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Birey hayat boyu rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duyabilir ancak gelişim dönemleri göz önünde bulundurulduğunda ortaöğretim kademesinde bulunan öğrencilerin yaşamlarını büyük ölçüde etkileyecek kararlar vermek durumunda oldukları için bu dönemin kritik bir süreç olduğu söylenebilir. Kuşkusuz, tam da bu dönemde öğrencilerin mesleki, kişisel-sosyal ve akademik anlamda gelişimleri için psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti büyük önem taşımaktadır. Ortaöğretimde verilen rehberlik hizmetinde ergenin kişilik bütünlüğünü kazanması, yetişkinler iş dünyasına hazırlanması, özel yeteneklerinin geliştirilmesi, kendini dil ve sanatla ifade edebilmesi, yükseköğretim için hazırlanması gibi ağırlık kazanan amaçlar vardır (Tan ve Baloğlu, 2013). Bu amaçlar ele alındığında, meslek lisesi ve genel liselerin önceliklerinin farklı olduğu görülebilir. Genel liseler öğrencileri yükseköğrenime hazırlamayı amaçlarken; MEB (2014) meslek liselerinin kuruluş amacını; iş, hizmet ve sağlık alanlarında ihtiyaç duyulan ulusal ve uluslararası meslek standartlarına uygun nitelikte insan gücünün yetiştirilmesi, mesleki bilgi ve becerilerinin güncelleştirilmesi ve uygulanan programlarla girişimcilik bilinci, meslek etiği, iş sağlığı ve güvenliği kültürü ile iş alışkanlığının kazandırılması ve mesleki eğitim görenlerin istihdama hazırlanması

olarak belirtmektedir. Bu okullarda yoğun eğitim programı yürütülmektedir. Öğrenciler seçtikleri bölüme göre, belli bir meslek için yetiştirilirken, bir yandan da genel liselerde okutulan dersleri almakla yükümlüdürler. Bu da onların yükünü fazlasıyla artırmaktadır. Yoğun ders programının yanı sıra, içinde buldukları dönemi de sağlıklı ve başarılı bir şekilde atlatabilmeleri için desteğe ihtiyaç duyabilmektedirler. Bu destek okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleriyle sağlanabilmektedir.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasında, yapı ve kuruluş amaçları farklı olmasına rağmen genel liselerde ve meslek liselerinde aynı rehberlik programı uygulanmaktadır. Uygulanan program öğrencilerin gelişim dönemleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır (Erkan, 2010; Nazlı, 2011). Bu anlamda programın hazırlanmasında öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türlerinin dikkate alınmadığı söylenebilir. Yukarıda sözü edildiği gibi, meslek lisesinde öğrenim gören öğrenciler genel liselerdeki öğrencilerden farklı olarak iş hayatının sıkıntılarına ve zorluklarına, iş hayatına nasıl adapte olmaları gerektiği konusunda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Ayrıca öğrencilerin yoğun bir ders programına sahip olmaları, mesleki derslerin yanı sıra aynı başarıyı kültür derslerinde de göstermeleri beklenmektedir. Bu durum da öğrencileri olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle uygulanan rehberlik programının meslek liseleri açısından değerlendirilmesi önemli görülmektedir. Bu bağlamda, rehberlik programının uygulayıcıları olduklarından okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenlerinin programa ilişkin görüşleri de programın değerlendirilmesi kapsamında önem taşımaktadır. Ayrıca alınan görüşler

doğrultusunda programın meslek liseleri için verimliliğine ve programın geliştirilmesi sürecine önemli katkılar sağlanabilir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bireylerin yaşadıkları çevreye uyum sağlamaları ve yaşam boyu karşılaşılabilecekleri problemlerle başa çıkabilmeleri, kendilerini doğru şekilde ifade edebilmeleri için içinde buldukları gelişim dönemlerini sağlıklı bir biçimde geçirmeleri gerekmektedir (Yeşilyaprak, 2003). Bu nedenle kendilerinden beklenen gelişim görevlerini yerine getirmeleri ve verimli ve üretken bireyler olmaları için eğitim sistemi içerisinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin önemli bir yeri bulunmaktadır.

Meslek liselerinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı kapsamında yürütülmektedir. Bu program çerçevesinde yürütülen sınıf rehberlik programları, okul psikolojik danışmanları koordinatörlüğünde, sınıf rehber öğretmenleri tarafından uygulanmaktadır.

Uygulanmakta olan programın verimliliğinin ortaya konması, program geliştirme açısından önemlidir. Böylece çalışma sonucunda uygulanan rehberlik programının değerlendirilmesi yapılmış olduğundan, elde edilen veriler bundan sonra hazırlanacak programlara yol gösterici nitelikte olabilir. Uygulayıcılardan alınan görüşlerle verilen hizmetin niteliği artırılabilir. Bu anlamda da psikolojik danışma ve rehberlik alanına, sunulan hizmetin geliştirilmesi konusunda katkı sağlanabilir. Hedefine ulaşan bir rehberlik programı sayesinde eğitim- öğretim hizmetlerinin daha

verimli olması ve akademik başarının artması ile eğitim bilimleri alanına katkı sağlanabilir.

Buradan hareketle; bu araştırmanın amacı, meslek liselerinde uygulanan Rehberlik Programına ilişkin, meslek liselerinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin ve okul psikolojik danışmanlarının görüşlerini ortaya koymaktır ve sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinin cinsiyet, görev yapılan meslek lisesi türü ve branş değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemektir.

1.3. PROBLEM CÜMLESİ

Meslek liselerinde görev yapan okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programının hedeflerine, içeriğine, öğrenme- öğretme sürecine, değerlendirme sürecine ve geneline ilişkin görüşleri nelerdir?

1.4. ALT PROBLEMLER

1. Okul psikolojik danışmanlarının okullarında uygulanan rehberlik programının;

a. hedeflerine (kazanımlar)

b. yeterlik alanlarına (içerik)

c. öğrenme-öğretme sürecine (etkinlikler)

d. değerlendirme sürecine (ölçme araçları) ve

e. geneline ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Sınıf rehber öğretmenlerinin danışmanlarının okullarında uygulanan rehberlik programının;

a. hedeflerine (kazanımlar)

b. yeterlik alanlarına (içeriğine)

c. öğrenme öğretme sürecine (etkinlikler)

d. değerlendirme sürecine (ölçme araçları) ve

e. geneline ilişkin görüşleri nelerdir?

3. Sınıf rehber öğretmenlerinin programa ilişkin görüşleri meslek öğretmenleri ve branş öğretmenleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Sınıf rehber öğretmenlerinin programa ilişkin görüşleri, görev yaptıkları meslek lisesi türüne göre değişmekte midir?

5. Sınıf rehber öğretmenlerinin programa ilişkin görüşleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

1.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Türkiye’de meslek liselerinde uygulanmakta olan rehberlik programı kapsamlı gelişimsel rehberlik programları temel alınarak hazırlanmıştır. Program, öğrencileri öğrenim hayatları boyunca desteklemekte ve okul sonrası yaşamlarında da onlara yol göstermeyi, karşılaştıkları problemlerle baş etmede onlara yardımcı olmaktadır (Erkan, 2010; Nazlı, 2010; Yeşilyaprak, 2013). Program okullarda, sınıf rehber öğretmenleri ve okul idaresi ile işbirliği içinde okul psikolojik danışmanları tarafından uygulanmaktadır. Programın değerlendirilmesi aşamasında uygulayıcıları

olarak okul psikolojik danışmanların ve sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri önemli görülmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada, meslek liselerinde uygulanan rehberlik programına ilişkin uygulayıcıların görüşleri alınmıştır. Ortaöğretimde uygulanan rehberlik programı daha önce meslek liseleri açısından değerlendirilmediğinden, çalışma alanda bir ilk olma özelliğini taşımaktadır. Bu bağlamda çalışmadan elde edilen bulgular sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin verimliliğinin artırılması ve hazırlanacak rehberlik programlarına yol gösterici olması açısından alana katkı sağlayacaktır.

1.6. SINIRLILIKLAR

1. Araştırma 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Kırşehir ilinde bulunan meslek liselerinde çalışan 8 okul psikolojik danışmanı ve 123 sınıf rehber öğretmeni ile sınırlıdır.
2. Bu çalışmada okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenlerinin programa ilişkin görüşleri ankette yer alan hedefler, içerik, öğretme-öğrenme süreci, değerlendirme ve genel boyutlarıyla sınırlıdır.
3. Çalışmada cinsiyet, branş ve meslek lisesi türü değişkenleri sınıf rehber öğretmenleri ile sınırlıdır.

1.7. SAYILTILAR

Araştırma, aşağıdaki sayılıtlara dayalı olarak gerçekleştirilmiştir:

1. Araştırmada görüşlerine başvuru olan sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanları, anket maddelerine objektif ve samimi şekilde yanıt vermişlerdir.
2. Araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenlerinin okullarında uygulanan rehberlik programından haberdardır.

1.8.TANIMLAR

Okul Psikolojik Danışmanı (Rehber Öğretmen): Eğitim-Öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personel (MEB, Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 2001).

Sınıf Rehber Öğretmeni: Eğitim-Öğretim kurumlarında bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren ilköğretim kurumlarında şube rehber öğretmeni, orta öğretim kurumlarında ise sınıf öğretmeni (MEB, Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 2001).

Ortaöğretim Kurumu: Ortaokul veya imam hatip ortaokulundan sonra dört yıllık eğitim ve öğretim veren, resmi ve özel örgün eğitim okul ve kurumlarının her biri (MEB, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, 2013).

Mesleki ve Teknik Eğitim Okulu (Meslek Lisesi): Mesleki ve teknik eğitim alanında diplomaya götüren ortaöğretim kurumları (MEB, Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2012).

Eğitim Programı: Öğrenme, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği (Demirel, 2012).

İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı: Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik saatinde uygulaması için hazırlanan program (MEB, 2006).

BÖLÜM II

2. İLGİLİ KAVRAMLAR VE GENEL AÇIKLAMALAR

2.1. PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİĞİN TANIMI

Eğitim sürecinin amacı öğrencilerin bedensel, zihinsel, sosyal ve psikolojik bakımdan bir bütün olarak gelişmelerini sağlamaktır. Rehberlik, öğrenci kişilik hizmetleri bünyesinde yer alan ve daha çok öğrencinin kişilik gelişimi ile ilgilenen bir hizmet alanıdır (Demirel, 2010). Buradan hareketle rehberlik, bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanınması ve doğru kararlar vererek özünü gerçekleştirme için yapılan sistematik ve profesyonel yardım sürecidir (Kuzgun, 2013). Yeşilyaprak (2013) rehberliği her yaştaki bireylere; kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirmeleri sürecinde gerekli yeterlilikleri ve yaşam donanımlarını kazanmaları için profesyonel kişilerce yapılan psikolojik destek hizmetleri olarak tanımlamıştır. Özoğlu'na göre (2007) rehberlik, bireyin yeterlikleri ve yetenekleriyle en üst düzeyde gelişerek gereksinmelerini doyurmasında, benliğine uygun rol kavramları geliştirerek çevresindeki durumlarla ilişkisinde uyum sağlama için gerekli problem çözme, karar verme bilgi ve becerisini kazanmasında; benlik kavramı ile bağdaşan doğal ve toplumsal gerçeği içinde bir öğrenen olarak anlamlı ve mutlu bir yaşam sürdürmesinde bireye profesyonel kişilerce sunulan bilimsel ve sistematik yardım sürecidir. Kepçeoğlu (2010) rehberliği, kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini kendine en uygun düzeyde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirme için uzman kişilerce bireye verilen psikolojik yardımlar olarak tanımlamıştır.

Literatür incelendiğinde rehberliğin birçok tanımının bulunduğunu görebiliriz. Kapunan (2004) rehberliği bir öğretim şekli olarak tanımlarken, Barki ve Mukhopadhyay (2008) ise; her yaşta bireylere yaşamsal faaliyetlerini yürütebilmesi, kendi bakış açılarını geliştirmeleri, kendi kararlarını verebilmeleri ve kendi sorumluluklarını taşıyabilmeleri için profesyonel kişilerce verilen destek olarak tanımlamışlardır. Bununla birlikte rehberlik bireye bir başka birey tarafından seçim ve yapmada ve problem çözmede verilen yardımdır. Rehberlik bireyin problemlerine değil onların güçlü yönlerine ve yeteneklerine odaklanarak bireylerin problemlerini kendi başlarına özgürce çözebilmelerine yardımcı olur (Kinra, 2008). Rehberlik eğitim sürecinin her düzeyinde hayati bir öneme sahip olmuştur (Rao, Hari, Rao, 2006). Bu tanımlar incelendiğinde, rehberliğin, bireye kendini anlaması, kendini geliştirmesi, çevresine uyum sağlaması, karar verebilme becerisini kazanması ve bunların sonucunda kendini geliştirmesi için profesyonel kişilerce verilen bir hizmet olduğu söylenebilir.

Rehberlik hizmetleri içinde, farklı nitelik ve boyutlarda olmakla birlikte rehberlik hizmetlerinin içinde ve her aşamasında yer alan psikolojik danışma, bireysel ve duygusal boyutlara ağırlık veren bir hizmettir (Özgüven, 2007). Psikolojik danışmanın literatürde birçok tanımı bulunmaktadır. Psikolojik Danışma, bozulan veya aksayan, eksiklikleri kişi tarafından hissedilen benlik-gerçek (durum) ilişkileri etkileşimi boyutunda bireyin değişimine, gelişimine yardımı ve danışanın kendisini öğrenmesini amaçlayan yüz yüze, sistemli, profesyonel ve psikolojik ortamda danışan ile danışmanın işbirliği ile sürdürülen bir ilişki sürecidir. Bu işlemlerin eğitim etkinliklerinde, okullarda yer alışı rehberlik etkinlikleri içinde olmuştur (Özoğlu, 2007). Bakırcıoğlu (2005) psikolojik danışmayı, gelişim süreci

içinde kendilerini tanıma, kabul etme ve kendilerini gerçekleştirme isteği gösteren kişilere, bireysel ya da grupla, bu işi kendilerine meslek edinmiş olan uzmanlarca yapılan düzenli ve sürekli bir yardım olarak tanımlar. Psikoloji danışmanın amacı, kişilerin yeni durumlarına uyumlarını güçleştiren savunma düzeneklerini yıkmalarına ya da söndürmelerine; bunların yerine, doğalarına uygun, sorun çözücü, gizil güçlerini gerçekleştirici, içinde bulunduğu dönemin gelişim görevlerini yerine getirmeyi sağlayan, davranışlar geliştirmelerine yardımcı olmaktır (Bakırcıoğlu, 2005). Psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasında benimsenmesi gerekecek bazı ilkeler şöyle sıralanabilir (Kepçeoğlu, 2013):

- Psikolojik danışma hizmetleri demokratik bir ortamda ancak insancıl bir anlayışla sunulabilir.
- Psikolojik danışma hizmetleri tüm bireylere açık olarak, bireylerin psikolojik yardıma ihtiyaç duyduğu ve bu yardımdan bir yarar sağlayacağına inandığı her konuda verilebilir.
- Hizmetler ister tek tek bireylere ister gruplara verilsin, psikolojik danışma hizmetlerinde bir danışman ile danışanlar arasında yüz yüze gelerek karşılıklı bir psikolojik ilişkinin kurulması zorunludur.
- Psikolojik danışma hizmetlerinde danışman ile tek tek ya da grup halinde danışanlar arasında kurulan psikolojik ilişki karşılıklı saygı, güven, samimiyet, içtenlik ve gönüllülük esasına dayanmalıdır.
- Psikolojik danışma hizmetlerinde psikolojik yardım alan danışanlar ne kadar problemlili olurlarsa olsunlar, bir hasta gibi değil, normal birer insan olarak kabul edilirler ve bundan dolayı psikolojik danışma hizmetleri her konuda tüm bireylere açık olarak sunulmak zorundadır.

- Psikolojik danışma hizmetlerinde bireyleri eleştirme, yargılama ve değerlendirmenin kesinlikle yeri olmadığı gibi, kendisi hakkında karar alma ve kendisine yön verme gerek ve sorumluluğu danışanların kendilerine bırakılmalıdır.
- Psikolojik danışma hizmetleri sürekli olmalı; hem bireysel psikolojik danışma hizmetleri ve hem de grupla psikolojik danışma hizmetleri halinde dengeli ve örgütlenmiş şekilde sunulmalıdır.

Psikolojik danışma hizmetlerinin özellikleri ele alındığında, bu yardım sürecinin demokratik bir ortamda, tüm bireylere yönelik, verilen hizmetin saygı, içtenlik ve gönüllülük esasına dayalı, yargılama ve eleştiri yapmadan sürekliliği olan bir hizmet olduğu söylenebilir.

2.2. PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

Rehberlik çalışmalarının başlangıcı ve gelişmesinde ABD öncülük etmiştir (Tan, 2013; Kuzgun, 2013; Kepçeoğlu, 2013; Bakırcıoğlu, 2013). İlk kez California eyaleti okullarında rehberlik uygulamalarına dönük yenilikler yer almıştır. Öğrencileri bireysel açıdan inceleme, öğrencilerle danışma, işe yerleştirme ve izleme etkinliklerine yer verilmiştir. Mesleki rehberliğe ağırlıklı uygulamalar 1900 yılında Boston okullarında görüldü. Michigan okullarında da, benzeri uygulamalar başlatıldı. Bu dönemde ilk kez okullara danışman atandı. Frank Parson, Boston'da mesleki rehberlik hareketini başlattı. 1908 yılında rehberlik etkinliklerini bütünleştirmek amacı ile Boston Meslek Bürosu'nu kurmuştur (Can, 2013).

1909-1915 yılları arasında rehberlik uygulamalarının yaygınlaşmakta olduğu ve Boston okullarında 117 kadar personelin uzman olarak rehberlikle ilgili görevlere atanmış bulunduğu görülmektedir. 1913'te öğrencilere, öğretmenlere ve velilere meslekler hakkında bilgi vermek üzere "Boston Mesleki İnfomasyon Dairesi"; daha sonra 1915'te "Boston Mesleki Rehberlik Dairesi" kurulmuştur. Bu arada, rehberlik uygulamalarının ve bu uygulamalarla ilgili rehberlik uzmanı yetiştirmenin ilk standartları ortaya konulmuştur (Kepçeoğlu, 2013).

Rehberlik başlangıçta bireylere kendilerine uygun olan mesleği seçmede yardımcı olmak amacıyla başlamıştır. Okullarda ilk rehberlik hizmetleri Boston'da başlamış ve bu çalışmalarda öğrencilerin mesleklerle ilgili bilgi edinmeleri ve çalışma koşulları hakkında bilgi vermek amacı taşımaktaydı. Bu çalışmalar ilk olarak Boston'da başlamış ve Boston'dan sonra Amerika'nın diğer eyaletlerinde de rehberlik hizmetleri vermeye başlanmıştır. Ancak Boston'da rehberlik hizmetlerinin uygulayıcısı, 1908 yılında Boston Meslek Bürosu'nu kuran Frank Parsons'tır. Parsons 'mesleki rehberlik' terimini kullanan ilk kişi olmakla birlikte, Parsons'un amacı kişilere gerekli bazı eğitimlerden geçtikten sonra kendilerine uygun işi bulmalarına yardımcı olmaktı. Amerika'da başlangıçta mesleki rehberlik çalışmaları olarak sürdürülen rehberlik uygulamaları kısa sürede eğitsel, kişisel-sosyal rehberlik konularını da bünyesinde toplamış ve bugünkü geniş kapsamına erişmiştir.1952 yılında ülke içinde etkinlik gösteren türlü rehberlik derneklerinin ortak çalışmaları ile örgütlenmede bütünlük sağlanmış; tüm kişilik ve rehberlik hizmetlerini bünyesinde toplayan "Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği" kurulmuştur (Kepçeoğlu, 2013; Kuzgun, 2013).

Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkıp gelişen psikolojik danışma hizmetleri, Avrupa'da oldukça geç başlamıştır. İlk yıllarda mesleğe yöneltme ve bireyleri ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bir mesleğe yerleştirme amacıyla başlayan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri daha sonraki yıllarda bireylerin problemlerine yönelik hizmet sunan psikolojik danışmaya yönelmiştir (Tan, 2013). Okullarda yapılan çalışmalar da daha çok öğrencilerin akademik gelişmelerine ve mesleklere yönelmelerine dönük olup, öğrencilerin kişisel ve duygusal gelişimleriyle alakalı değildirler (Kepçeoğlu, 2013). 1910 yılında Fransa'da Lahy, 1912 yılında İtalya'da Gemelli Meslek Büroları kurulmuştur. Belçika'da 1912, İngiltere'de 1915 yılında kurulan meslek büroları, bir yerleştirme işi yapmakla birlikte, okullarda işbirliği yapma gereğini duyuyordu.

1960'lı yıllarda Avrupa ülkelerinde hızlanmaya başlayan eğitimde yenileşme çalışmalarında bireyin yeteneklerinin en üst düzeyde ortaya konulması, temel ilke olarak benimsendi. Bu bulguya dayanılarak, öğrencilerin mesleğe, okullara ve ayrı programlara yönettirmeleri, 16 yaşına dek ertelendi. Yönettirmenin ve yükseköğretime geçme kararının, 16 yaşına dek ertelenmesinin gerektiği, İngiltere'de de benimsendi.

Avrupa ülkelerinde rehberlik, Amerika Birleşik Devletleri uygulamalarından farklıdır. Avrupa'da rehberlik hizmetleri okul dışında verilmektedir ve bu hizmetler hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimle yetişmiş öğretmenler tarafından verilmektedir. Meslek danışmanları zaman zaman okullara gidip veli ve öğrencilerle görüşmeler yaparak onlara iş ve eğitim olanakları ile ilgili bilgiler verip, görüşmeler yapmaktadırlar. Yaptıkları uygulamalarla öğrencilerin meslek gelişimlerine yardımcı olmaya çalışmaktadırlar (Can, 2013).

Türkiye’de ise 1950’li yıllarda Türk-Amerikan işbirliği anlaşması kapsamında (Marshall Planı) ülkemize davet edilmiş olan Amerikalı uzmanların öncülüğünde bu alandaki ilk çalışmalar başlatılmıştır. Bu uzmanlar eğitim sistemimizi inceleyerek aksaklıklar üzerine raporlar hazırlayıp yeni uygulamalar için konferanslar, seminerler düzenlemişler ve rehberlik alanında ilk pilot uygulamaları başlatmışlardır (Yeşilyaprak, 2013).

Eğitimde başlatılan bu yenileşme çabaları içinde öğrencilerin bireysel farklılıkları, ilgi ve yetenekleri ve gereksinimleri önem kazanmaya başlamış ve bireylere ilişkin bu niteliklerin ölçülmesi gündeme gelmiştir. İlk kez, 1952-53 ders yılından itibaren, Gazi eğitim Enstitüsü’nde özel eğitime muhtaç özürü çocukların eğitimi konusunda personel yetiştirmek üzere, “Özel Eğitim Bölümü” açılmıştır. Personel seçimi ve rehberlik ile ilgili psikolojik test ve ölçme araçlarının hazırlanması amacı ile 1953 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi’ne bağlı “Test ve Araştırma Bürosu” kurulmuştur (Özguven, 2007).

Milli Eğitim Şuralarında ele alınarak ortaöğretim sisteminde rehberlik uygulamalarına ilişkin yapılmış düzenlemeler 1981 yılında Milli Eğitim Şurasında gözden geçirilerek, benimsenen yeni sistem içindeki yeri saptanmaya çalışılmıştır. 7. Milli Eğitim Şurası’ndan (1962) günümüze kadar gelen bütün şuralar, psikolojik danışma ve rehberliğin gündeme geldiği ve çeşitli kararların alındığı şuralar olmuştur (Şahin, 2012). Şuradan önceki şuralarda rehberlik hizmetlerinden hiç bahsedilmemiştir. Ortaöğretim uygulamalarında Rehberlik ve Psikolojik danışmanın yerine ilişkin ülkemizdeki çalışma ve gelişmelere yeni bir boyut eklenmiş görülmektedir. 2547 sayılı Yükseköğretim yasası ile üniversitelerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Merkezleri kurması hükmü getirilmiştir. O günden bu güne bu

alanda gelişmeler sürmektedir (Özoğlu, 2008). Türkiye’de ki bu gelişmeler özetlenecek olursa (Tan, 2013):

- 1950’li yıllar rehberlik, psikolojik danışma ve psikoterapi kavramlarının açıklanması ile geçmiş, ilgili kurum ve kişilerin bilinçlendirilmesi çabaları yoğun olarak görülmüştür.
- 1960-1975 yılları altyapı hazırlama yıllarıdır. Gerekli yönetmelikler hazırlanmış ve eğitim şubalarında konunun ayrıntılarına inilmiştir. Yaz seminerleri, konferanslar, gözetim ve denetimlerle bazı denemelere girişilmiştir.
- 1980’li yıllarda, özellikle de YÖK kanununun yürürlüğe girmesiyle, önemli adımlar atılmaya başlanmıştır. Eğitimde psikolojik hizmetler elemanlarının yetiştirilmesini üniversiteler üstlenmiştir. Eğitilmiş meslek elemanlarının sayısı hızla artmıştır. Üniversiteler kendi içlerinde öğrenci kişilik hizmetlerini kurmuşlardır.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine duyulan ihtiyaç hızla değişen ve küreselleşen dünyada gün geçtikçe artmaktadır. Bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda alanda sunulan hizmetlerin yıllar içinde gelişerek değişim gösterdiği söylenebilir. Bu anlamda, Türkiye’de sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin de hızla geliştiği ve değiştiği gözlenebilir.

2.3. PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK HİZMETLERİNİN AMACI

Psikolojik danışma ve rehberliğin amacı; bireyin kendini gerçekleştirme sürecinde ona yardımcı olmaktır (Kepçeoğlu, 2013; Kuzgun, 2013; Can, 2013; Yeşilyaprak, 2013). Kendini gerçekleştiren bireyler, psikolojik sağlığı yerinde olan

çağdaş insanda bulunması gereken özelliklere sahiptir. Yeterli bir kişiliğe sahip, verimli, gerçekçi bir ben kavramına sahip, kim olacağı konusunda tutarlı, kendi ve başkaları hakkında iyi düşüncelere sahip, insan değerlerine saygılı, onları benimseyici ve geliştirici, zamanı iyi kullanıp, geçmişten çok geleceğe yönelik, yaratıcı, kendine saygılı, kendini kabul eden, duygularını açıklayan değişmeye ve yeni yaşantılara açık, değişmekte olan bir dünyanın değişmekte olan bir parçasıdır (Can, 2013). Bakırcıoğlu'na göre (2013) rehberlik ve danışma hizmetlerinden yararlanan birey, sonuçta şunları başarabilecek düzeye ulaşmalıdır:

- Kendi yetenek ve ilgilerini, eğitim olanaklarını, içinde yaşamakta olduğu toplumun beklentilerini ve meslekleri tanımış olmalıdır.
- Özyapısından gelen ya da doğal ve toplumsal çevresinin etkileri sonucu ortaya çıkan sorunlarını görebilmeli ve bunları çözümleyebilmelidir. Bedensel ve bilişsel sorunlarının çözüm yollarını inceleyerek, bu çözüm yollarından, kendine en uygun olanını, kendi özgür istenciyle seçebilmelidir. Sorunlarının çözümünü planlayabilmeli ve bu plan doğrultusunda, beklenen eylemleri gerçekleştirip, gerekli uyumu gösterebilmelidir.
- Başkalarıyla iyi ilişkiler kurabilmelidir. Yaşama karşı olumlu bir tutum göstermelidir.
- Boş zamanlarını en uygun biçimde kullanabilmek için gerekli anlayış ve görüşü edinmiş olmalıdır.

Özetle psikolojik danışma ve rehberliğin amacı; bireyin iyi bir yaşam kalitesine sahip olması için onun bir bütün olarak gelişmesine, kişisel gelişimine ve kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktır.

2.4. PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK HİZMETLERİNİN KAPSAMI

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamına göre başka bir anlatımla problem alanlarına göre sınıflandırılabilir. Buna göre, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri mesleki rehberlik, eğitsel rehberlik ve kişisel-sosyal rehberlik ve psikolojik danışma olarak üç grup altında toplanabilir (Kepçeoğlu, 2013; Tan, 2013, Yeşilyaprak, 2013; Özgüven, 2007). Bu rehberlik alanlarına ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

2.4.1. Kişisel-Sosyal rehberlik

Kişisel-sosyal rehberlik, bireyin daha çok duygusal, sosyal ve kişilerarası uyumsuzluklarına yardım etmektir. Kişisel problemlerinin çözümüne yapılan yardımlar, bireyin okul programlarından daha geniş ölçüde yararlanmasını, öğrenmelerini engelleyen duygusal ve sosyal problemlerinden kurtulmasını sağlar (Özgüven, 2007). Yeşilyaprak (2013) ise kişisel rehberliği; eğitim sürecinde öğrencilerin kişisel-sosyal gelişim ihtiyaçlarını karşılamak ve böylece onların kişisel gelişim ve uyumlarına yardımcı olmak amacıyla yürütülecek rehberlik hizmetleri olarak tanımlamaktadır. Tan' a (2013) göre; kişinin duygusal, bilişsel, sosyal ya da davranışsal problemleriyle ilgili danışmaya kişisel rehberliktir. Buna göre kişisel rehberlik bireyin gelişim sürecinde karşılaştığı kişisel ve sosyal problemlerine yardımcı olmak ya da bu problemleri ortadan kaldırmak için verilen bir hizmettir.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (MEB, 2001) kişisel rehberlik hizmetlerini şu temellere dayandırmaktadır:

1. Öğrencilerin davranış, duygu, düşünce ve tutumlarına karşı duyarlık gösterilerek gizlilik ilkesine özellikle dikkat edilir.
2. Bireysel rehberlik etkinliklerinde öğrencilerin kendilerine ilişkin farkındalık düzeyini yükseltmelerine yardım edilir.
3. Öğrenci herhangi bir sorun ifade ettiğinde, bu alanda psikolojik danışmanın vereceği hizmet, öğrencinin sorununu onun adına çözmesi anlamına gelmez.
4. Öğrenci, sorununu çözme sorumluluğunu üstlenmek durumundadır. Okul psikolojik danışmanı, öğrenciyi sorununu çözme çabasında, alanın bilimsel yöntemlerine göre destekler.
5. Psikolojik danışma uygulamalarında, uygulamacının psikolojik danışma formasyonuna sahip olması esastır.
6. Bireysel rehberlik; öğrencilerin sorunlarına yardımın yanı sıra, onların kişilik ve sosyal gelişimlerine ve olgunlaşmalarına destek olmayı ve bu amaca yönelik düzenlenmiş bireysel ve grup etkinliklerini de içerir.

Bireylerin yaşadığı sorunların kaynağı ne olursa olsun, her sorun bireye özgüdür. Ancak; sağlıkla ilgili problemler, başkaları ile ilişki kurmaya ait problemler, cinsiyet, kız-erkek ilişkileri, aşk ve evlenme ile ilgili problemler, aile ve aile-içi ilişkilerle ilgili problemler, kendine güven, korku ve kaygı gibi iç yaşamla ilgili problemler, değer yargıları ile ilgili problemler, benlik tasarımı ile ilgili problemleri kişisel rehberlik problemleri arasında sayılabilir (Kepçeoğlu (2013). Eğitim sürecinde kişisel rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin temel amacı; kişinin kendini psiko-sosyal bir varlık olarak algılaması ve kabul etmesine, kendi yetenek ve

güçlerini fiziki ve sosyal çevresi içinde en iyi şekilde kullanabilmesine yardım etmektir (Tan, 2013). Ergenlik dönemini kapsayan ortaöğretim sürecinde birey için bir gruba dahil olma, akran desteği diğer dönemlere oranla daha fazladır. Bu nedenle işbirliği grupları, spor ve sanatsal etkinliklerin gruplar halinde yürütülmesi gibi uygulamalar birliktelik ruhunu geliştirir. Bu etkinlikler öğrencilerin sosyal beceriyle tutumlarının gelişmesinde ve okula dönük olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olur. Bu dönemde ergenler birey olarak önemsenmek kabul edilmek gereksinimi duyar. Yakın ve özel ilişki ihtiyacı daha fazlaşır. Bu yüzden psikolojik danışma hizmetlerine ortaöğretimde daha fazla yer verilmelidir. Bu dönemde bireylerin kendine güvenen, yetişkin yaşantısına hazır bir şekilde sosyal hayata katılımı sağlanır (Özabacı, 2012).

Bireyin gelişim sürecinde karşılaştığı kişisel ve sosyal problemlerine yardımcı olmak ya da bu problemleri ortadan kaldırmak için verilen kişisel rehberlik hizmetleri, ortaöğretim kademesine denk gelen ergenlik döneminde öğrencilere, akranlarıyla işbirliği içinde olmaları, okula yönelik olumlu tutum geliştirmeleri, sosyal beceri ve tutumlarını geliştirmek amacıyla verilir. Bu konularda problem yaşayan öğrencilerin sorunlarını en aza indirmek için onlara destek sunar.

2.4.2. Eğitsel Rehberlik

Eğitsel rehberlik; bireyin öğrenmesini kolaylaştırmak, eğitsel başarısını artırmak, yetenek ve ilgilerine uygun bir eğitim dalı seçmesine katkı sağlamak, eğitim yaşamıyla ilgili karşılaştığı sorunlarının çözümüne yardımcı olmak, birey için uygun ve etkin bir öğrenme ortamı oluşturmak amacıyla yürütülen PDR hizmetleridir (MEB, 2006). Buradan hareketler, eğitsel rehberlik, bireylerin daha üst düzeyde

öğrenim yaşantıları geliştirmesi ve eğitim hayatları boyunca karşılaştıkları sorunların çözülmesi için sunulan hizmetlerdir (Can,2013). Kuzgun (2013) eğitsel rehberliği; bireyin kendin yetenekleri ve ilgi alanları doğrultusunda uygun bir eğitim dalını seçmesi ve bu süreç boyunca kendisine yapılan yardımlar olarak tanımlarken, Tan (2013) ise; bireyin kendi yetenek, ilgi, ihtiyaç, kişilik yapısı ve içinde bulunduğu ortam şartlar ve imkanlarına uygun bir alan seçmesi ve o alanda başarılı bir şekilde ilerlemesine yardımcı olmak amacıyla verilen psikolojik hizmetler olarak tanımlamaktadır. Bakırcıoğlu'na (2007) göre eğitsel rehberlik, kişinin yetenek ve ilgilerine uygun bir eğitim türünü seçmesi ve bu alanda başarılı olması, dolayısıyla kişiliğini geliştirmesi için, ona götürülen düzenli ve sürekli yardımdır.

Tanımlara bakıldığında, eğitsel rehberliğin ortak özelliklerinin bireye daha başarılı olması ve bu başarısını eğitim hayatı boyunca sürdürmesi ve kendi yetenek ve ilgilerine uygun bir mesleği seçmelerinde yardımcı olmak amacıyla verilen yardımlardır.

Eğitim ve eğitimle ilgili problemler her bireyin yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan eğitimde Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin önemli bir kısmı doğrudan doğruya öğrencilerin öğrenimleri sırasında karşılaştıkları eğitsel sorunlarla ilgilidir (Kepçeoğlu, 2013). Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (MEB, 2001) eğitsel rehberlik kapsamında verilecek hizmetleri aşağıdaki gibi sıralamıştır:

1. Öğrencileri okula, okuldaki alanlara, çeşitli etkinliklere ve yeni durumlara alıştırmaya ve yönlendirmeye,

2. Öğrencilerin etkili öğrenme ve çalışma becerileri geliştirmelerine yardım etmek,
3. Öğrencilerin motivasyonlarını desteklemek ve artırmak,
4. Öğrencileri özelliklerine uygun üst öğretim kurumlarına yönlendirmek.

Literatüre incelendiğinde ise eğitsel rehberliğin sunduğu hizmetler aşağıdaki gibi özetlenebilir (Kuzgun, 2013; Bakırcıoğlu, 2007; Yeşilyaprak,2013; Tan, 2013):

- Kayıt- kabul ile ilgili yardımlar sunma
- Okul yapısını, kurallarını ve yakın çevreyi tanıtmak
- Ders programlarını ve ders dışı etkinlikleri tanıtmak
- Her öğrenci için bir eğitim planı hazırlama
- Öğrencilere verimli ve tam öğrenme yollarını öğretme
- Öğrencilere, okudukları okulu bitirince gidebilecekleri üst okulları tanıtmak
- Öğrencilere meslekler hakkında bilgi verme
- Öğrencilerin eğitsel güçlükleri ve çözümleri konusunda velilere yönelik destekleyici hizmetler sunma
- Özel eğitime muhtaç öğrencilerin zamanında belirlenip uygun eğitim programlarına yönlendirilmeleri.

Tan (2013), eğitsel rehberliğin amacını; öğrencinin okul ortamına uyum sağlamasına ve eğitsel gelişimine yardım etmek olarak ifade ederken Can' a göre

(2013) eğitsel rehberlikte amaç bireyin bütün yönleriyle kendilerini geliştirmelerine imkan verecek bir gelişme ve öğrenme ortamı oluşturmaktır.

Bütün eğitim düzeylerinde eğitsel rehberliğin genel amaçlarını Yeşilyaprak (2013) öğrencinin okula ve okulun bulunduğu çevreye uyum sağlama, etkin ders çalışma becerilerini kazanma, eğitsel kararlar vermesi ve seçim yapma, başarıyı engelleyen etmenleri azaltma ya da ortadan kaldırma, öğrencinin ilgi, yetenek, eğilim ve özelliklerine uygun bir eğitsel ortam yaratma, okul yaşamı ile meslek yaşamı arasındaki ilişkiyi sağlama olarak sıralamaktadır.

Bireyin eğitsel sorunlarını ele alıp çözmesinde ona götürülecek etkinliklerin temelinde bireyi tanımak ve onu kendisine tanıtmak ve yetenek, ilgi ve istekleri çerçevesinde ve düzeyinde başarıya yönelmesine yardım etmek ilkesi yatmaktadır (Özoğlu, 1997). Eğitsel rehberlik öğrenim ve öğretim ile ilgili problemlere yönelik hizmetler sunar. Bu hizmetler sadece ilkokul ya da lise düzeyinde değildir, bütün öğrenim seviyelerini kapsar. Bu nedenle Tan'a göre (2013) eğitsel rehberlik öğrencinin olgunlaşma seviyesine göre yapılmalıdır

Eğitsel rehberlik öğretim kademesine göre ele alınacak olursa öğrenci ihtiyaçları ve gelişim özelliklerinden dolayı farklı etkinlik ve hizmetler sunulabilir. Ortaöğretim yıllarında eğitsel rehberlik hizmetleri, ilköğretimden ortaöğretime geçişte ortaya çıkabilecek uyum güçlüklerini gidermeye, lise yıllarında etkin ve başarılı olmasına, eğitsel tercih ve planlar yapmasına ve öğrenciyi üniversite sınavlarına hazırlamaya yönelik çalışmalarla sürer (Yeşilyaprak, 2013). Eğitsel rehberlik etkinlikleri, ortaöğretimde mesleki rehberlik ve danışma ile beraber veya ilişkili olarak yürütülür (Tan ve Baloğlu, 2013). Ortaöğretim programları konu ağırlıklıdır. Öğrencinin

öğrenim başarısına, notlarına, standart testlerden aldığı puanlara önem verilir. Ancak, öğrencinin gelişim ve sosyalleşmesine uyum ve ruh sağlığına önem verilmesi için rehberlik hizmetlerine yer verilmelidir. Buradan hareketle, Özabacı (2012) öğrencinin gizil güçlerinin geliştirilmesi, kendini tanıması ve geleceği ile ilgili uygun kararlar alması, gerçekçi planlar yapması, uygulaması, yanlış çalışma alışkanlıklarını düzeltmesi ve eğitsel yönden yetersizliklerini gidermesi için yardım edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Eğitsel rehberliği genel olarak öğrencinin öğrenim sürecinde daha başarılı olması için verilen bilgilendirme hizmetleri olarak özetlenebilir. Bu hizmet türü sadece bir döneme has değildir. Öğrencilerin eğitsel rehberliğe diğer dönemlerden daha gereksinim duyduğu dönemlerin olması kaçınılmazdır ancak eğitsel rehberlik okul öncesi dönemden başlayarak bütün öğrenim kademelerinde uygulanmalıdır. Bireyin öğrenmeyi öğrenmesine, okul ortamına alışmasına, kendini gerçekleştirmesine ve performansını en üst seviyede kullanabilmesine eğitsel rehberlikle ulaşılabilir.

2.4.3. Mesleki Rehberlik

Meslek seçimi bireyin hayatında yapacağı en önemli seçimlerden birisidir. Hem maddi anlamda hayatını kazanması hem de kendini gerçekleştirebileceği ve geliştireceği bir alan seçimidir. Günümüzde değişen ve gelişen teknolojiyle birlikte farklı meslekler ortaya çıkmakta ve meslek seçimi giderek zorlaşan bir hal almaktadır. Mesleki rehberlik de bu durum göz önüne alındığında gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Rehberliğin ortaya çıkmasında büyük bir katkı sağlayan mesleki rehberlik alanı, eğitim ve öğrenim sürecinde de oldukça ihtiyaç duyulan bir rehberlik hizmetidir.

Mesleki rehberlik hizmetleri, başlangıçta meslek seçme aşamasında olan bireylere verilen anlık bir hizmet olarak algılanmıştır. Ancak daha sonraki yıllarda meslek seçimi kavramı gelişimsel bir süreç içerisinde çocukluktan başlayarak emekliliğe kadar incelenmeye başlanmıştır. Mesleki gelişim, mesleğe yönelme ile ilgili düşünceler, meslek seçimi, mesleğe giriş, mesleğe uyum, meslekte ilerleme, emeklilik ve sonrası gibi bireyin yaşamının büyük bir kısmını kapsamaktadır (Çakır, Kaya, 2012)

Literatür incelendiğinde, mesleki rehberliği Bakırcıoğlu (2007); yetenek ve ilgilerine uygun bir meslek seçmesi, benimsemesi, seçtiği mesleğe hazırlanması ve o meslekte ilerlemesi için kişiye götürülen uzmanlık düzeyindeki düzenli ve sürekli hizmetler olarak tanımlarken, Tan (2013), mesleki rehberlik ve danışmayı bireyin kendi nitelik ve şartlarını kavrayarak onlara en uygun mesleği seçmesi, bu meslek için hazırlanması ve mesleğe girerek orada başarıyla ilerlemesi oluşumuna yardım etkinlikleri olarak tanımlamaktadır. Yeşilyaprak'a göre (2013) mesleki rehberlik, gençlerin çeşitli meslekleri tanımaları ve kendi özelliklerine uygun olan meslekleri seçmeleri, seçtikleri mesleklere hazırlanmaları ve mesleki yönden gelişmeleri amacıyla yapılan yardım hizmetleridir.

Tanımların ortak özelliklerine bakıldığında mesleki rehberliği, bireyin yetenek ve ilgilerine uygun bir meslek seçmesi, bu mesleği seçtikten sonra da bu alanda başarıyla ilerlemesi ve mesleki yönden gelişmesi için yapılan hizmetler olarak tanımlanabilir.

24367 sayılı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği mesleki rehberliği aşağıdaki temeller çerçevesinde ele almıştır (MEB, 2001):

- 1) Hizmetler bir süreç olarak ele alınır, okul öncesi eğitim ve ilköğretimin başlaması ile birlikte bu hizmetler verilir.
- 2) Hizmetlerde öğrencinin içinde bulunduğu gelişim dönemi ve bireysel özellikleri dikkate alınır.
- 3) Öğrenciye ve velisine; öğrencinin özellikleri, iş dünyası, meslekler ve bunları edinme yollarına ilişkin güncel bilgiler sistemli olarak aktarılır.
- 4) Öğrenci, bir meslek alanı veya mesleği seçme baskısı altında bırakılmaz.

Mesleki rehberlik ve danışmanın, bireye yönelik olarak kaynaklarda belirtilen amaçları aşağıda özet olarak verilmiştir (Özgüven, 2013):

- Bireylerin seçme alanına giren mesleklerin işlevleri, nitelikleri, sorumlulukları ve sağladıkları olanaklar hakkında gerçekçi ve objektif bilgi edinmelerine yardım etmek
- Kendi kişisel yetenek ve becerilerini keşfetmelerine ve bunları ilgili mesleğin gerekleri ile bağlantı kurmalarına yardım etmek
- Kendi yetenek ve ilgilerinin toplum ve kendileri yönünden değerlendirmelerine yardım etmek
- Planladığı ya da gireceği işin ne tür bir iş olursa olsun bir değeri olduğunu kavramasına, takdir etmesine, işine, çalışmaya karşı doğru bir tutum geliştirmesine yardım etmek
- Bireylerin çeşitli türdeki iş, meslek ve faaliyetler hakkında kaynaklardan bilgiler edinmelerini sağlamak

- Çeşitli meslekleri eleştirici bir gözle ve karşılaştırmalı olarak görebilmesi için yardım etmek
- Meslek seçiminde karşılaşılabilecek problemler için meslek danışmanına başvurması yönünde öğrencilere güven vermek
- Bireyin gerekli gördüğü bilgileri toplamasına yardım etmek
- Bir iş ya da mesleğe uygun hazırlık ve eğitim planlamasını yapmasına yardım etmek
- İş ortamı ve çalışma grubu içindeki yerini anlamasına ve grubun işlevsel bir üyesi olmasına yardım etmek
- Başarının çaba ile elde edildiğini ve iş doyumunun işi bilinçli ve yeterli düzeyde yapmakta doğduğunu anlamasına yardım etmek
- Zihinsel, bedensel ve ekonomik yönden özürlü veya yetersiz olanların iş yaşamını gerçekleştirmelerine ve uyum sağlamalarına yardım etmek.

Bu amaçlar doğrultusunda verilen rehberlik hizmeti bireylerin kendileri için doğru olan mesleği seçmeleri konusunda onları doğru yönlendirebilecektir.

Bireyler birbirlerinden farklı özelliklere sahiptir ve her birinin farklı yetenek ve ilgileri vardır. Mesleki rehberliğe başlamak için öncelikle bireyi kişisel ve eğitsel yönden iyi tanımak gerekir. Bundan sonra da o kişiye uygun bir meslek seçmesi için yardımcı olunmalıdır. Bireyin içinde yaşadığı sosyal ortam ve bu ortamla ilişkili faktörlerin birey üzerinde ayrı önem ve etkisi vardır. Sadece bir ya da birkaç kişisel özellik esas alınarak kişilerin mesleklere yönelmeleri doğru değildir. Örneğin,

bireylerin sadece akademik başarısı, akademik yeteneği ya da ilgi alanlarına bakılarak mesleklere yönlendirilmeleri ve bu kişilerin meslek yaşamlarında başarılı ve mutlu olmaları ve kendilerini gerçekleştirmeleri beklenemez. Çünkü bireyin meslek seçimini etkileyen türlü etmenlerin bulunduğu mesleklere yönelmede bu etmenlerden ne kadar çoğu dikkate alınırsa sonucun o ölçüde uygun ve tutarlı olacağı görülmüştür (Kepçeoğlu, 2010). Bu gibi faktörleri göz önüne alarak birey ve ona uygun meslekler incelenmelidir.

Türkiye’de mesleki rehberlik hizmetleri yaygın olarak ilk ve ortaöğretim düzeyinde sunulmaktadır. Ortaöğretim sürecinde önce alan, daha sonra da yükseköğretim programlarını seçmeye dönük çalışmalar yapılmaktadır (Yazıcı, 2013). Okul niteliğine ve yapısına ve öğrencilerin mesleki gelişim düzeylerine göre mesleki rehberliğin amaçları ortaöğretimde az çok farklılık gösterebilir. Temel amaç, gencin o dönemde gerçekleştirmesi gereken mesleki gelişim görevlerini başarması ve kendisinden beklenen mesleki olgunluğa ulaşması için yapılan yardımdır.

Kişi incelenmesinin yanı sıra mesleklerin nitelikleri de incelenmeli ve ilköğretimden başlayarak düzenli bir şekilde geliştirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple, öğrencilere verilecek mesleki bilgilendirme öğrencinin yaşına ve seviyesine uygun olmalıdır. Örneğin ilköğretimde sunulan bir meslek incelemesi yüzeysel iken, ortaöğretimde yapılan bir meslek incelemesi daha ayrıntılıdır (Tan ve Baloğlu, 2013). Bu nedenle mesleki rehberliğin sunulmasında, öğrencinin gelişimi dikkate alınmalıdır ve mesleki rehberlik etkinlikleri sınıf seviyesine göre düzenlenmelidir.

2.5. ORTAÖĞRETİMDE PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK HİZMETLERİ

Ortaöğretim, ilköğretime dayalı, en az dört yıllık genel, meslekî ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Ortaöğretimin amacı; öğrencilere asgarî ortak bir genel kültür vermek, birey ve toplum sorunlarını tanıtmak ve çözüm yolları aramak, ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak bilinci kazandırarak öğrencileri ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır (MEB, 2014). Bu dönemde bireyden beklenen başlıca gelişim görevleri; cinsel rolünü kabullenip bu rolüne uygun davranış örüntülerini geliştirmesi, duygusal bağımsızlığını kazanarak kendisiyle ilgili önemli kararları kendi başına verebilmesi, akran grubu tarafından kabul görmesi, çatışan değerlerini uzlaştırması, kendi yaşına özgü bir yaşam felsefesi geliştirmesi, meslek seçimi için gerekli olan ön hazırlıkları yapıp kendisine en uygun olan mesleği seçmesi ve öz kimliğine ulaşarak bunu kabullenmesidir. Ergenlik çağıının gelişim görevlerinin başarılı olmuş olması, bireyin genç yetişkinlik yıllarına girmesini sağlar (Yüksel, 2008).

Ortaöğretim, genel ortaöğretim, meslekî ve teknik ortaöğretim olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelir ve öğrenciler, istek ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda bu programlardan birine yönelerek yetişme imkânını bulurlar. Genel ortaöğretimin amacı; öğrencileri ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültüre sahip, toplumun sorunlarını tanıyan, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan insanlar olarak yetiştirmek ve yükseköğretime hazırlamaktır. Genel ortaöğretim, genel liseler, Anadolu liseleri, fen liseleri, sosyal bilimler liseleri,

Anadolu öğretmen liseleri, spor liseleri, Anadolu güzel sanatlar liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır.

Meslekî ve teknik ortaöğretim; iş ve meslek alanlarına iş gücü yetiştiren ve öğrencileri yükseköğretime hazırlayan öğretim kurumlarıdır. Meslekî ve teknik ortaöğretim; erkek teknik öğretim okulları, kız teknik öğretim okulları, ticaret ve turizm öğretimi okulları ve din öğretimi okullarından oluşmaktadır (MEB, 2013).

Ortaöğretim kademesi rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duyulan kademe olarak dikkat çekmekte, ergenlik çağıının çalkantılarını ergenin en az zararla atlattığı çabasının yanı sıra, bireyi topluma yapıcı ve yaratıcı bir birey olarak kazandırma çabasıyla da önem kazanmaktadır (Canel, 2012). Buradan hareketle ortaöğretim döneminde rehberlik hizmetlerinin önemi ve gerekçesi bu yaşlardaki öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarına ve bu ihtiyaçları karşılamada okuldan beklenen işlevlere dayanır. Bilindiği gibi gençlik dönemi oldukça değişken, kontrolü zor, ön kestirimi güç bir dönemdir. Gençlik dönemi kendi içinde erinlik-ergenlik-gençlik gibi aşamaları kapsamak üzere 12 yaşından 24 yaşına kadar geçen uzun bir dönemi kapsar. Ortaöğretim yılları daha çok ergenlik dönemi kapsamında ele alınabilir. Bu dönem, ergenin kendini aradığı, değerler oluşturarak kimliğini belirlemeye çalıştığı bir dönemdir. Bu yüzden oldukça bunalımlı geçen bir dönemin sağlıklı aşılabilmesi için eğitimde gençlere psikolojik hizmetlerin sunulmasını zorunlu hale getirmektedir (Yeşilyaprak, 2013). Ortaöğretimde verilen rehberlik hizmetinde ergenin kişilik bütünlüğünü kazanması (özdeşme), yetişkinler iş dünyasına hazırlanması, özel yeteneklerinin geliştirilmesi, kendini dil ve sanatla ifade edebilmesi, yükseköğretim için hazırlanması gibi ağırlık kazanan amaçlar vardır (Tan ve Baloğlu, 2013:310). Öğrencilerde özel yeteneklerin iyice ortaya çıktığı, bir mesleğe yönelme

gereksiniminin duyulduğu bu dönemde eğitsel ve kişisel rehberlik hizmetlerinin yanı sıra, özellikle meslek rehberliği hizmetlerine yer verilmektedir (Bakırcıoğlu, 2007).

Ortaöğretimde sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri her eğitim kademesinde olduğu gibi önemli görülmektedir. Ancak verilen hizmetin niteliği ve türü okul türüne göre farklılık gösterebilmektedir. Meslek liseleri ve genel liselerde sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin, öğrencilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda aynı olması beklenemez. Ancak gerekli değişiklik ve düzenlemelerle okul yapısına ve ihtiyaçlarına göre program uygun hale getirilebilir.

2.6. KAPSAMLI GELİŞİMSEL PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK PROGRAMLARI

Kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarından önce okullarda PDR hizmetlerinin nasıl verileceği konusunda geçmişten bu yana bazı rehberlik modelleri uygulanmıştır. Geleneksel model olarak da kabul edilen bu psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri; hizmetler modeli, süreç modeli ve görev modeli olmak üzere üç başlık altında toplanabilir. Bu modeller şöyle özetlenebilir (Erkan, 2011):

2.6.1. Hizmetler Modeli

Bu model 1920'li yıllarda ortaya çıkmıştır ve modelde okul psikolojik danışmanların etkinlikleri oryantasyon, bireyi tanıma, bilgi verme, psikolojik danışma, yerleştirme ve izleme biçiminde altı kategoride ele alınmıştır. Model, birinci derecede ortaöğretim yönelimli olması, rehberlik hizmetleriyle öğrenciye kazandırılacak davranışların değerlendirmeye uygun olmaması ve okul psikolojik

danışmanlarının zamanlarını nasıl kullanmaları, hangi etkinliğe ne kadar zaman ayırmaları gerektiğinin belirsiz olması yönleriyle eleştirilmiştir.

2.6.2. Süreç Modeli

Bu model de 1920'li yıllarda uygulanmaya başlanmıştır. Psikolojik danışma hizmetinin klinik ve terapatik yönü vurgulanmış, okul psikolojik danışmanları psikolojik danışma, müşavirlik ve koordinasyon rollerini üstlenmişlerdir. Süreç modelinin, hem ilk hem de ortaöğretimde uygulanabilir olması bir avantaj olarak görülebilir. Ancak bu modelin servis modelinin bazı sınırlılıkları paylaştığı ileri sürülmektedir. Bu sınırlılıklar; öğrencilerde oluşturulması gereken davranış değişikliklerini tanımlamaya ve oluşturulan davranış değişikliklerini değerlendirmeye pek elverişli olmaması, okul psikolojik danışmanının zamanını verimli bir şekilde kullanması mümkün değildir (Doğan, 2000).

2.6.3. Görevler Modeli

Bu modelde okul psikolojik danışmanlarının görevleri basitçe listelenmiştir. Bu görevler fazla sayıdadır ve son görev genellikle “zaman zaman kendisine verilen diğer görevleri yerine getirir” biçiminde ifade edilir. Bu durum da okul psikolojik danışmanların rollerinde bazen belirsizliklere neden olmuştur. Bunun yanı sıra hem öğrencide meydana gelecek davranış değişikliklerini değerlendirmek güçtür hem de okul psikolojik danışmanının zamanını verimli bir şekilde kullanması mümkün değildir (Doğan, 2000).

Bu modellerin özellikleri ele alındığında genel olarak okul psikolojik danışmanı merkezli oldukları, problemlili öğrencilere ve kriz odaklı yardıma yönelik oldukları görülebilir. Öğrencilerin ihtiyaç ve gelişimlerini ele almaktan çok okul psikolojik

danışmanların görevlerine odaklanmışlardır. Eğitim sürecinin bir parçası olmaktan çok, bu modeller rehberlik ve psikolojik danışmayı, eğitim faaliyetlerini destekleyen bir hizmet alanı olarak görmüştür.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini meslek seçimi ya da kriz durumlarına müdahale ile sınırlayan bu geleneksel modellere bir tepki olarak kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programları ortaya çıkmıştır. Bu programlar temelini gelişimsel rehberlikten almıştır (Erkan,2011). Kriz ya da problem durumlarına çare bulma işlevi nedeniyle sınırlı sayıda öğrenciye psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sunulması ve bu nedenle öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarının yeterince karşılanmaması üzerine 1960'lı yılların sonuna doğru gelişim için psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kavramı ortaya çıkmıştır (Gysbers ve Henderson, 1997).

Gelişimsel yaklaşım, öğrencilerin okulda ve genel olarak yaşamda başarılı olmada ihtiyaç duydukları belirli becerileri ve deneyimleri tanımlama çabasıdır (Terzi, Tekinalp ve Leuwerke, 2011). Bu nedenle gelişimsel rehberlik, bireyin sürekli gelişim halinde olduğu, bir gelişim basamağını başarı ile geçirenlerin daha sonraki gelişim basamağının gelişim görevlerini de daha iyi başaracağı gerçeğine dayanmaktadır (Yeşilyaprak, 2013). Gelişimsel rehberlik aynı zamanda, eğitim programlarının bireyi ön plana alan onu vurgulayan parçasıdır (Özoğlu, 2007). Myrick (1997) gelişimsel rehberlik alanındaki en önemli liderlerden biri olarak kabul edilmektedir ve gelişimsel yaklaşımı, öğrencilerin okulda başarılı olmaları için ihtiyaçları olan belli beceri ve yaşantıların kazandırılması girişimi olarak tanımlamaktadır.

Gelişimsel yaklaşım yapılan tanımlarda ifade edildiği gibi geleneksel rehberlik anlayışının eksikliklerini tamamlamaktadır ve öğrenciye hayat boyu rehberlik hizmetini sunmayı amaçlamaktadır. Öğrenci ihtiyaçlarına uyum sağlayan bir programı içermekte ve aynı zamanda öğrenme çevresini de önemsemektedir.

Gelişimsel yaklaşımı temel alan kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programlarının öğrencilerin gelişim dönemlerinin ihtiyaçlarını karşılaması gerekir. Bu programlarda bulunması gereken temel özellikler şöyledir (Myrick, 1993, akt. Erkan, 2011):

- Bazı öğrencilerin programlarının daha yoğun olmasına, belirli ihtiyaçları ya da ortamları gereği özel ilgiye ihtiyaç duymalarına karşın psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri tüm öğrencilere yöneliktir.
- Gelişimsel rehberlik yaklaşımı organize edilmiş ve planlı bir rehberlik programı gerektirir. Bu rehberlik programı öğrencilerin gelişimleri ile ilgili genel ve spesifik amaçlara sahiptir. Amaçların gerçekleştirilmesine yönelik olarak hazırlanmış rehberlik üniteleri söz konusudur. Rehberlik programı, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve fiziksel gelişimlerini temel alır ve eğitimin insani boyutu ile öğrenme koşulları üzerinde yoğunlaşır.
- Gelişimsel rehberlik programları ardışık ve esnek bir yapıya sahiptir. Rehberlik üniteleri farklı yaşlardaki öğrencilerin düzeylerine ve ihtiyaçlarına göre birbirini izleyecek biçimde sıralanırlar. Bu ardışıklık programın sürekliliğine hizmet eder. Ayrıca, rehberlik programı katı ve sabit bir yapıda değildir, ihtiyaçlar ve imkanlara göre değişik düzenlemeler yapılabilir.

- Her ne kadar psikolojik danışma ve rehberlik programı, akademik programlardan ayrı bir program olsa da, bu durum psikolojik danışma ve rehberlik programı ile akademik programların birbirinden kopuk olduğu anlamına gelmez. Aksine programlar birbiri ile bağlantılı ve etkileşim halindedir. Buna göre gelişimsel rehberlik okuldaki eğitimsel süreçler bütününe tamamlayıcı bir parçasıdır.
- Psikolojik danışma ve rehberlik programının geliştirilmesi, yürütülmesi ve değerlendirilmesinden birinci derecede okul psikolojik danışmanları sorumlu olmakla beraber, eğer okuldaki tüm personelin katılımı ve işbirliği sağlanmazsa programdan beklenen verim alınamayacaktır.
- Gelişimsel rehberlik, öğrencilerin kişisel gelişimleri ve bireysel potansiyelleri üzerinde odaklanmıştır. Ancak bu durum öğrencilerin akademik başarılarının dikkate alınmadığı anlamına gelmez. Psikolojik danışma ve rehberlik programlarının gerçekleştirilen her bir amacının eğitimsel bir temeli de vardır ve öğrencilerin daha etkili ve verimli öğrenmelerine doğrudan katkıda bulunur.
- Rehberliğin birçok amacı öğretim programlarının ve rehberlik programının çerçevesi içinde gerçekleştirilebilir. Ancak bunların dışında okul psikolojik danışmanların bireysel olarak ilgilenmeleri gereken “problemlı” öğrenciler de söz konusudur. Her ne kadar psikolojik danışma hizmeti psikoterapi değilse de okul psikolojik danışmanlarının kendi yetki ve sınırlılıkları içindeki vakalara müdahale edebilecek bilgi ve becerilerle donanmış olması gerekir.

Gysbers'a (1997) göre, etkili bir rehberlik ve psikolojik danışma programının okullardaki rehberlik ihtiyacını nasıl düzenlediğini iyi bir şekilde anlamak için program beş temel esasa dayanır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Rehberlik bir programdır. Eğitim sistemindeki diğer programlara benzer özelliklere sahiptir. Bu ortak özellikler; öğrencilere farklı gelişim alanlarında kazandırmak istediği yeterlikleri, öğrencilerin bu yeterliklere ulaşması için etkinlik ve süreçleri, eğitim almış profesyonel elemanları ve materyal ve kaynaklardır.
- Rehberlik programı gelişimsel ve kapsamlıdır. Program gelişimseldir yani öğrencilere çeşitli yeterlikler kazandırmak için anasınıfından 12. sınıfa kadar etkinlikler ardışık olarak düzenlenir. Rehberlik programı değerlendirme, bilgi verme, psikolojik danışma, konsültasyon, havale, yerleştirme, izleme gibi geniş düzeyde hizmet ve etkinlikleri vardır bu nedenle kapsamlıdır.
- Rehberlik programı öğrencilere yeterlik kazandırmaya odaklanır. Okullarda karşılaşılan öğrencilerin sorunları ve engelleri belirlenmelidir ancak bunlar rehberlik programının yeterlik kazandırma amacının önüne geçmemelidir. Rehberlik programlarının en önemli amacı öğrencilere yeterlik kazandırmaktır.
- Rehberlik programı takım yaklaşımı üzerine kurulmuştur. Kapsamlı rehberlik programlarının uygulanmasında sadece okul psikolojik danışmanı değil, bütün okul personeli sorumludur. Ancak, programın merkezinde sertifikalı danışmanların olduğu bilinmelidir. Okul psikolojik danışmanlar öğrencilere direkt hizmet sunarken aynı zamanda da okuldaki diğer eğitimcilerle de işbirliği içinde çalışırlar.

- Rehberlik programı ardışıktır. Bütün sınıf düzeyleri etkili bağlantılarla ardışık şekilde birbirine bağlanmıştır. Bu durum programın süreklilik özelliğini gösterir ve her etkinlik anasınıfından başlayarak ardışık şekilde üst sınıflara da uyarlanır. Bu nedenle farklı okul düzeylerinde çalışan okul psikolojik danışmanlar bir arada çalışmalıdır.

Görüldüğü gibi gelişimsel rehberlik ardışık, sürekli ve esnek bir yapıya sahiptir ve bütün öğrencileri kapsamaktadır. Sıralan özelliklerden de anlaşılacağı gibi geleneksel modellerin eksik yönlerini ve sınırlılıklarını yok etmektedir. Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programları da gelişimsel rehberliğin uygulamalı tarafıdır. Bu programlar gelişimsel rehberlik temel alınarak hazırlanmıştır.

2.7. İLKÖĞRETİM VE ORTAÖĞRETİM KURUMLARI SINIF REHBERLİK PROGRAMI

İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı 02.08.2006 tarih ve 329 sayılı Talim Terbiye Kurul Kararı ile 2006–2007 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı hazırlanırken kişisel – sosyal, eğitsel ve mesleki rehberlik alanları temel alınmıştır. Rehberliğe ilişkin bu alanlar yaygın biçimde kullanılmakla birlikte, program içerisinde hazırlanan yeterlik alanları ve hedeflerin birden çok alana uygun olması nedeniyle sınıflamalar yeterlik alanlarına göre yapılmıştır. Programda yer alan gelişim alanlarıyla ilgili 7 yeterlik alanı; okula ve çevreye uyum, eğitsel başarı, kendini kabul, kişiler arası ilişkiler, aile ve toplum, güvenli ve sağlıklı hayat, eğitsel ve mesleki gelişimdir. Eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal alanlar nasıl birbiri

ile ilişki içinde ve tam olarak birbirinden soyutlanamaz ise söz konusu yeterlik alanları da birbiri ile ilişkilidir ve birbirinden tam olarak soyutlanamaz (MEB, 2006). Programda belirtilen yeterlik alanları esnek bir şekilde hazırlanmıştır. Okulun ve öğrencilerin buldukları çevreye göre ihtiyaçları değişebileceğinden, program içinde değişiklik ve düzenlemeler yapılması mümkün kılınmıştır. Ancak yapılacak değişiklikler rehberlik araştırma merkezlerinin bilgisi dahilinde olmalıdır.

Rehberlik programı diğer öğretim programlarıyla etkileşim halindedir. Programda yer alan etkinlikler ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerine göre, öğrenci merkezli olarak hazırlanmıştır. Ayrıca programda 120 ilköğretim düzeyine, 120 ortaöğretim düzeyine yönelik olarak hazırlanan toplam 240 hedef yer almaktadır. Bu hedefler hazırlanırken, öğrencilerin gelişim düzeyleri göz önünde bulundurulmuştur. Programın ortaöğretimde uygulanması toplam 30 hafta olarak düzenlenirken, 6 hafta rehberliğe ilişkin test, envanter uygulamaları, meslek gezileri gibi konular için ayrılmıştır (MEB, 2006).

2.8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.8.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Araştırma konusu ile ilgili yurt içinde yapılan çalışmalar aşağıda sunulmuştur.

Koçak (2001) yaptığı çalışmada, ortaöğretim okullarındaki son sınıf öğrenci ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda mesleki rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesini amaçlamıştır. Böylece, ortaöğretim okullarındaki mesleki

rehberlik alanındaki mevcut durum saptanmaya çalışılmıştır. Ortaöğretim okullarında uygulanan mesleki rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi, yalnızca ortaöğretim okullarındaki okul rehber öğretmeni, son sınıf rehber öğretmenleri ve öğrencilerinin ankete yansıtıkları görüşleri ile sınırlandırılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen anket uygulaması Gaziantep il merkezindeki okullardan örneklem seçilen 14 devlet ve özel ortaöğretim okulundaki 325 son sınıf öğrencisi ile 87 rehber öğretmene uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmen ve öğrenci görüşleri okul türlerine göre karşılaştırılması yapılarak mesleki rehberlik alanındaki mevcut durumlar belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilere meslekler hakkında yeterli bilgilerin verilmediği, okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin, gerçek yarar sağlayıcı ve nitelikli meslekleri tanıtıcı kurslara alınıp hizmet içinde eğitilerek bu bilgileri öğrencilere aktarması gerektiği; öğrencilerin yeteneklerini belirlemek amacıyla yapılan testlerin yetersiz olduğu ve yeterli sayılara çıkarılması ve bu testlerin okul rehber öğretmeni ile sınıf rehber öğretmenin işbirliği yaparak değerlendirmesi gerektiği ve mesleki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde karşılaşılan sorunların çözümlenmesi için öncelikle öğretmen ve öğrencilerin ortak sorunlarının çözümü için gerekli mesleki rehberlik hizmetleri için yeterli zaman ayrılması, mesleki rehberlik hizmetleri kapsamında yürütülen etkinliklerin sonuçlarının izlenmesi, gerekli denetimlerin zamanında ve yerinde yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Meslek lisesi öğrencilerinin bazı değişkenlere göre problemleri ve rehberlik servislerine ilişkin görüşlerinin incelendiği (Beyaz, 2003) araştırmada ayrıca meslek lisesi öğrencilerinin karşılaştıkları problemler okulunun bulunduğu bölge, cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından incelenmiştir. Bu araştırmanın evrenini, Ankara il sınırları

içerisinde merkez ilçelere bağlı bulunan meslek liseleri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise beş merkez ilçeye bağlı beş meslek lisesinin 9. , 10. ve 11. sınıf öğrencilerinden rasgele seçilmiş 403 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak amacıyla problem tarama envanteri ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Öğrencilerin rehberlik servisine gitme nedenlerinin başında gelecek endişesi ve üniversiteye girebilmeye yönelik kaygılarının olduğu ortaya çıkmıştır. Meslek lisesi öğrencilerinin karşılaştıkları problemlerde cinsiyetlerine göre, kızların erkeklere oranla problemleri daha yoğun yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Sınıf düzeylerine göre geleceğe ve üniversiteye girebilmeye yönelik problemlerde anlamlı bir fark bulunmuştur. Meslek lisesi öğrencilerinin eğitim sürecinde karşılaştıkları problemlerde okullara göre Çankaya bölgesinde bulunan okul ile Ankara'nın diğer ilçelerindeki okullar arasında psikolojik problemlerde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Benzer bir çalışmada Avcı ve Nazlı (2005) ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin verimli ders çalışma alışkanlıkları, akademik başarıları, sınav kaygısı düzeyleri üzerinde sınıf rehberliği etkinliklerinin etkisine ilişkin bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada, ön-test son-test kontrol gruplu deneysel model uygulanmıştır. Deney grubundaki öğrencilere sınıf rehberliği programı uygulanmıştır. Deney-kontrol grubu arasındaki farkı araştırmak için Uluğ tarafından geliştirilen “Çalışma Alışkanlıkları Envanteri” ön-test ve son-test olarak, Öner tarafından Türkçe’ ye uyarlanan “Sınav Kaygısı Envanteri” son test olarak uygulanmıştır. Ayrıca, deney ve kontrol gruplarının 1. ve 2. dönem ara karne not ortalamaları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, sınıf rehberliği etkinliklerinin öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Bununla birlikte sınıf rehberliği

etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı belirtilmiştir. Araştırmada sınıf rehberliği etkinliklerine katılan öğrencilerin sınav kaygılarının, katılmayan öğrencilerden düşük olduğu belirlenmiştir.

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin rehberlik görevleriyle ilgili görüş ve uygulamalarının incelenmesine ilişkin yapılan çalışmada (Yumrutaş, 2006) araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bölümü ilköğretimde rehberlik çalışmalarının yararlı olacağına inandıklarını, okullarında yürütülmekte olan rehberlik ve eğitici kol faaliyetlerinin ise yeterince etkili yapıldığını düşünmediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin büyük kısmı rehberlik çalışmalarındaki görev ve sorumluluklarını bildiklerini ve rehberlik görev ve sorumluluklarına ilişkin çoğu ifadeyi yerine getirdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin rehberlik görevleriyle ilgili düşünce ve yaptıkları çalışmalar hakkındaki ifadelere verdikleri cevaplarda cinsiyetlerine, çalıştıkları okul türüne, mesleki kıdemlerine, mezun oldukları kuruma göre manidar düzeyde farklılaşmalar tespit edilmiştir.

Okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinin işleyişi ve problemlerinin ele alındığı (Hatunoğlu ve Hatunoğlu, 2006) çalışmada ortaöğretim ve ilköğretim okullarında yürütülen rehberlik hizmetlerine ilişkin sorunlar ortaya konulmuştur. Problemlerin belirlenme aşamasında ilköğretim ve lise düzeyindeki Antalya ili ve ilçelerinde bulunan rastgele seçilmiş 40 okul ile Ağrı ili ve ilçelerinde bulunan rastgele seçilmiş 30 okul araştırma kapsamına alınmıştır. Okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin problemlerini ve kusurlarını ortaya çıkartacak soruları kapsayan bir anket formu ile mülakat uygulanmış ve sonuç olarak problemlerin genel bir çıkarımı yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; rehberlik ders saatinin haftada 1 saatle sınırlandırılması

ve bu saatin yeterli gelmemesi ve rehberlik hizmetleri içinde uygulanan test, anket vb. ölçüm araçlarının sağlıklı ve zamanında uygulanmaması ve sonuçlarının yerinde ve zamanında kullanılmaması rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde ortaya çıkan olumsuzluklardır.

Rehberlik programlarını konu alan bir çalışma da ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticileri ve okul psikolojik danışmanların görüşlerine göre, ilköğretimde psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesinde karşılaşılan sorunların belirlenmesini amaçlamıştır (Konca, 2007). Araştırmanın evrenini 2005–2006 eğitim-öğretim yılında Eskişehir merkez ilçesinde yer alan ve kadrosunda okul psikolojik danışmanı bulunan 78 ilköğretim okulu oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, bu okullarda görev yapmakta olan 47'si okul yöneticisi ve 65'i de okul psikolojik danışmanı (rehber öğretmen) olmak üzere toplam 112 kişiden elde edilmiştir. Bu araştırmada veriler, araştırmacı tarafından ilgili alanyazına dayalı olarak geliştirilen “İlköğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar” adlı veri toplama aracı ile toplanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; ilköğretim okul yöneticileri ve okul psikolojik danışmanlara göre; ilköğretim psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesi sürecinde araştırma-geliştirme etkinlikleri kaynaklı sorunlar yaşanmaktadır.

Rehberlik programında yer alan etkinliklerin değerlendirildiği, Kızıllı (2007) tarafından orta öğretim kurumlarında görev yapan rehber öğretmenlerin, sınıf rehber öğretmenlerin görüşleriyle rehberlik etkinliklerinin ne ölçüde gerçekleştirildiğini değerlendirmek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Görüşmeler, Konya ili okul psikolojik danışmanı bulunan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ortaöğretim

kurumlarında görev yapan ve görüşmeyi kabul eden rehber öğretmenlerle ve sınıf rehber öğretmenleriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada verilerin toplanmasında veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda rehberlik etkinliklerinin okullarda tam anlamıyla uygulanamadığı görülmüştür. Yapılan etkinliklerin amacına ulaşmadığı, test sonuçlarının değerlendirilmemesi, öğretmenlerin ve rehberlik etkinliklerine ayrılan sürenin yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Tüm öğretmenlerin işbirliğinin önemi vurgulamasına rağmen, rehberlik etkinliklerinde yeterli düzeyde işbirliğinin sağlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Rehberlik etkinliklerinin öğrencilerin kendilerinin tanınmalarına, okula ve derslere uyumunu sağlamada, motivasyonlarını artırmada, öğrenci ve sorunlarını ortaya çıkarmada yararları oldukları görülmüş az da olsa rehberlik etkinlikleri uygulamanın hiçbir yararı olmadığını düşünen öğretmenlere rastlanmıştır.

Benzer bir başka çalışmada ise Tokalı (2007) sınıf öğretmenleri için hazırlanmış olan 9. sınıf rehberlik programının ne ölçüde gerçekleştirildiğinin rehber öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini, 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılı, Adana ili Seyhan ve Yüreğir merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ortaöğretim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanlar oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme metodu kullanılmıştır. Bu görüşmeler sırasında, rehber öğretmenlerden, sınıf öğretmenlerine yönelik 9. Sınıf rehberlik programında olması gereken temel amaçlar, içerik, güçlü ve zayıf yanlar, işlevsellik ve uygulanabilirlik hakkında görüşleri alınmıştır. Son olarak rehber öğretmenlerden programa ilişkin önerileri alınmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre rehber öğretmenler rehberlik programında olması gereken

amaçların; mesleki rehberlik, sosyal beceri, okula uyum, alan seçimi, bireyi tanıma, ilgi ve yetenek farkındalığını sağlaması ve eğitsel rehberlik konularının gerekliliğini belirtmişlerdir. Rehber öğretmenlere göre 9. sınıf rehberlik programının içeriğinin hedefler bölümü yeterli düzeyde kazandırılmamaktadır. Bunun nedenlerini de uygulamadan kaynaklı sorunlar olduğu şeklinde açıklamışlardır. Rehber öğretmenler, programının içeriğinin etkinlikler bölümünün uygulanabilir ve yeterli olduğunu düşünmektedirler. Görüşme yapılan bireylerin bir kısmı ise etkinlikleri düzeye uygun bulmamakta ve sınıf öğretmenlerinin uygulamada sorun yaşayacağını düşünmektedirler. Rehber öğretmenlere göre, 9. sınıf rehberlik programının düzenli olması, teorik olarak güçlü olması, etkinlikleri ve değerlendirme formu olması açısından programı güçlü buldukları görüşmeler sonucunda ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte görüşme yapılan bireyler, programı, uygulanabilirliğin, etkinliklerin, değerlendirmenin ve programın güncel olmaması yönüyle zayıf bulmaktadırlar ve bir rehberlik programının işlevsel olması gerektiğini düşünmektedirler.

Başaran (2008) ilköğretim okullarındaki yönetici ve sınıf rehber öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerinden beklentilerini araştırmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, yönetici ve sınıf rehber öğretmeni denekler, en çok problemi olan öğrencilerle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında mülakat yapılmasını beklemektedirler. Yönetici ve sınıf rehber öğretmeni denekler, en çok rehberlikle ilgili televizyon programlarının izletilmesinin faydalı ve gerekli olduğunu düşünmektedirler. Yönetici ve sınıf rehber öğretmeni denekler, en çok öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak çalışmalar yapılmasını beklemektedirler. Yönetici ve sınıf rehber öğretmeni denekler, en çok yapılan psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarının sonuçlarının çevreye tanıtılmasını beklemektedirler.

Yönetici ve sınıf rehber öğretmenleri denekler, en az problemi olan öğrencilerle yapılan mülakatlar sonucunda gerekli kişilerle görüşülmesini istememektedirler. Yönetici ve sınıf rehberi öğretmenleri olan deneklerin, %99,3'ü problemi olan öğrencilerle yapılan mülakatlar sonucunda gerekli kişilerle görüşülmesinin gerekli olduğunu düşünmektedirler. Yönetici ve sınıf rehber öğretmenleri, en az psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında yönetici ve öğretmenlerin işbirliği içinde çalışmalarının gerekmediğini düşünmektedirler. Yönetici ve sınıf rehber öğretmenleri, %99,0'u ilköğretim okullarındaki yöneticilerin ve öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini işbirliği içinde yürütmelerini beklemektedirler.

Ortaöğretim düzeyinde Yüksel (2008) tarafından yürütülen çalışmada ise ortaöğretimdeki öğrenci görüşlerine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırma, 235 ortaöğretim öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Araştırmada gerekli bilgileri toplamak amacı ile “Okul Rehberlik Hizmetleri Ölçeği” ve “Öğrenci Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrenciler PDR hizmetlerini en çok verilen hizmetten en az verilen hizmete doğru sırasıyla danışma hizmeti, yöneltme-yerleştirme hizmeti, izleme hizmeti, çevre ve veli ile ilişkiler hizmeti, oryantasyon hizmeti, araştırma ve değerlendirme hizmeti, bilgi toplama ve yayma hizmeti, bireyi tanıma hizmeti ve psikolojik danışma hizmeti olarak belirtmişlerdir. Araştırma sonuçları, cinsiyete ve akademik başarıya göre PDR hizmetlerini değerlendirme puanlarının anlamlı olarak farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Nazlı (2008) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin kapsamlı/gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programlarını nasıl algıladıkları ve değerlendirdikleri

incelenmiştir. Araştırma verisi, 2001-2002 eğitim-öğretim yılı Balıkesir ilinde 3 rehberlik programı laboratuvar okulunda çalışan 112 öğretmene uygulanan anket ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin kapsamlı/gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programını yararlı ve etkili olarak değerlendirdikleri ortaya konmuştur.

Rehberlik programını ortaöğretim boyutuyla ele alan Eşen (2009) 10. sınıf rehberlik programının rehber öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesine ilişkin bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmanın amacı ortaöğretim okullarındaki 10. sınıflar için hazırlanan rehberlik programının sınıf öğretmenleri için ne ölçüde gerçekleştirildiğinin, rehber öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesidir. Araştırmanın evrenini, 2005-2006 eğitim/öğretim yılı, Karaman ili merkez ilçe ve diğer ilçelerdeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ortaöğretim kurumlarında görev yapan okul psikolojik danışmanları oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; rehber öğretmenlerin görüşlerine göre, rehberlik programında olması gereken başlıca temel amaçlar; mesleki rehberlik, ilgi ve yetenek farkındalığı, ergenlik çağı sorunları, kişilik gelişimi ve problem çözme becerisidir. Rehber öğretmenlere göre, programın güçlü yanları, bölümlerin amaca ve ihtiyaca uygun hazırlanmış ve öğrenci merkezli olmasıdır. Programın düzenli olması da rehber öğretmenler tarafından güçlü yanlar arasında sayılmaktadır. Programın zayıf yanlarının ise, zaman alıcı, uygulayıcılarının az olması ve meslekleri inceleme bölümü ile serbest zaman kullanımı bölümlerindeki etkinliklerin yetersiz olduğudur. Rehber öğretmenlere göre, 10. sınıf rehberlik programının etkinlik değerlendirme formu uygun hazırlanmış ancak, öğrencilerin objektif davranmamasından

kaynaklanan işlevsizliği bulunmaktadır. Görüşme yapılan rehber öğretmenler, değişiklik önerilerine ilişkin olarak sınıf rehber öğretmenlerinin daha aktif olması, eğitimden geçirilmeleri, programın güncelleştirilmesi, uygulamadaki ve değerlendirmedeki sorunların giderilmesi ve etkinliklerin çeşitlendirilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Aynı konuyu ele alan Berber (2010) ise ortaöğretim kurumlarında görev yapan sınıf ve okul rehber öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda onuncu sınıf, sınıf rehberlik programı uygulamalarının değerlendirmek amacıyla yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdemleri, cinsiyetleri, görev yaptıkları okul türleri ve rehber öğretmenlik durumları esas alınarak değerlendirme yapmıştır. Araştırma, Eskişehir’deki 33 ilköğretim okulunda ve 9 ortaöğretim okulunda görevli olan 595 sınıf rehber öğretmeninden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların rehberlik anlayış düzeylerine ilişkin veriler Rehberlik Anlayış Envanteri (Öztemel, 2000) ile rehberliğe yönelik tutum düzeylerine ilişkin veriler ise araştırmacı tarafından geliştirilen Sınıf Rehber Öğretmen Tutum Ölçeği ile elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; onuncu sınıf rehberlik programı amaç ve hedefleri öğrenci ve toplum ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte, açık anlaşılır biçimde hazırlanmış olmasına rağmen uygulamaya geçildiğinde gerçekleştirilmesinde güçlükler yaşandığı ortaya çıkmıştır. Amaç ve hedeflere ulaşmada büyük öneme sahip olan etkinliklerin gerçekleştirilmesinde ise yaşanan en büyük sorunlar; etkinliklere ayrılan sürenin yetersizliği, sınıf rehber öğretmenlerinin bilgi ve becerilerinin yetersizliği, etkinliklerin öğrencilerin ilgisini çekmemesi olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte onuncu sınıf rehberlik programının en zayıf yönünü ise ölçme-değerlendirme boyutu oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin

görüşlerinde cinsiyet, okul türü, rehber öğretmenlik durumu esas alındığında anlamlı bir farklılık bulunmazken bu fark sadece öğretmenlerin kıdemleri esas alındığında programın ölçme-değerlendirme alanında tespit edilmiştir. Bunların yanında onuncu sınıf rehberlik programı öğrencide olumlu tutum ve davranış geliştirme niteliklerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak; sınıfların kalabalık olması, rehberlik ders saati süresinin ve etkinlik sürelerinin yetersizliği, öğretmen bilgi ve becerilerinin az olması, programın gereken esneklikten uzak olması, öğrenci ilgisinin yetersizliği, aile ve çevrenin olumsuz etkileri nedeni ile bu konuda yeterince başarı sağlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik anlayış düzeylerini ve rehberlik hizmetlerine yönelik tutum düzeylerini çeşitli değişkenler açısından inceleyen Demir (2010) bu amaç doğrultusunda 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Kayseri iline bağlı Melikgazi, Kocasinan, Talas, İncesu ve Hacılar ilçelerindeki resmi ortaöğretim kurumlarında görev yapmakta olan sınıf ve okul rehber öğretmenlerinin; onuncu sınıf, sınıf rehberlik programı uygulamalarına ilişkin görüşlerini incelemiştir. 2009-2010 eğitim öğretim yılında Kayseri ili resmi ortaöğretim kurumlarında yürütülen çalışmada, 163 onuncu sınıf rehber öğretmeni ve 40 okul rehber öğretmeninin görüşü alınmıştır. Araştırma sonucunda, sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik anlayış düzeyleri ve rehberliğe yönelik tutum düzeylerinin oldukça yüksek olduğu, rehberlik anlayış düzeyleri ile rehberliğe yönelik tutum düzeyleri arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Katılımcıların rehberlik anlayışı ve rehberlik tutum düzeylerinin cinsiyetleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin analiz sonuçlarında ise, kadın sınıf rehber öğretmenin hem rehberlik anlayışlarının hem de rehberliğe yönelik tutumlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Branşa göre ise sınıf rehber öğretmenlerin rehberlik anlayışlarının ve rehberliğe yönelik tutumlarının değişmediği saptanmıştır. Çalışılan eğitim kademesine göre ise, ilköğretimde çalışan sınıf rehber öğretmenlerin hem rehberlik anlayış düzeyleri hem de rehberliğe yönelik tutum düzeylerinin ortaöğretimde çalışanlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular rehberlik hizmetlerinin sunulmasında önemli yere sahip sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik ilke ve kavramlarını genel olarak doğru anladıklarını ve rehberlik hizmetlerini sunmaları için gerekli olan olumlu tutuma da büyük ölçüde sahip olduklarını işaret etmektedir.

Uygulanmakta olan rehberlik programını ele alan Demirel (2010) ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programının değerlendirilmesine ilişkin bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın amacı; Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2006 yılında hazırlanan “İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı”nın ilköğretim boyutunun, program tasarısına bakılarak ve uzman ve rehber öğretmen görüşlerinden yararlanılarak değerlendirilmesidir. Çalışma grubunun oluşturulmasında maksimum çeşitlilik örneklemesine gidilmiş ve sekizi program geliştirme uzmanı, yedisi konu alanı uzmanı ve 15’i rehber öğretmen olmak üzere 30 katılımcının görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu yoluyla alınmıştır. Araştırma sonucuna göre; programın, gelişimsel rehberlik anlayışı temel olarak hazırlanan, geniş bir vizyona sahip, kapsamlı, süreç ağırlıklı, öğrencinin tüm yönleri ile gelişimini hedefleyen bir program olduğu, ancak okullardaki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine katkı sağlayabilmesi için, özellikle uygulamadaki sorunları giderecek bazı düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda konu alanı uzmanlarının görüşlerine göre; hedeflerle ilgili olarak özellikle, konu alanı uzmanları bazı hedeflerin öğrenci düzeyine uygun olmadığını

düşünmektedirler. Ayrıca hedeflerin işlenişi sırasında hangi ölçüte uygun davranıldığı konusunda da belirsizlik söz konusudur. Özellikle alan uzmanlarının, hazırlanan programın öğrencilerin psikososyal gelişimlerine katkı getireceği yönünde ortak bir görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Program için ayrılan sürenin yeterli olmadığına ilişkin genel bir kanı mevcuttur. Rehber öğretmenlerin görüşlerine göre ise; programın uygulanması için ayrılan sürenin yeterli olmadığı ve sınıf mevcudunun fazla olmasının uygulamaları olumsuz etkilediği, ayrıca, program geliştirme uzmanları, alan uzmanları ve rehber öğretmenler, hazırlanan rehberlik programının, rehberlik ve sosyal etkinlikler için ayrılmış olan zorunlu ders saatlerinin etkili bir biçimde kullanılması ve tüm okullarda benzer uygulamaların yapılması ile standartlaşmaya olanak tanınması açısından rehberlik hizmetlerine katkı getireceği düşünülmektedir.

Benzer bir diğer araştırmada (Gür, 2010) resmi ilköğretim okullarında görevli sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarının, okul rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri yönetmeliğinde kendilerine atfedilen görevleri kabul durumlarının, sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarının cinsiyetine, kıdem yılına ve rehberlik hizmetleriyle ilgili hizmetiçi eğitim alma durumuna ve sınıf rehber öğretmenlerin yetenek alanına, rehberlik hizmetlerini öğrenciler için yararlı bir hizmet olarak görme ve öğretmenlik eğitiminde rehberlik dersi alma durumlarına göre değişip değişmediğini incelemek amaçlanmıştır. Araştırma, 2009 – 2010 eğitim öğretim yılında, Konya İlinin Cihanbeyli, Kulu, Meram ve Selçuklu İlçelerinin, resmi ilköğretim okullarında görevli 574 sınıf rehber ve 142 okul psikolojik danışmanı üzerinde yapılmıştır. Araştırmada sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanları için, MEB rehberlik ve psikolojik

danışmanlık hizmetleri yönetmeliğindeki görevleri kabul durumları hakkında bilgi toplamak amacıyla; iki farklı “görev kabul durumu” ölçeği geliştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri yönetmeliğinde kendilerine atfedilen görevleri kabul durumları, yetenek alanına, cinsiyete ve kıdem yılına göre değişmemektedir. Ancak, rehberlik hizmetlerini öğrenciler için yararlı bir hizmet olarak görüp görmeme durumu, rehberlik hizmetlerini yararlı görenlerin lehine; rehberlik hizmetleriyle ilgili hizmet içi eğitim alıp almama durumu da hizmet içi eğitim alanların lehine değişmektedir.

Terzi, Tekinalp ve Leuwerke (2011) psikolojik danışmanların okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri modeline dayalı olarak geliştirilen kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programını değerlendirmelerine ilişkin bir çalışma yapmışlardır. Çalışmada psikolojik danışmanların Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Modeline dayalı olarak hazırladıkları ve uyguladıkları kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programlarında; hangi hizmetlere ne kadar zaman ayırdıkları ve program hazırlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde ne gibi problemlerle karşılaştıkları incelenmiştir. Araştırmaya katılan ilköğretim okulunda görevli 113 ve ortaöğretim okulunda görevli 94, toplam 207 psikolojik danışmana Okul Psikolojik Danışmanlarının Rol ve Sorumlulukları Anketi uygulanmıştır. Okullarda kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programının uygulamaya konulması, özellikle uygulamalar arasında bütünlük sağlama, öğrenci gelişimsel ihtiyaçlarını karşılama ve psikolojik danışman kimliğinin ön plana çıkarılması açısından olumlu değerlendirilmektedir. Ancak programın içeriği ve personelin yeterliği kapsamında programın uygulanmasında bazı güçlükler yaşandığı belirtilmiştir. Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programının getirileri

incelendiğinde “uygulamaya getiriler”, “öğrenci ihtiyacını karşılama” ve “psikolojik danışman kimliği” olarak üç alt tema ortaya çıkmıştır.

Bal Bardakçı (2011) amacı ilköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanlarının kapsamlı/gelişimsel rehberlik programı hakkındaki görüşlerinin cinsiyet, meslekte çalışma süresi, buldukları okulda çalışma süresi, okuldaki öğrenci sayısı ve sınıftaki öğrenci sayısı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya Osmaniye İli Merkez ve Düziçi ilçesinde okul psikolojik danışmanı bulunan resmi ilköğretim okullarından 13 ilköğretim okullarında görevli 16 okul psikolojik danışman, 195 sınıf öğretmeni ve 121 sınıf rehber öğretmeni olmak üzere 332 kişi katılmıştır. Araştırma nicel ve nitel olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada araştırmaya katılanlara araştırmacı tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. İkinci aşamada ise anket uygulanan kişiler arasından seçilen 10 sınıf öğretmeni, 9 sınıf rehber öğretmeni ve 6 okul psikolojik danışmanı olmak üzere toplam 25 kişi ile görüşme yapılmıştır. Sınıf öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanların kapsamlı/gelişimsel rehberlik programı hakkındaki görüşlerinde bazı maddelerde anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda sınıf öğretmenleri, sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanları etkinliklerin öğrencilere daha çok kişisel sosyal alanda yararı olduğunu belirtmişlerdir. Hem sınıf öğretmenleri hem de sınıf rehber öğretmenleri etkinlikleri uygularken fotokopi, zaman, kalabalık sınıflar, etkinlikleri uyarılama, etkinlikleri değerlendirme konularında sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Okul psikolojik danışmanları ise daha çok öğretmenlerle işbirliği yapılması, öğretmenlerin desteği olması gerektiğini

belirtmişlerdir. Her üç grup da rehberlik saatlerinin arttırılması gerektiği belirtmiştir. Psikolojik danışmanlar daha çok öğrencilere yönelik çalışmalar yaptıklarını, bu çalışmalara daha çok önem verdiklerini belirtmişlerdir. Psikolojik danışmanların büyük bir çoğunluğu programı uygularken yönetici ve öğretmenlerin rehberliği önemsemediği, isteksiz oldukları ve işbirliği kurmadıkları gibi daha çok okul personeli ve öğrencilerle ilgili sıkıntı yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Psikolojik danışmanların çoğu rehberlik programı uygularken yöneticilerin olumlu yaklaşımlarının olduğunu belirtmişlerdir.

Konuyla ilgili yapılan bir diğer çalışmada (Tüfekçi, 2011), Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı Rehberlik Etkinliklerinin ilköğretim düzeyinde uygulanmasına yönelik sınıf rehber öğretmeni ve rehber öğretmenlerin algılarını saptamayı amaçlamıştır. Araştırma örneklemini 2009-2010 eğitim öğretim yılında, Ankara ili Yenimahalle ilçesi Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okulları içerisinde random yöntemle seçilmiş 24 ilköğretim okulunda çalışan 173 kadın, 109 erkek olmak üzere toplam 282 öğretmen oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Rehberlik Etkinlikleri Kullanılma Durumları Anketi” kullanılmıştır. Araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanları 1. sınıftan 8. sınıfa kadar bütün sınıf düzeylerindeki rehberlik etkinliklerinde bulunan soruların öğrenciler tarafından kolayca yanıtlandığını, etkinliklerin öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olduğunu, oturma düzeninin etkinlikler için uygun bir sınıf düzeni olduğunu ve etkinlikte bulunan formların kolayca doldurulduğunu düşünmekte olduğu görülmüştür. İlköğretim birinci kademe sınıf rehber öğretmenleri ikinci kademe sınıf rehber öğretmenlerine göre etkinlikler için ayrılan sürenin yeterli olduğu, öğrencilerin etkinliklere

katılmada istekliliği ve etkinlikte kullanılan materyallerin kolayca karşılanması konusunda daha olumlu düşünmektedir. İlköğretim birinci kademe sınıf rehber öğretmenleri rehberlik etkinliklerinin kalabalık sınıflarda kolayca uygulanabildiğini düşünürken ilköğretim ikinci kademe sınıf rehber öğretmenleri etkinliklerin kalabalık sınıflarda kolayca uygulanamadığını ya da bu konuda kararsız olduklarını düşünmektedir.

Yazgünoğlu (2012) tarafından yapılan çalışma, okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı'nın ilköğretim boyutuna (1-8. sınıflar) ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini Mersin ili Tarsus ilçe merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan okul ve sınıf rehber öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise 2011-2012 öğretim yılında Mersin ili Tarsus ilçesine bağlı 89 ilköğretim okulundan basit seçkisiz (tesadüfi) örnekleme yöntemiyle belirlenen 20 ilköğretim okulunda görev yapan 209'i sınıf rehber öğretmeni ve 41'i okul rehber öğretmeni olmak üzere toplam 250 rehber öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen, 5 dereceli likert tipi anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada, öğretmen görüşlerinin cinsiyet ve mesleki deneyim değişkenleri açısından değişiklik gösterip göstermediği, okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ve ilköğretim birinci kademe (1-5.sınıflar) ve ikinci kademe (6-8. sınıflar) görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda sınıf rehberlik programında ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapılacağına yeteri kadar açık ve anlaşılır olmadığı belirlenmiştir. Sınıf rehberliğine ayrılan sürenin yetersiz

bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca etkinliklerinin bazılarının bir ders saatinde yetiştirilemediği ve bazı hedefleri bir ders saatinde kazandırmanın mümkün olmadığı belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre okul rehber ve sınıf rehber öğretmenlerinin sınıf rehberlik programına ilişkin görüşlerinin cinsiyete ve meslekteki deneyim süresine göre değişiklik göstermemektedir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, hem ortaöğretim hem de ilköğretim seviyesinde araştırmalar yürütüldüğü görülmektedir. Bu araştırmalarda, öğrencilerden, öğretmenlerden, okul psikolojik danışmanları ve idarecilerden rehberlik programına veya psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşler alınmıştır. Bu anlamda bu çalışmanın da ilgili alana katkı sağlaması beklenmektedir.

2.8.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Pershing ve Demetropoulos (1981) ortaöğretimde rehberlik ve rehberlik servisine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini incelemişlerdir. Araştırmada bütün öğretmenlerin kariyer danışmanlığına ilişkin olumlu tutuma sahip ancak öğretmenlerin rehberlik sistemine yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Yaş ve deneyim açısından yaşları ve deneyimleri daha yüksek olan öğretmenlerin daha olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Cinsiyet açısından ise erkek öğretmenlerin daha yüksek olumlu tutuma sahip oldukları dair sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanının çalıştığı okullarda çalışan öğretmenlerin rehberlik sisteminin yeterliliğine ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Etkili okul rehberlik programlarının öğelerini inceleyen ve çalışmanın sonuçlarını yedi bölümde sunan Borders (1992) yaptığı çalışmada; okul rehberlik programlarının

temel bileşenleri, programın kaynakları, programın müdahale sistemi, programın değerlendirilmesi, program yenileme, yazılı politikalar ve program iklimi. Araştırma sonucunda, okul rehberlik programının öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimlerinde çok önemli bir yere sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bireysel ve grup rehberliği, sınıf rehberliğinin ve danışma etkinliklerinin öğrencilerin sınıf içi başarılarını doğrudan etkilediği görülmüştür.

Gysbers ise (1999) yaptığı araştırmada kapsamlı bir rehberlik programının ülke çapında uygulanmasıyla ilgili bir inceleme yapılmıştır. Missouri ilköğretim ve ortaöğretim bölümü modelinin danışmanlık eğitimine katılan 922 okul danışmanına anket gönderilmiştir. 430 okul danışmanı bu anketleri geri göndermiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre okul danışmanlarının birçoğunun, programın politikasını, felsefesini yeterli bulduğu ortaya çıkmıştır. Okul danışmanlarının yaklaşık üçte ikisi programı uygulamak için yeterli imkana sahip olduklarını bildirmiştir. Çoğu okul danışmanı rollerinde önemli değişiklikler olduğuna inanmaktadır.

Benzer bir diğer çalışmada (Gysbers ve Henderson, 2001) okullarda uygulanan rehberlik ve psikolojik danışma programlarının gelişimi tanımlanmış ve okullardaki örgütsel yapının programdaki başarısı tartışılmıştır. Çalışma sonucunda ulusal düzeyde rehberlik ve psikolojik danışma programlarının geleceğine ışık tutulmuş ve araştırmacıların görüşlerine yer verilmiştir.

Lehr (2002) tarafından yapılan araştırmada Nova Scatio' da kapsamlı rehberlik ve danışmanlık programının başarılı uygulanmasına etki eden faktörler incelenmiştir. 8 okulun danışmanı ile bireysel görüşmeler yapılmış ve anket uygulanmıştır. Anket

sonuçlarına göre danışmanların % 87'sinin 4 ve üzeri puanı seçtikleri ve bunun da programın başarısı konusunda bir fikir verdiği görülmüştür. Danışmanların %40'ı programı koordine etmek için yeterli zaman ayırdıklarını, %42'si programın çeşitli bölümlerine zaman ayırmakta sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yapılan görüşmeler sonucunda iki temel konuya işbirliği, zaman ve kaynağın önemine vurgu yapılmıştır.

Rehberliğin program bileşeninin eğitimsel önemi için, üç temel odağını açıklayıcı bir çalışma Rowley, Stroh ve Sink'in (2004) yaptığı araştırmada başlatılmıştır. İlk olarak, danışmanların düzenli olarak kullandıkları rehberlik program gereçlerini tanımlamak için okul danışmanlarının ulusal örnek bir çalışması ve danışmanlık programları sorgulanmıştır. İkinci olarak, okul danışmanlarının rehberlik programı bileşenini uygulama derecesine bakılmıştır. Üçüncü olarak, katılımcılara, gelişimsel alanlar ve rehberlik programı hedefleri hakkında sorular sorulmuştur. Araştırma, okul danışmanlarının, rehberlik programının öğrencilerin gelişimsel yeterliliğine katkıda bulunduğunu ve öğrenmelerine de yardım ettiğine inandıklarını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca, okul danışmanları tarafından kullanılan rehberlik ile ilgili çok sayıda kaynak olduğu ve sadece birkaç bölgede, farklı uygulamalar olduğu görülmüştür. Sınırlı sayıda program farklılıklarına rastlanmıştır. Bu araştırma, okul danışmanlarının, öğrencilerin kendi hedeflerini belirlemesine yardım etmesi yanında, eğitimsel okul amaçlarını yerine getirmek için de rehberlik programını kullanabildiği fikrini güçlendirmiştir.

Rehberlik programlarını ele alan Aluede ve Egbochuku (2009) Nijerya'da ikinci kademe okullarındaki öğretmenlerin okul rehberlik programına ilişkin görüşlerini anket yoluyla incelemişlerdir. 420 öğretmenin katıldığı araştırmada, öğretmenlerin

büyük çoğunluğunun rehberlik ve psikolojik danışma programının okulun eğitim programını olumlu yönde etkilediği yönünde görüş belirtmişlerdir.

Kapsamlı ve gelişimsel okul rehberlik programının uygulanmasındaki engelleri ve programın başarılarını araştırmak için, okul rehberlik programının incelendiği çalışma da (Studer, Diambra, Breckner ve Heidel, 2010) yaptığı araştırmanın sonuçları incelendiğinde; ilk ve ortaokul danışmanlarının, daha fazla rehberlik dersi yapmada, lise danışmanlarından anlamlı farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Okul danışmanlarının kapsamlı gelişimsel rehberlik programının yararını kavradığı ortaya çıksa da, bu programın uygulanmasının zor olduğunu fark ettikleri ortaya çıkmıştır. Program ASCA felsefesinin yansımaları değiştirdiği için, okul danışmanları bütün öğrencilerin mesleki, akademik ve kişisel ihtiyaçlarını daha iyi karşılamak için, eğitimlerine uygun görevlerde daha fazla çalıştıkları görülmüştür.

Khan (2010) yaptığı çalışmada öğrencilere gelecekle ilgili bütün alanlarda seçim yapmalarına uygun rehberlik hizmetini vermek için neler yapılması gerektiğini tartışmıştır. Araştırma lise düzeyi okullarda yürütülmüştür. Araştırmada anket yoluyla öğretmenlerden uyguladıkları rehberlik programına ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen bulgulara göre; ortaöğretimde rehberlik servislerine ihtiyaç duyulduğu, rehberlik hizmetini yürütmek için okullarda yeterli kaynağın olmadığı, öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini sunmak için özel bir eğitim almaları gerektiği ortaya çıkmıştır.

Yurt dışında yapılan çalışmalar ele alındığında, çalışmalar genellikle öğrenci, öğretmen, okul psikolojik danışmanları ve idarecilerle yürütüldüğü görülmektedir.

Araştırmalarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, rehberlik programlarına ilişkin görüşler, programın başarisını etkileyen faktörler araştırılmıştır.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistik teknikler ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Meslek liselerinde uygulanan rehberlik programını yine bu okullarda çalışmakta olan okul psikolojik danışmanlarının görüşleri doğrultusunda incelemeyi amaçlayan bu çalışma betimsel tarama modelinde olup, araştırma nicel bir çalışmadır. Betimsel araştırmalar, olayı olduğu gibi araştırmaya ve var olan durumu belirlemeye çalışan araştırmalardır. Bu bağlamda araştırmada meslek liselerinde uygulanan programın meslek liselerinin yapısına uygun olup olmadığının betimlenmesi amaçlanmıştır. Tarama yöntemi de betimsel araştırma türü olup, geniş gruplar üzerinde yürütülen, gruptaki bireylerin bir olgu ve olayla ilgili olarak görüşlerinin alındığı, olgu ve olayların tanımlanmaya çalışıldığı araştırmalardır (Karakaya, 2012). Araştırmada sınıf rehber öğretmenlerinin ve okul psikolojik danışmanlarının programa ilişkin görüşlerini almak amacıyla veri toplama aracı olarak “Ortaöğretim Rehberlik Programına İlişkin Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Okul Psikolojik Danışmanları Görüşleri Anketi” kullanılmıştır.

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırmanın çalışma grubunu Kırşehir ili Merkez ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı meslek liselerinde görev yapan sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlar oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen Kırşehir ili merkez ilçede bulunan beş meslek lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenleri (123) ve okul psikolojik danışmanları (8) (n= 131) oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme yönteminde evren araştırmanın amacına en uygun olduğu düşünülen grup örneklem olarak seçilir (Şahin, 2012). Çalışma grubunda yer alan sınıf rehber öğretmenlerinin 48'i kadın, 75'i erkeklerden oluşurken, okul psikolojik danışmanlarının 1'i kadın, 7'si erkeklerden oluşmaktadır. Bununla birlikte sınıf rehber öğretmenlerinin 73' ü kültür dersi öğretmeni iken, 50' si mesleki ve teknik öğretmendir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmada ortaöğretim rehberlik programına ilişkin sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanların görüşlerini almak amacıyla Ortaöğretim Rehberlik Programına İlişkin Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Okul Psikolojik Danışmanları Görüşleri Anketi kullanılmıştır.

3.3.1. Ortaöğretim Rehberlik Programına İlişkin Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Okul Psikolojik Danışmanları Görüşleri Anketi

Araştırmada kullanılan anket Yazgünoğlu (2012) tarafından hazırlanan İlköğretim Sınıf Rehberlik Programına İlişkin Rehber Öğretmenleri Görüşleri Anketi

revize edilerek kullanılmıştır. Ankette yer alan maddeler ilköğretim rehberlik programına ilişkin olduğundan, anket maddelerinde revizyona gidilerek, ortaöğretim rehberlik programına yönelik olarak tekrar düzenlenmiştir. Bunun için öncelikle ilgili alan yazın ve MEB İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı incelenerek yeni maddeler yazılmıştır.

İki bölümden oluşan anketin, birinci bölümünde öğretmenlerden ve okul psikolojik danışmanlarından, cinsiyet, branş ve çalıştıkları meslek lisesi gibi kişisel bilgileri istenmiştir. Anketin ikinci bölümü “Hedefler, İçerik, Öğretme- Öğrenme Süreci, Değerlendirme ve Genel” olmak üzere beş boyuttan oluşmaktadır. Ankette “Hedefler” boyutunda 10, “İçerik” boyutunda 12, “Öğretme-öğrenme süreci” boyutunda 16, “Değerlendirme” boyutunda 8, “Genel” boyutunda 9 madde olmak üzere toplam 55 madde yer almaktadır. Beşli likert tipi derecelendirme kullanılarak hazırlanan ankette, araştırmaya katılan kişilerden her bir madde için “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kısmen katılıyorum”, “katılmıyorum”, “hiç katılmıyorum” seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir.

3.3.1.1 Ortaöğretim Rehberlik Programına İlişkin Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Okul Psikolojik Danışmanları Görüşleri Anketi’nin Geçerliliği

Araştırmada kullanılan Ortaöğretim Rehberlik Programına İlişkin Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Okul Psikolojik Danışmanları Görüşleri Anketi’nin kapsam geçerliliği için 3 okul psikolojik danışmanı, 5 sınıf rehber öğretmeni, 4 psikolojik rehberlik ve danışmanlık, 1 eğitim programları ve öğretimi ve 1 ölçme ve değerlendirme alanlarından olmak üzere toplam 14 uzmanın görüşleri alınmıştır.

Anketin yapı geçerliği kapsamında Yazgünoğlu (2012) tarafından yapılan açıklayıcı faktör analizi ve Varimax döndürme işlemleri tekrar uygulanmıştır. Yazgünoğlu' nun (2012) yaptığı uygulama sonucunda toplam varyanslar incelendiğinde 45 maddelik ölçekte 1 öz değerinden büyük 10 faktörün bulunduğu ve bu 10 faktörlü ölçme aracı ile ölçülen özelliğin % 70'inin ölçüldüğü gözlenmiştir. Fakat öz değerler ve öz değerlere ilişkin faktör grafiği (scree plot) sonuçları incelendiğinde belirgin olarak 45 maddenin tek faktör altında toplandığı gözlenmiştir. Yamaç birikinti grafiğinde de tek faktörlü olduğu gözlenen veriler, tek faktörle sınırlandırılıp tekrar açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör yükleri incelendiğinde .30 değerinden düşük faktör yüküne sahip maddeye rastlanmamıştır. 45 maddelik ölçeğin faktör yüklerinin 0.496 ile 0.760 arasında değiştiği gözlemlenmiştir (Yazgünoğlu, 2012). Bu çalışmada kullanılan anketin yapı geçerliği için uygulanan açıklayıcı faktör analizi ve Varimax döndürme işlemlerinden elde edilen veriler Tablo 3.1' de verilmiştir.

Tablo 3.1 Rehberlik Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi Açıklayıcı Faktör Analizi Toplam Değerleri

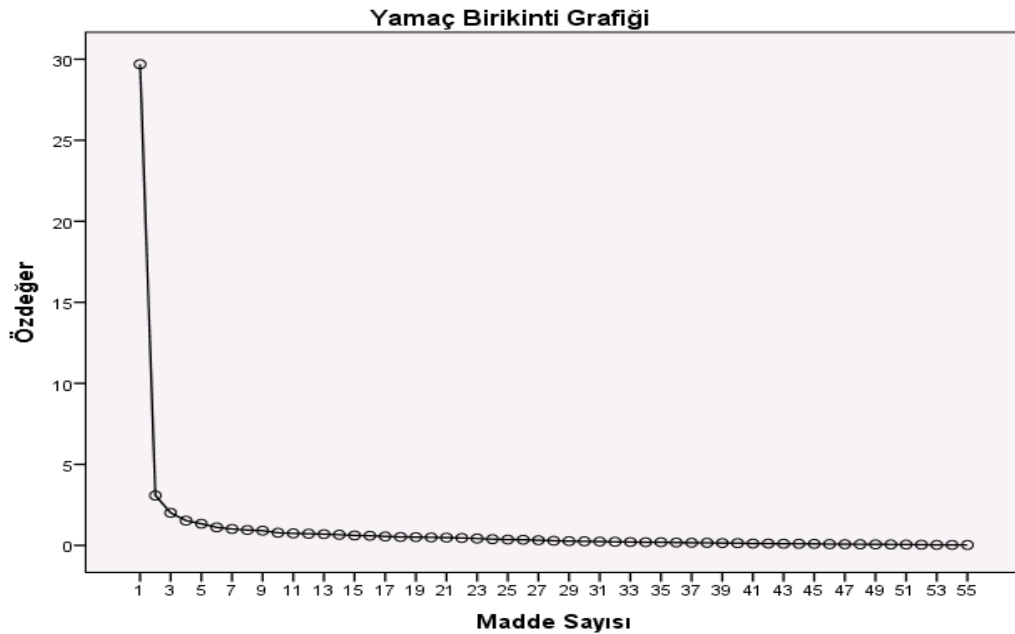
Faktör	Öz Değerler			Varimax Döndürme Sonucu Faktör Yüklerinin Kareleri Toplamı		
	Toplam	Açıklanan Varyans	Birikimli Varyans	Toplam	Açıklanan Varyans	Birikimli Varyans
1	29,69	53,98	53,98	11,79	21,45	21,45
2	3,08	5,60	59,58	7,39	13,44	34,89
3	2,00	3,65	63,23	5,71	10,38	45,28

4	1,53	2,78	66,02	5,56	10,12	55,40
5	1,33	2,43	68,45	5,14	9,35	64,76
6	1,11	2,02	70,47	2,90	5,28	70,04
7	1,01	1,84	72,31	1,24	2,27	72,31

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği= .93

Bartlett's Küresellik Testinin Ki Kare Değeri= 6050,113 Sd= 1485 p= 0.000

Tablo 3.1'de verilen açıklanan toplam varyanslar incelendiğinde 55 maddelik ankette 1 öz değerinden büyük 7 faktörün bulunduğu ve bu 7 faktörlü ölçme aracı ile ölçülen özelliğin % 54'ünün ölçüldüğü gözlenmiştir. Fakat öz değerler ve öz değerlere ilişkin faktör grafiği (scree plot) sonuçları incelendiğinde dik bir kesilme olduğu ve belirgin olarak 55 maddenin tek faktör altında toplandığı gözlenmiştir. Öz değerlere ilişkin grafik Şekil 3.1' de gösterilmiştir.

Şekil 3.1 Öz Değerlere İlişkin Faktör Grafiği

1. faktörün öz değeri (29,69) ile 2. faktörün öz değeri (3,08) arasındaki farkın büyük olması, ölçeğin tek boyutlu olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Kaiser-Meyer-Olkin istatistiğinin 0.93 olduğu ve bu istatistiğin 0.50'den büyük çıkması, veriler için örneklem sayısının yeterli olduğunun göstergesidir. Bartlett küresellik testi sonuçları incelendiğinde ($p=0.000$; $p<0.05$) verilerin faktör analizine uygun olduğu görülmektedir.

Yamaç birikinti grafiğinde de tek faktörlü olduğu gözlenen veriler, tek faktörle sınırlandırılıp tekrar açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Anketteki maddelerin faktör yüklerinin .28 ile .83 arasında değiştiği gözlemlenmiştir.

3.3.1.2. Ortaöğretim Rehberlik Programına İlişkin Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Okul Psikolojik Danışmanları Görüşleri Anketi'nin Güvenirliği

Yazgünoğlu (2012) İlköğretim Sınıf Rehberlik Programına İlişkin Rehber Öğretmenleri Görüşleri Anketi iç tutarlılık güvenirligi için Cronbach alfa katsayısına bakmış ve bu değer .96 olarak ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada da Ortaöğretim Rehberlik Programına İlişkin Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Okul Psikolojik Danışmanları Görüşleri Anketi'nin iç tutarlılık güvenirligi için Cronbach alfa katsayısı tekrar hesaplanmıştır. Sonuçta anketin iç tutarlılığı Cronbach alfa değeri .98 olarak elde edilmiştir. Buradan hareketle anketin yüksek bir güvenirlige sahip olduğu söylenebilir.

3.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Araştırmada uygulanan anketin kapsam ve yapı geçerliği tamamlandıktan sonra, iki dil uzmanı tarafından anket maddelerinin dil açısından doğruluğu incelenmiştir. Ankette yer alan maddelerin anlaşılabilirliği, cevaplanabilirliği ve amaca uygunluğu

incelenmesi amacıyla ön uygulama için örneklemin yaklaşık %5'ine denk gelen (Büyüköztürk, 2005) toplam 20 sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı ile ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonrasında karşılaşılan durumlara göre değerlendirmeler yapılarak, gerekli düzenlemeler yapılmış ve ankete son hali verilmiştir.

Araştırmada kullanılacak Ortaöğretim Rehberlik Programına İlişkin Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Okul Psikolojik Danışmanları Görüşleri Anketi' ne son hali verildikten sonra, bu anketin belirlenen meslek liselerinde uygulanması için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izinler sağlanmıştır. Ardından okullarla görüşülmüş ve rehberlik birimlerinden destek sağlanmıştır. Uygulama araştırmacı tarafından yapılmış ve okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenlerinin araştırmaya katılımında gönüllülük esas alınmıştır. Anket uygulaması 2013-2014 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde gerçekleştirilmiştir. Sınıf rehber öğretmenlerine ve okul psikolojik danışmanlarına uygulanan anketten elde edilen nicel verilerin istatistiksel analizinde SPSS 21 paket programından yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan kişilerden elde edilen veriler bilgisayar ortamında oluşturulan veri dosyasına aktarılmıştır.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmanın uygulama süreci sonunda elde edilen verilerin analizi farklı teknikler kullanılmıştır. İlk olarak okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programının hedefler, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve

değerlendirme boyutlarına ve geneline ilişkin görüşlerinin neler olduğunun belirlenmesi amaçlandığı için frekans, yüzde ve aritmetik ortalama hesaplanmıştır.

Meslek liselerinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinin branşa ve cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla örneklem normal dağılım (Kolmogrov-Simirnov testi) sergilediği için bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır.

Araştırmada beş farklı meslek lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinin görev yaptıkları meslek lisesine göre farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla, ikiden fazla değişken olduğu ve verilerin dağılımı normal olmadığı için (Kolmogrov-Simirnov testi), Kruskal Wallis H analiz tekniği kullanılmıştır. Ardından çoklu karşılaştırma yapmak için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Veriler öncelikle bilgisayar ortamına aktarılmış, ardından analizler yapılmıştır.

BÖLÜM IV

4.BULGULAR

Meslek liselerinde uygulanan rehberlik programına ilişkin okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerini incelendiği bu çalışmanın alt problemlerine ilişkin verilerin analizine ve bulgulara yer verilmiştir.

4.1. OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ OKULLARINDA UYGULANAN REHBERLİK PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNE AİT BULGULAR

Okul psikolojik danışmanlarının uyguladıkları rehberlik programının hedeflerine ilişkin görüşlerinin dağılımı ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.1' de verilmiştir.

Tablo 4.1. Okul Psikolojik Danışmanlarının Rehberlik Programının Hedefler Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri

HEDEFLER	5		4		3		2		1		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-Programdaki hedefler sistematik bir şekilde oluşturulmuştur.			7	87,5	1	12,5					3,87
2- Hedefler açık ve net ifade edilmiştir.	1	12,5	3	37,5	4	50					3,62
3- Hedefler ulaşılabilir niteliktedir.			1	12,5	5	62,5	1	12,5			3,00
4- Hedefler, öğrencilerin yaşamlarında kullanabilecekleri niteliktedir.			3	37,5	4	50			1	12,5	3,12
5-Hedeflerin sınıf düzeylerine göre dağılımı öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.			4	50	4	50					3,50
6- Hedefler benzer şekilde yazılarak dil birliği sağlanmıştır.			2	25	3	37,5	2	25	1	12,5	2,75
7- Hedefler, programda hedeflenen sürede gerçekleştirilebilir niteliktedir.	1	12,5	1	12,5	5	62,5	1	12,5			3,25
8- Hedeflerin yeterlik alanlarına (kendini kabul, aile ve toplum, eğitsel başarı vb.) dağılımı dengeli bir şekilde yapılmıştır.			7	87,5	1	12,5					3,87
9-Hedefler hazırlanırken, öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuştur.			3	37,5	2	25	2	25			3,14
10- Hedefler kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının gelişim alanları (kişisel, eğitsel, mesleki) dikkate alınarak hazırlanmıştır.	1	12,5	3	37,5	1	12,5	3	37,5			3,25

Tablo 4. 1 incelendiğinde rehberlik programının hedeflerine ilişkin birinci madde olan “Programdaki hedefler sistematik bir şekilde oluşturulmuştur” maddesine okul psikolojik danışmanların % 25’ i kısmen katıldıklarını ifade ederken, % 75’ i ise bu maddeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu maddenin ortalaması 3,75 olarak ortaya çıkmıştır.

“Hedefler açık ve net ifade edilmiştir.” maddesine okul psikolojik danışmanların % 87,5’i katılıyorum seçeneğini işaretlerken, % 12,5’i ise Kısmen Katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması 3,87’dir. Ayrıca madde hedefler (hedefler) bölümünün en yüksek ortalamasına sahip maddesidir.

“Hedefler ulaşılabilir niteliktedir” maddesine okul psikolojik danışmanların %50’ si kısmen katıldıklarını belirtirken, % 37,5’ i katıldıklarını, % 12,5’ i ise tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Maddenin ortalaması 3,62 olduğundan okul psikolojik danışmanların bu maddeye katılıyorum puan aralığında yanıt vermişlerdir. Maddenin ortalaması 3,62 olarak ortaya çıkmıştır.

Anketin dördüncü maddesi “Hedefler, öğrencilerin yaşamlarında kullanabilecekleri niteliktedir” maddesine okul psikolojik danışmanlarının % 62, 5’i kısmen katılıyorum şeklinde yanıtlarken, % 12, 5’i katılmıyorum, % 12, 5’i ise katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Maddenin ortalaması 3,0 olarak ortaya çıkmıştır.

“Hedeflerin sınıf düzeylerine göre dağılımı öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur” maddesine ankete katılan okul psikolojik danışmanların % 37, 5’i katılıyorum yanıtını verirken, % 50’si kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. Okul psikolojik danışmanların % 12, 5’ i hedeflerin sınıf düzeylerine göre dağılımının

öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olmadığını düşünmektedirler. Madde ortalaması 3,12 olarak ortaya çıkmıştır.

“Hedefler benzer şekilde yazılarak dil birliği sağlanmıştır” şeklinde yer alan maddeye okul psikolojik danışmanlarının % 50’si kısmen katılıyorum, diğer % 50’si ise katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Madde ortalaması 3,50 olarak hesaplanmıştır.

Anketin yedinci maddesinde yer alan “Hedefler, programda hedeflenen sürede gerçekleştirilebilir niteliktedir” ifadesine okul psikolojik danışmanlarının % 25’i katılıyorum, % 37,5’i kısmen katılıyorum, % 25’ i katılmıyorum ve % 12,5’ i de hiç katılmıyorum yanıtını vermişlerdir. Programda hedeflere ayrılan sürenin yeterli olup olmadığının belirlenmek istendiği bu maddenin ortalaması 2,75 olarak ortaya çıkmıştır.

“Hedeflerin yeterlik alanlarına (kendini kabul, aile ve toplum, eğitsel başarı vb.) dağılımı dengeli bir şekilde yapılmıştır” maddesine verilen yanıtlara baktığımızda, okul psikolojik danışmanlarının % 12,5’ i ifadeye tamamen katılıyorum, % 12, 5’ i katılıyorum, % 62,5’i kısmen katılıyorum, % 12, 5’i de katılmıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Madde ortalaması 3,25 olarak görülmektedir.

“Hedefler hazırlanırken, öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuştur” maddesine ankete katılan okul psikolojik danışmanlarının % 25’i katıldıklarını belirtirken, % 37,5’i maddeye kısmen katıldıklarını, % 25’i ise katılmadıklarını belirtmişlerdir. Madde ortalaması 3,14 olarak hesaplanmıştır.

Hedefler boyutunun son maddesi olan “Hedefler kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının gelişim alanları (kişisel, eğitsel, mesleki) dikkate alınarak

hazırlanmıştır” maddesine verilen yanıtları incelendiğinde; okul psikolojik danışmanların % 12,5’ inin tamamen katılıyorum, % 37,5’ inin katılıyorum, % 12,5’ inin kısmen katılıyorum, % 37,5’ inin ise katılmıyorum seçeneklerini işaretledikleri ortaya çıkmaktadır. Madde ortalaması 3,25 olarak görülmektedir.

Okul psikolojik danışmanlarının uyguladıkları rehberlik programının yeterlik alanlarına ilişkin görüşlerinin dağılımı ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo4.2’ de verilmiştir.

Tablo 4.2. Okul Psikolojik Danışmanlarının Rehberlik Programının Yeterlik Alanları Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri

YETERLİK ALANLARI	5		4		3		2		1		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
11-Hedefler, yeterlik alanlarına uygundur.	1	12,5	4	50	2	25	1	12,5			3,62
12- Yeterlik alanları öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun hazırlanmıştır.	1	12,5	3	37,5	4	50					3,62
13- Yeterlik alanları okul dışındaki yaşamı destekler niteliktedir.	1	12,5	3	37,5	2	25	2	25			3,37
14-Program, öğrencilerin okula ve çevreye uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır.			3	37,5	4	50	1	12,5			3,25
15-Program, öğrencilerin potansiyellerini kullanmalarına olanak tanımaktadır.			2	25	3	37,5	2	25	1	12,5	2,75
16- Program, öğrencilerin eğitsel başarılarını arttırmalarını sağlamaktadır.			4	50	3	37,5			1	12,5	3,25
17-Program, öğrencilerin kendilerini tanımalarına ve kabul etmelerine yardımcı olmaktadır.			3	37,5	3	37,5	2	25			3,12
18- Program, öğrencilere kendilerini geliştirme fırsatı sunmaktadır.			3	37,5	2	25	1	12,5	2	25	2,75
19- Program öğrencilerin, kişilerarası etkileşim becerilerini geliştirmektedir.	1	12,5	3	37,5	2	25	2	25			3,37
20- Program, öğrencilerin topluma yönelik olumlu bir tutum geliştirmelerini sağlamaktadır.	1	12,5	3	37,5	2	25	2	25			3,37
21- Program, öğrencilerin eğitsel kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarını sağlamaktadır.			3	37,5	1	12,5	3	37,5	1	12,5	2,75
22- Program, öğrencilerin mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarına yardımcı olmaktadır.			1	12,5	3	37,5	2	25	2	25	2,37

Tablo 4.2 incelendiğinde ilk madde olan ‘‘ Hedefler, yeterlik alanlarına uygundur.’’ ifadesi 3,62 ortalamaya sahiptir. Bu doğrultuda yanıtların dağılımının %12,5 tamamen katılıyorum, %25 katılıyorum, %50 kısmen katılıyorum, %12,5 katılmıyorum olduğu görülmektedir. Madde ortalaması 3,62 olarak görülmektedir.

Bir sonraki sırada yer alan ‘‘Yeterlik alanları öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun hazırlanmıştır’’ ifadesinin ortalaması 3,62 olarak ortaya çıkmıştır. Bu maddeye okul psikolojik danışmanlarının %12,5’i tamamen katılıyorum, %37,5’i katılıyorum, %50’si kısmen katılıyorum olarak cevap vermiştir.

‘‘Yeterlik alanları okul dışındaki yaşamı destekler niteliktedir’’ maddesi ise 3,37 ortalamaya sahiptir. Buradan hareketle maddeye verilen yanıtlar %12,5 tamamen katılıyorum, %37,5 katılıyorum, %25 kısmen katılıyorum, %25 katılmıyorumdur.

‘‘Program, öğrencilerin okula ve çevreye uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır’’ ifadesine verilen yanıtlar incelendiğinde %37,5 katılıyorum, %50 kısmen katılıyorum, %12,5 katılmıyorum olduğu görülür. Bu yanıtlar doğrultusunda madde ortalaması 3,25 olarak hesaplanmıştır.

‘‘Program, öğrencilerin potansiyellerini kullanmalarına olanak tanımaktadır.’’ Maddesine verilen yanıtlar %25 katılıyorum, %37,5 kısmen katılıyorum, %12,5 katılmıyorum, %25 kesinlikle katılmıyorum olarak dağılım göstermiştir. Bu madde de 2,75 ortalamaya sahiptir.

Tablo 4.2’ de yer alan bir başka madde ‘‘Program, öğrencilerin eğitsel başarılarını arttırmalarını sağlamaktadır’’ ifadesi 3,25 ortalamaya sahip bir maddedir. Bu maddeye

okul psikolojik danışmanlarının %50'si katılıyorum, %37,5'i kısmen katılıyorum, %12,5'i hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemiştir.

“Program, öğrencilerin kendilerini tanımalarına ve kabul etmelerine yardımcı olmaktadır.” maddesine verilen yanıtlar %37,5 katılıyorum, %37,5 kısmen katılıyorum, %25 katılmıyorum şeklinde dağılım göstermektedir. Bu madde de 3,12 ortalamaya sahiptir.

Tablo 4.2' de yer alan maddelerden ”Program, öğrencilere kendilerini geliştirme fırsatı sunmaktadır.” İfadesi okul psikolojik danışmanlarının % 37,5'i tarafından katılıyorum, %25'i tarafından kısmen katılıyorum, %12,5'i tarafından katılmıyorum, %25'i tarafından ise hiç katılmıyorum olarak yanıtlanmıştır. Maddenin ortalaması 2,75 olarak görülmektedir.

“Program öğrencilerin, kişilerarası etkileşim becerilerini geliştirmektedir” ifadesine verilen yanıtlar ise %12,5 tamamen katılıyorum, %37,5 katılıyorum, % 25 kısmen katılıyorum, %25 katılmıyorum oranlarında dağılım göstermektedir. Bu maddenin ortalaması da 3,37 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4.2' de bir sonraki sırada bulunan “Program, öğrencilerin topluma yönelik olumlu bir tutum geliştirmelerini sağlamaktadır” ifadesinin ortalaması da 3,37 olarak ortaya çıkmıştır. Bir önceki yanıt oranlarında olduğu gibi bu madde de okul psikolojik danışmanların %12,5'i tamamen katılıyorum, %37,5'i katılıyorum, % 25'i kısmen katılıyorum, %25'i katılmıyorum seçeneğini işaretlemiştir

“Program, öğrencilerin eğitsel kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarını sağlamaktadır” maddesine psikolojik danışmanların %37,5'i katılıyorum, %12,5'i

kısmen katılıyorum, %37,5'i katılmıyorum, %12,5'i hiç katılmıyorum yanıtını vermiştir. Madde ortalaması 2,75 olarak görülmektedir. Tablo 4.2' de son madde olarak yer alan "Program, öğrencilerin mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarına yardımcı olmaktadır" ifadesine verilen cevapların dağılımı % 12,5 katılıyorum, %37, 5 kısmen katılıyorum, %25 katılmıyorum, % 25 hiç katılmıyorum şeklindedir. Maddenin ortalaması 2,37 olarak görülmektedir.

Okul psikolojik danışmanlarının uyguladıkları rehberlik programının öğretme- öğrenme süreci boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımı ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.3' te verilmiştir.

Tablo 4.3 Okul Psikolojik Danışmanlarının Rehberlik Programının Öğretme-Öğrenme Süreci Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikler

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	5		4		3		2		1		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
23-Etkinlikler ilişkili olduğu yeterlik alanları ile örtüşmektedir.	1	12,5	4	50	2	25	1	12,5			3,62
24-Etkinlikler anlaşılır bir şekilde düzenlenmiştir.	1	12,5	3	37,5	4	50					3,62
25-Etkinlikler hedefleri gerçekleştirmeye hizmet etmektedir.	1	12,5	3	37,5	2	25	2	25			3,37
26-Etkinlikler, öğrencileri aktif kılacak şekilde düzenlenmiştir.			3	37,5	4	50	1	12,5			3,25
27-Etkinlikler, öğrencilere birlikte çalışmalarını için fırsat sunmaktadır.			2	25	3	37,5	2	25	1	12,5	2,75
28-Etkinlik örnekleri, programın vizyonuna uygun olarak planlanmıştır.			4	50	3	37,5			1	12,5	3,25
29- Etkinlikler, öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.			3	37,5	3	37,5	2	25			3,12
30-Etkinliklerde kullanılacak öğretim materyali programın uygulanacağı her okul için kolay ulaşılabilir niteliktedir.			3	37,5	2	25	1	12,5	2	25	2,75
31- Etkinlikler sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarına uygulamada yol gösterici özelliindedir.	1	12,5	3	37,5	2	25	2	25			3,37
32- Etkinlikler, sınıf rehber öğretmenin PDR alanındaki yeterlik düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.	1	12,5	3	37,5	2	25	2	25			3,37

33- Etkinliklerde hedeflenen yeterliklerin ne ölçüde kazandırıldığı ölçülebilir niteliktedir.	3	37,5	1	12,5	3	37,5	1	12,5	2,75
34-Etkinlikler okul imkanlarına göre düzenlenebilir niteliktedir.	1	12,5	3	37,5	2	25	2	25	2,37
35-Etkinlikler yoluyla öğrenciler seçmiş oldukları alanla ilgili farkındalık kazanmaktadır.	2	25	3	37,5	3	37,5			2,87
36-Etkinlikler planlanan sürede gerçekleştirilebilir niteliktedir.	1	12,5	3	37,5	3	37,5	1	12,5	3,50
37- Programda yeteri kadar etkinlik örneği sunulmaktadır.	1	12,5	3	37,5	3	37,5	1	12,5	3,50
38-Etkinlikler, öğrencilerin okul sonrası yaşamlarına yön verecek şekildedir.	1	12,5	4	50	2	25	1	12,5	2,62

Tablo 4.3' te verilen bulgular incelendiğinde tabloda yer alan “Etkinlikler ilişkili olduğu yeterlik alanları ile örtüşmektedir” ifadesi 3,87 ile anketin bu bölümünde en yüksek ortalamaya sahiptir. Bu maddede okul psikolojik danışmanlarının % 25'i tamamen katılıyorum, %37,5'i katılıyorum, %37,5'i ise kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir.

“Etkinlikler anlaşılır bir şekilde düzenlenmiştir” maddesi ise 3,50 ortalama puanına sahiptir. Okul psikolojik danışmanların %12,5'i tamamen katılıyorum, %25'i katılıyorum, % 62,5'i kısmen katılıyorum seçeneklerini işaretlemiştir.

“Etkinlikler hedefler gerçekleştirmeye hizmet etmektedir” şeklinde yer alan madde ise 3,37 aritmetik ortalamaya sahip olarak görülmektedir. Bu maddeye psikolojik danışmanların %25'i tamamen katılıyorum, %25'i katılıyorum, %25'i kısmen katılıyorum, %12,5'i katılmıyorum, %12,5'i hiç katılmıyorum olarak cevap vermiştir.

Tablo 4.3' te yer alan “Etkinlikler, öğrencileri aktif kılacak şekilde düzenlenmiştir” ifadesi ise 3,00 madde ortalama ile dikkat çekmektedir. Verilen yanıtların dağılımı ise %12,5 tamamen katılıyorum, %12,5 katılıyorum, %50 kısmen katılıyorum, %12,5 katılmıyorum, %12,5 hiç katılmıyorum şeklindedir.

“Etkinlikler, öğrencilere birlikte çalışmalarını için fırsat sunmaktadır” ifadesi tabloda 26. madde olarak yer almaktadır. Bu maddeye okul psikolojik danışmanlarının % 25'i tamamen katılıyorum, %37,5'i katılıyorum, % 25'i kısmen katılıyorum, %12,5'i hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Bu cevaplardan hareketle maddenin ortalaması 3,62 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4.3' te yer alan bir diğ er madde olan “Etkinlik örnekleri, programın vizyonuna uygun olarak planlanmıştır” ifadesi de 3,62 aritmetik ortalamaya sahip bir diğ er maddedir. Cevapların dağılımının ise %25 tamamen katılıyorum, %37,5 katılıyorum, %12,5 kısmen katılıyorum, %25 katılmıyorum oldu ğ u görülmektedir.

“Etkinlikler, öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır” maddesinin ortalaması 3,00 olarak çıkmıştır ve verilen cevapların dağılımı ise %37,5 katılıyorum, %37,5 kısmen katılıyorum, %12,5 katılmıyorum,%12,5 hiç katılmıyorum şeklindedir.

“Etkinliklerde kullanılacak öğretim materyali programın uygulanacağı her okul için kolay ulaşılabilir niteliktedir” olarak belirtilen maddeye verilen yanıtlar %12,5 tamamen katılıyorum, %25 katılıyorum, %50 kısmen katılıyorum, %12,5 katılmıyorum olarak dağılmaktadır. Bu dağılımdan hareketle ortalama 3,50 çıkmıştır.

Ankette yer alan “Etkinlikler sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarına uygulamada yol gösterici özelliğindedir” maddesi okul psikolojik danışmanların büyük çoğunluğ u tarafında olumlu yanıtlanan bir maddedir. Bu maddeye verilen yanıtların dağılımına bakıldığında ise okul psikolojik danışmanlarının %37,5'i tamamen katılıyorum, %12,5'i katılıyorum, %37,5'i kısmen katılıyorum ve % 12,5'i katılmıyorum seçeneklerini işaretledikleri görülmektedir. Ayrıca maddenin ortalaması da 3,75 olarak görülmektedir.

“Etkinlikler, sınıf rehber öğretmenin PDR alanındaki yeterlik düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır” maddesine verilen cevaplar % 12,5 tamamen katılıyorum, %50 katılıyorum, %25 kısmen katılıyorum, %12,5 hiç katılmıyorumdur. Maddenin ortalaması ise 3,50 ile katılıyorum aralığında çıkmıştır.

“Etkinliklerde hedeflenen yeterliklerin ne ölçüde kazandırıldığı ölçülebilir niteliktedir” ifadesi 2,62 ortalama ile tabloda en düşük madde ortalamasına sahiptir. Bu doğrultuda verilen yanıtlara bakıldığında yanıtların dağılımı %25 katılıyorum, %37,5 kısmen katılıyorum, %12,5 katılmıyorum, %25 hiç katılmıyorum olduğu görülmektedir.

“Etkinlikler okul imkânlarına göre düzenlenebilir niteliktedir” maddesine okul psikolojik danışmanların %12,5’i tamamen katılıyorum, %25’i katılıyorum, %50’si kısmen katılıyorum, %12,5’i hiç katılmıyorum yanıtını vermişlerdir.

Etkinlik boyutunda yer alan bir başka madde “Etkinlikler yoluyla öğrenciler seçmiş oldukları alanla ilgili farkındalık kazanmaktadır” ifadesine verilen cevapların dağılımı %25 katılıyorum, %37,5 kısmen katılıyorum ve %37,5 katılmıyorum şeklindedir.

“Etkinlikler planlanan sürede gerçekleştirilebilir niteliktedir” maddesi incelendiğinde ise katılıyorum yanıt aralığında çıktığı görülür. Yanıtların dağılımı ise %12,5 tamamen katılıyorum,%37,5 katılıyorum, %37,5 kısmen katılıyorum ve %12,5 katılmıyorumdur. Maddenin ortalaması 3,50 olarak görülmektedir.

Tablo 4.3’ te bir sonraki sırada yer alan “Programda yeteri kadar etkinlik örneği sunulmaktadır.” İfadesi de katılıyorum yanıt aralığında çıkmıştır. Maddenin ortalaması 3,50 olarak hesaplanmıştır. Bu maddeye verilen yanıtların dağılımının da %12,5 tamamen katılıyorum,%37,5 katılıyorum, %37,5 kısmen katılıyorum ve %12,5 katılmıyorum olduğu görülmektedir.

Tablo 4.3’ te son madde olarak yer alan “Etkinlikler, öğrencilerin okul sonrası yaşamlarına yön verecek şekildedir” ifadesi katılmıyorum aralığında çıkmıştır. Bu maddede okul psikolojik danışmanların %12,5’i katılıyorum, %50’si kısmen

katılıyorum, %25'i katılmıyorum, %12,5'i hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Maddenin ortalaması 2,62 olarak hesaplanmıştır.

Okul psikolojik danışmanlarının uyguladıkları rehberlik programının değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımı ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.4' de verilmiştir.

Tablo 4.4 Okul Psikolojik Danışmanlarının Rehberlik Programının Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikler

DEĞERLENDİRME	5		4		3		2		1		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
39- Programda yer alan etkinlik değerlendirme formları, hedefleri ölçebilecek niteliktedir.	1	12,5	1	12,5	3	37,5	1	12,5	2	25	2,75
40- Hedeflerin nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır biçimde ifade edilmiştir.	1	12,5	1	12,5	5	62,5	1	12,5			3,25
41- Hedeflerin nasıl değerlendirileceği örneklerle gösterilmiştir.	1	12,5	1	12,5	4	50	1	12,5	1	12,5	3,00
42- Programda verilen etkinlik değerlendirme formları duyuşsal özelliklerin değerlendirilmesini sağlamaktadır.	2	25			4	50	1	12,5	1	12,5	3,12
43- Etkinliklerin değerlendirilmesinde önerilen değerlendirme çeşitleri uygundur.	1	12,5	1	12,5	4	50	2	25			3,12
44- Ölçme araçlarının uygulandıktan sonra nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır olarak belirtilmiştir.	1	12,5	1	12,5	6	75					3,37
45- Ölçme araçları, programın öğrenciler üzerindeki etkisini ölçmekte yeterlidir.	1	12,5	1	12,5	3	37,5	2	25	1	12,5	2,87
46- Program ölçülebilir sonuçlar üretmektedir.	1	12,5	1	12,5	3	37,5	2	25	1	12,5	2,87

Tablo 4.4' te görüldüğü üzere okul psikolojik danışmanlarının rehberlik programının değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri yer almaktadır. Bulgular incelendiğinde “Programda yer alan etkinlik değerlendirme formları, hedefleri ölçebilecek niteliktedir” ifadesine verilen yanıtlar incelendiğinde %12,5 tamamen katılıyorum, %12,5 katılıyorum, %37,5 kısmen katılıyorum, %12,5 katılmıyorum, %25 ise hiç katılmıyorum oranlarında dağıldığı görülmektedir. Maddenin aritmetik ortalaması ise 2,75'tir.

“Hedeflerin nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır biçimde ifade edilmiştir” maddesi 3,25 ortalamaya sahiptir ve okul psikolojik danışmanların %12,5'i tamamen katılıyorum, %12,5'i katılıyorum, %62,5' i kısmen katılıyorum, %12,5'i katılmıyorum seçeneğini işaretlemiştir.

Bir diğer madde “Hedeflerin nasıl değerlendirileceği örneklerle gösterilmiştir” ifadesi de 3,00 ortalamaya sahiptir. Okul psikolojik danışmanlarının yanıtları %12,5 tamamen katılıyorum, %12,5 katılıyorum, %50 kısmen katılıyorum, % 12,5 katılmıyorum, %12,5 hiç katılmıyorum oranında dağılım göstermektedir.

Bu boyutta yer alan bir diğer madde “Programda verilen etkinlik değerlendirme formları duyuşsal özelliklerin değerlendirilmesini sağlamaktadır” ifadesine ise okul psikolojik danışmanlarının %25'i tamamen katılıyorum, %50'si kısmen katılıyorum, %12,5'i katılmıyorum, %12,5'i hiç katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu doğrultuda madde 3,12 ortalamaya sahiptir.

“Etkinliklerin değerlendirilmesinde önerilen değerlendirme çeşitleri uygundur” ifadesi incelendiğinde %12,5 tamamen katılıyorum, %12,5 katılıyorum, %50 kısmen

katılıyorum, %25 katılmıyorum seçeneğinin işaretlendiği görülmektedir. Bu madde de bir önceki madde gibi 3,12 ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Diğer bir madde “Ölçme araçlarının uygulandıktan sonra nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır olarak belirtilmiştir” ifadesine ise okul psikolojik danışmanların %12,5’i tamamen katılıyorum, %12,5’i katılıyorum, %75’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Maddenin ortalaması 3,37 olarak hesaplanmıştır.

Ankette 44. madde olarak yer alan “Ölçme araçları, programın öğrenciler üzerindeki etkisini ölçmekte yeterlidir” ifadesine verilen yanıtlar %12,5 tamamen katılıyorum, %12,5 katılıyorum, %37,5 kısmen katılıyorum, %25 katılmıyorum, %12,5 hiç katılmıyorum şeklinde dağılım göstermiştir. Maddenin sahip olduğu ortalama ise 2,87’dir.

Tablonun yer alan son madde “Program ölçülebilir sonuçlar üretmektedir” ifadesine verilen yanıtlar bir önceki maddede olduğu gibi %12,5 tamamen katılıyorum, %12,5 katılıyorum, %37,5 kısmen katılıyorum, %25 katılmıyorum, %12,5 hiç katılmıyorum şeklinde dağılım göstermiştir. Bu madde de yine 2,87 ortalamaya sahiptir.

Okul psikolojik danışmanlarının uyguladıkları rehberlik programının geneline ilişkin görüşlerinin dağılımı ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.5’ te verilmiştir.

Tablo 4.5 Okul Psikolojik Danışmanlarının Rehberlik Programının Geneline İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri

GENEL	5		4		3		2		1		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
47- Program, rehberlik saatlerinin daha etkili bir biçimde değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.	1	12,5	1	12,5	3	37,5	1	12,5	2	25	2,75
48- Sınıf rehberliği için bir öğretim yılında ayrılan 30 ders saati hedeflere ulaşmak için yeterlidir.	1	12,5	1	12,5	5	62,5	1	12,5			3,25
49-Program, PDR hizmetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesine yardımcı olmaktadır.	1	12,5	1	12,5	4	50	1	12,5	1	12,5	3,00
50- Program, okul-aile işbirliğini güçlendirmektedir.	2	25			4	50	1	12,5	1	12,5	3,12
51-Program, uygulayıcıların mesleki gelişimlerini desteklemektedir.	1	12,5	1	12,5	4	50	2	25			3,12
52- Program, öğrencilerin tümüne ulaşabilir niteliktedir.	1	12,5	1	12,5	6	75					3,37
53- Program, ailelerin PDR çalışmaları hakkındaki farkındalıklarını artırmaktadır.	1	12,5	1	12,5	3	37,5	2	25	1	12,5	2,87
54- Program, okul-rehberlik servisi-öğretmenler işbirliği ile uygulanabilir niteliktedir.	1	12,5	1	12,5	3	37,5	2	25	1	12,5	2,87
55- Program okulun eğitim programını destekler niteliktedir.	1	12,5	2	25	2	25	2	25	1	12,5	3,00

Tablo 4.5 verilerine göre "Program, rehberlik saatlerinin daha etkili bir biçimde değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır." maddesi 3,00 ortalamaya sahiptir. Bu doğrultuda verilen yanıtlar %12,5 tamamen katılıyorum, %25 katılıyorum, %37,5 kısmen katılıyorum, %37,5 hiç katılmıyorum olarak dağılım göstermektedir.

Diğer bir madde olan "Sınıf rehberliği için bir öğretim yılında ayrılan 30 ders saati hedeflere ulaşmak için yeterlidir." ifadesine ise okul psikolojik danışmanların % 25'i katılıyorum, %25'i kısmen katılıyorum, % 25'i katılmıyorum, % 25'i ise hiç katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu bağlamda madde ortalaması 2,50'dir.

"Program, PDR hizmetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesine yardımcı olmaktadır." ifadesine verilen cevapların dağılımının %12,5 tamamen katılıyorum, %25 katılıyorum, %37,5 kısmen katılıyorum, %25 hiç katılmıyorum olduğu görülmektedir. Maddenin ortalaması ise 3,00'dir.

Tablo 4.5'te yer alan bir başka madde olan "Program, okul-aile işbirliğini güçlendirmektedir." ifadesi ise 2,62 madde ortalamasına sahiptir. Bu maddeye verilen yanıtların dağılım oranı %37,5 katılıyorum, %12,5 kısmen katılıyorum, %25 katılmıyorum, %25 hiç katılmıyorumdur.

"Program, uygulayıcıların mesleki gelişimlerini desteklemektedir." maddesinde ise okul psikolojik danışmanlarının %12,5'i tamamen katılıyorum, %12,5'i katılıyorum, %50'si kısmen katılıyorum, %12,5'i katılmıyorum, %12,5'i hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Buradan hareketle maddenin ortalamasının 3,00 çıktığı görülmektedir.

”Program, öğrencilerin tümüne ulaşabilir niteliktedir.” ifadesi ise 3,25 aritmetik ortalamaya sahiptir. Bu madde için okul psikolojik danışmanlarının % 12,5’i tamamen katılıyorum, %37,5’i katılıyorum, % 25’i kısmen katılıyorum, % 12,5’i katılmıyorum, %12,5’i hiç katılmıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 4.5’te “Program, ailelerin PDR çalışmaları hakkındaki farkındalıklarını artırmaktadır” ile ifade edilen madde 2,12 ortalamaya sahiptir. Bu maddede okul psikolojik danışmanlarının %12,5’i katılıyorum, %12,5’i kısmen katılıyorum, %50’si katılmıyorum, %25’i hiç katılmıyorum cevabını verdiği görülmektedir.

“Program, okul-rehberlik servisi-öğretmenler işbirliği ile uygulanabilir niteliktedir” ifadesi ise 3,12 madde ortalamasına sahiptir. Bu maddeye okul psikolojik danışmanlarının% 12,5’i katılıyorum, % 12,5’i kısmen katılıyorum, %50’si katılmıyorum, %25’i hiç katılıyorum olarak yanıt vermişlerdir.

Son madde olarak yer alan ”Program okulun eğitim programını destekler niteliktedir.” ifadesine verilen yanıtlar %12,5 tamamen katılıyorum, %25 katılıyorum, %25 kısmen katılıyorum, %25 katılmıyorum, %12,5 hiç katılmıyorum şeklinde dağılım göstermektedir. Bu oran dağılımından hareketle maddenin ortalaması 3,00 çıkmıştır.

4.2. SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN OKULLARINDA UYGULANAN REHBERLİK PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNE AİT BULGULAR

Sınıf rehber öğretmenlerinin uyguladıkları rehberlik programının hedeflerine ilişkin görüşlerinin dağılımı ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6 Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Programının Hedeflerine İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri

HEDEFLER	5		4		3		2		1		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-Programdaki hedefler sistematik bir şekilde oluşturulmuştur.	17	13,7	64	51,6	39	31,5	3	2,4	1	0,8	3,74
2- Hedefler açık ve net ifade edilmiştir.	25	20,0	63	50,8	29	23,4	7	5,6			3,85
3- Hedefler ulaşılabilir niteliktedir.	17	13,9	59	48,4	35	28,7	11	9,0			3,66
4- Hedefler, öğrencilerin yaşamlarında kullanabilecekleri niteliktedir.	18	14,5	51	41,1	43	34,7	10	8,1	2	1,6	3,59
5-Hedeflerin sınıf düzeylerine göre dağılımı öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.	15	12,1	62	50	38	30,6	5	4,0	4	3,2	3,64
6- Hedefler benzer şekilde yazılarak dil birliği sağlanmıştır.	23	18,5	58	46,8	34	27,4	9	7,3			3,77
7- Hedefler, programda hedeflenen sürede gerçekleştirilebilir niteliktedir.	29	23,6	44	35,8	37	30,1	11	8,9	2	1,6	3,70
8- Hedeflerin yeterli alanlarına (kendini kabul, aile ve toplum, eğitsel başarı vb.) dağılımı dengeli bir şekilde yapılmıştır.	16	12,9	61	49,2	35	28,2	12	9,7			3,66
9-Hedefler hazırlanırken, öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuştur.	21	16,9	52	41,9	38	30,6	12	9,7	1	0,8	3,65
10- Hedefler kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının gelişim alanları (kişisel, eğitsel, mesleki) dikkate alınarak hazırlanmıştır.	20	16,3	53	43,1	38	30,9	12	9,8			3,67

Tablo 4.6’ da yer alan bulgular incelendiğinde “Programdaki hedefler sistematik bir şekilde oluşturulmuştur” maddesini yanıtlayan sınıf rehber öğretmenlerinin % 13,7’sinin tamamen katılıyorum, % 51,6’ sının katılıyorum, % 31,5’inin kısmen katılıyorum, %2,4’ ünün katılmıyorum ve %0,8’inin hiç katılmıyorum seçeneğini işaretledikleri görülmektedir. Madde ortalaması incelendiğinde, ortalama 3,74 olarak görülmektedir.

“Hedefler açık ve net ifade edilmiştir” maddesine verilen yanıtlar incelendiğinde, sınıf rehber öğretmenlerinin % 20’sinin bu ifadeye tamamen katıldıkları, % 50,8’inin katıldıkları, % 23,4’ünün ise kısmen katıldıkları, % 5,6’ sının ise katılmadıkları görülmektedir. 3,84 ortalamaıyla, bu madde anketin hedefler boyutunda en yüksek ortalamaya sahip maddedir.

Anketin bir diğer maddesi olan “Hedefler ulaşılabilir niteliktedir” ifadesine sınıf rehber öğretmenlerinin, %13,9’unun tamamen katılıyorum, % 48,4’ünün katılıyorum, % 28,7’sinin kısmen katılıyorum, % 9,0’ın ise katılmıyorum seçeneğini işaretledikleri görülmektedir.

“Hedefler, öğrencilerin yaşamlarında kullanabilecekleri niteliktedir” maddesine verilen yanıtlara bakıldığında sınıf rehber öğretmenlerinin % 14,5’inin tamamen katılıyorum, % 41,1’inin katılıyorum, % 28,7’sinin kısmen katılıyorum, % 9,0’ının ise katılmıyorum şeklinde yanıtladıkları görülmektedir.

Anketin beşinci maddesi “Hedeflerin sınıf düzeylerine göre dağılımı öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur” incelendiğinde sınıf rehber öğretmenlerinin % 12,1’i tamamen katılıyorum, % 50’sinin katılıyorum, % 30,6’sının kısmen katılıyorum, %

4,0'ının katılmıyorum, %3,64'ünün hiç katılmıyorum yanıtını verdikleri gözlenmektedir.

Hedeflerin yazım şekline değinilen bir diğer madde de “Hedefler benzer şekilde yazılarak dil birliği sağlanmıştır” ifadesine sınıf rehber öğretmenlerinin % 18,5'i tamamen katıldıklarını belirtirken, % 46,8'i katılıyorum, % 27,4'ü kısmen katılıyorum, % 7,3'ü de katılmıyorum şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu madde 3,77ortalamaya sahiptir.

“Hedefler, programda hedeflenen sürede gerçekleştirilebilir niteliktedir” maddesine verilen yanıtlar incelendiğinde de sınıf rehber öğretmenlerinin % 23, 6'sının tamamen katılıyorum, % 35,8'inin katılıyorum, % 30,1'inin kısmen katılıyorum, % 8,9'unun katılmıyorum, % 3,70'inin de hiç katılmıyorum seçeneğini işaretledikleri görülmektedir. Madde ortalaması 3,70 olarak ortaya çıkmıştır.

“Hedeflerin yeterli alanlarına (kendini kabul, aile ve toplum, eğitsel başarı vb.) dağılımı dengeli bir şekilde yapılmıştır” maddesine sınıf rehber öğretmenlerinin % 12,9'u tamamen katılıyorum, % 49,2'si katılıyorum, % 28,2'si kısmen katılıyorum, % 9,7'si ise katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Madde ortalaması 3, 66'dır.

Bir diğer madde “Hedefler hazırlanırken, öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuştur” incelendiğinde sınıf rehber öğretmenlerinin % 16,9'unun tamamen katılıyorum, % 41,9'unun katılıyorum, % 30,6'sının kısmen katılıyorum, % 9,7'sinin katılmıyorum, % 0,8'inin ise hiç katılmıyorum şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir.

Hedefler boyutunun son maddesi olan “Hedefler kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının gelişim alanları (kişisel, eğitsel, mesleki) dikkate alınarak hazırlanmıştır” maddesine verilen cevaplar incelendiğinde sınıf rehber öğretmenlerinin % 16,3’ünün tamamen katılıyorum, % 43,1’inin katılıyorum, % 30,9’unun kısmen katılıyorum, % 9,8’inin hiç katılmıyorum şeklinde cevap verdikleri gözlenmektedir. Madde ortalaması 3,67 olarak görülmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin uyguladıkları rehberlik programının hedeflerine ilişkin görüşlerinin dağılımı ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7 Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Programının Yeterlik Alanlarına İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri

YETERLİK ALANLARI	5		4		3		2		1		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
11-Hedefler, yeterlik alanlarına uygundur.	21	17,1	48	38,4	44	35,8	10	8,1			3,65
12- Yeterlik alanları öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun hazırlanmıştır.	14	11,4	52	42,3	46	37,4	11	8,8			3,56
13- Yeterlik alanları okul dışındaki yaşamı destekler niteliktedir.	15	12,3	50	41,0	39	32,0	14	11,5	4	3,3	3,47
14-Program, öğrencilerin okula ve çevreye uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır.	13	10,5	45	36,3	47	37,9	18	14,5	1	0,8	3,41
15-Program, öğrencilerin potansiyellerini kullanmalarına olanak tanımaktadır.	12	9,7	44	35,5	46	37,1	20	16,1	2	1,6	3,35
16- Program, öğrencilerin eğitsel başarılarını arttırmalarını sağlamaktadır.	13	10,5	41	33,1	48	38,7	18	14,5	4	3,2	3,33
17-Program, öğrencilerin kendilerini tanımalarına ve kabul etmelerine yardımcı olmaktadır.	17	13,7	44	35,5	42	33,9	17	13,7	4	3,2	3,42
18- Program, öğrencilere kendilerini geliştirme fırsatı sunmaktadır.	12	9,7	43	34,7	46	37,1	19	15,3	4	3,2	3,32
19- Program öğrencilerin, kişilerarası etkileşim becerilerini geliştirmektedir.	13	10,6	50	40,7	40	32,5	18	14,6	2	1,6	3,43
20- Program, öğrencilerin topluma yönelik olumlu bir tutum geliştirmelerini sağlamaktadır.	20	16,1	45	36,3	37	29,8	16	12,9	5	4	3,80
21- Program, öğrencilerin eğitsel kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarını sağlamaktadır.	14	11,4	50	40,7	40	32,5	16	13,0	3	2,4	3,45
22- Program, öğrencilerin mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarına yardımcı olmaktadır.	14	11,5	48	39,3	37	30,3	18	14,8	5	4,1	3,39

Tablo 4.7 incelendiğinde ilk madde olarak yer alan “Hedefler yeterlilik alanlarına uygundur.” ifadesine sınıf rehber öğretmenlerinin %17,1’nin tamamen katılıyorum, %38,4’ünün katılıyorum, %35,8’inin kısmen katılıyorum ve % 8,1’inin katılmıyorum şeklinde cevaplar verdikleri görülür. Cevapların dağılımı doğrultusunda madde 3,65 ortalamaya sahiptir.

Bir sonraki madde olan “Yeterlik alanları öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun hazırlanmıştır.” İfadesinin ortalaması 3,56 olarak çıkmıştır. Buradan hareketle maddeye verilen yanıtlar %11,4 tamamen katılıyorum, %42,3 katılıyorum, %37,4 kısmen katılıyorum ve %8,8 katılmıyorumdur.

“Yeterlik alanları okul dışındaki yaşamı destekler niteliktedir.” ifadesine verilen yanıtlar incelendiğinde %12,3 tamamen katılıyorum, % 41,0 katılıyorum, %32,0 kısmen katılıyorum, %11,5 katılmıyorum ve %3,3 hiç katılmıyorum olduğu görülür. Bu yanıtlar doğrultusunda maddenin ortalaması 3,47 olarak hesaplanmıştır.

“Program, öğrencilerin okula ve çevreye uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır.” Maddesine verilen cevaplar %10,5 tamamen katılıyorum, %36,3 katılıyorum, %37,9 kısmen katılıyorum, %14,5 katılmıyorum ve %0,8 hiç katılmıyorum olarak dağılım gösterir. Bu doğrultuda maddenin ortalaması 3,41’dir.

Tablo 4.7’ de yer alan bir diğer madde ise “Program, öğrencilerin potansiyellerini kullanmalarına olanak tanımaktadır” ifadesidir. Bu ifadeye sınıf rehber öğretmenlerinin %9,7’si tamamen katılıyorum, %35,5’i katılıyorum, %37,1’i kısmen katılıyorum, %16,1’i katılmıyorum ve %1,6’sı hiç katılmıyorum cevaplarını vermişlerdir. Bu cevaplardan hareketle maddenin ortalaması 3,35 olarak çıkmıştır.

“Program, öğrencilerin eğitsel başarılarını arttırmalarını sağlamaktadır” maddesi ise 3,33 ortalama sahiptir. Yanıtların dağılımı %10,5 tamamen katılıyorum, %33,1 katılıyorum, %38,7 kısmen katılıyorum, %14,5 katılmıyorum ve %3,2 hiç katılmıyorum şeklindedir. Bir sonraki sırada bulunan “Program, öğrencilerin kendilerini tanımalarına ve kabul etmelerine yardımcı olmaktadır” ifadesinin madde ortalaması 3,42 olarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda verilen yanıtlar % 13, 7 tamamen katılıyorum, %35,5 katılıyorum, %33,9 kısmen katılıyorum, %13,7 katılmıyorum ve %3,2 hiç katılmıyorum oranlarında dağılım gösterir.

“Program, öğrencilere kendilerini geliştirme fırsatı sunmaktadır” maddesinde psikolojik danışmanların %9,7’si tamamen katılıyorum, %34,7’si katılıyorum, %37,1’i kısmen katılıyorum, % 15,3’ü katılmıyorum ve %3,2’si hiç katılmıyorum seçeneklerini işaretlemişlerdir. Maddenin ortalaması ise 3,32 olarak ortaya çıkmıştır.

“Program öğrencilerin, kişilerarası etkileşim becerilerini geliştirmektedir” ifadesine cevaplar % 10,6 tamamen katılıyorum, %40,7 katılıyorum, % 32,5 kısmen katılıyorum, % 14,6 katılmıyorum, %1,6 olarak dağılım gösterir. Bu cevaplardan hareketle maddenin ortalaması 3,43’tür.

Tablo 4.7’ de yer alan “Program, öğrencilerin topluma yönelik olumlu bir tutum geliştirmelerini sağlamaktadır” ifadesi de bir diğer maddedir. Bu maddeye verilen yanıtlar incelendiğinde % 16,1 tamamen katılıyorum, %36,3 katılıyorum, %29,8 kısmen katılıyorum, % 12,9 katılmıyorum ve %4 hiç katılmıyorum olduğu görülür. Maddenin ortalamasının ise 3,80 olarak hesaplanmıştır.

“Program, öğrencilerin eğitsel kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarını sağlamaktadır” ifadesinin ise 3,45 ortalamaya sahip olduğu görülür. Buradan hareketle maddeye verilen yanıtların dağılımı % 11,4 tamamen katılıyorum, % 40,7 katılıyorum, % 32,5 kısmen katılıyorum, % 13,0 katılmıyorum ve % 2,4 hiç katılmıyorum şeklindedir. Tablo 4.7’ de son sırada yer alan “Program, öğrencilerin mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarına yardımcı olmaktadır” ifadesine sınıf rehber öğretmenlerinin %11,5’i tamamen katılıyorum, %39,3’ü katılıyorum, % 30,3’ü kısmen katılıyorum, % 14,8’i katılmıyorum ve % 4,1’i hiç katılmıyorum yanıtlarını işaretlemişlerdir. Bu doğrultuda maddenin ortalaması 3,39 olarak ortaya çıkmıştır.

Sınıf rehber öğretmenlerinin uyguladıkları rehberlik programının etkinliklerine ilişkin görüşlerinin dağılımı ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.8’ de verilmiştir.

Tablo 4.8 Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Programının Öğretme-Öğrenme Süreci Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikler

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	5		4		3		2		1		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
23-Etkinlikler ilişkili olduğu yeterlik alanları ile örtüşmektedir.	19	15,4	60	48,8	32	26,0	7	5,7	5	4,1	3,65
24-Etkinlikler anlaşılır bir şekilde düzenlenmiştir.	1	12,5	3	37,5	4	50					3,62
25-Etkinlikler hedefleri gerçekleştirmeye hizmet etmektedir.	18	14,6	47	38,2	39	31,7	17	13,8	2	1,6	3,50
26-Etkinlikler, öğrencileri aktif kılacak şekilde düzenlenmiştir.	17	13,8	46	37,4	41	33,3	17	13,8	1	0,8	3,62
27-Etkinlikler, öğrencilere birlikte çalışmalarını için fırsat sunmaktadır.	16	13,0	53	43,1	47	38,2	6	4,9	1	0,8	3,62
28-Etkinlik örnekleri, programın vizyonuna uygun olarak planlanmıştır.	15	12,2	45	36,6	51	41,5	10	8,1	2	1,6	3,49
29- Etkinlikler, öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.	15	12,2	44	35,8	38	30,9	23	18,7	3	2,4	3,36
30-Etkinliklerde kullanılacak öğretim materyali programın uygulanacağı her okul için kolay ulaşılabilir niteliktedir.	18	14,8	44	36,1	43	35,2	13	10,7	4	3,3	3,48
31- Etkinlikler sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarına uygulamada yol gösterici özelliktedir.	14	11,5	49	40,2	46	37,7	11	9,0	2	1,6	3,50
32- Etkinlikler, sınıf rehber öğretmenin PDR alanındaki yeterlik düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.	7	5,7	53	43,4	47	38,5	12	9,8	3	2,5	3,40

33- Etkinliklerde hedeflenen yeterliklerin ne ölçüde kazandırıldığı ölçülebilir niteliktedir.	14	11,4	50	40,7	35	28,5	22	17,9	2	1,6	3,42
34-Etkinlikler okul imkanlarına göre düzenlenebilir niteliktedir.	13	10,7	53	43,8	40	33,1	12	9,9	3	2,5	3,50
35-Etkinlikler yoluyla öğrenciler seçmiş oldukları alanla ilgili farkındalık kazanmaktadır.	21	17,1	56	45,5	28	22,8	18	14,6			3,65
36-Etkinlikler planlanan sürede gerçekleştirilebilir niteliktedir.	18	14,8	48	39,3	33	27,0	20	16,4	3	2,5	3,47
37- Programda yeteri kadar etkinlik örneği sunulmaktadır.	16	13,0	41	33,3	39	31,7	21	17,1	6	4,9	3,32
38-Etkinlikler, öğrencilerin okul sonrası yaşamlarına yön verecek şekildedir.	19	15,4	60	48,8	32	26,0	7	5,7	5	4,1	3,65

Tablo 4.8 incelendiğinde “Etkinlikler ilişkili olduğu yeterlik alanları ile örtüşmektedir” maddesi bu bölümün ilk maddesidir. Sınıf rehber öğretmenlerinin % 11,4’ü bu maddeye tamamen katılıyorum, % 40,7’si katılıyorum, % 35’i kısmen katılıyorum, % 10,6’sı katılmıyorum ve % 2,4’ü hiç katılmıyorum yanıtı vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması ise 3,47’dir.

“Etkinlikler anlaşılır bir şekilde düzenlenmiştir” maddesi 3,65 ortalamaya sahiptir. Bu maddede ise sınıf rehber öğretmenlerinin 15,4’ü tamamen katılıyorum, % 48,8’i katılıyorum, % 35’i kısmen katılıyorum, % 10,6’sı katılmıyorum ve 2,4’ü ise hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Anketin 25. maddesi olan “Etkinlikler hedefleri gerçekleştirmeye hizmet etmektedir” maddesine sınıf rehber öğretmenlerinin % 12,2’si tamamen katıldıklarını, % 47,2’si katıldıklarını, % 30,1’i kısmen katıldıklarını, % 8,1’i katılmadıklarını, % 2,4’ü de hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu maddenin ortalaması da 3,58 olarak görülmektedir.

“Etkinlikler, öğrencileri aktif kılacak şekilde düzenlenmiştir” maddesine ise sınıf rehber öğretmenlerinin % 14,6’sı tamamen katılıyorum, % 38,2’si katılıyorum, % 31,7’si kısmen katılıyorum, % 13,8’i katılmıyorum, % 1,6’sı ise hiç katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Bu maddenin ortalaması ise 3,50’dir.

Ankette yer alan bir diğer madde “Etkinlikler, öğrencilere birlikte çalışmalarını için fırsat sunmaktadır” maddesinin ortalaması 3,47 iken sınıf rehber öğretmenlerinin % 13,8’i bu maddeye tamamen katılıyorum, % 37,4’ü katılıyorum, % 33,3’ü kısmen katılıyorum, % 13,8’i katılmıyorum ve % 1,6’sı ise hiç katılmıyorum şeklinde yanıtlamışlardır.

Bir başka madde ise “Etkinlik örnekleri, programın vizyonuna uygun olarak planlanmıştır” maddesidir. Bu maddenin aritmetik ortalaması 3,47 olarak görünmektedir. Bu maddeye ise sınıf rehber öğretmenlerinin % 13,0’i tamamen katılıyorum, % 43,1’i katılıyorum, % 38,2’si kısmen katılıyorum, % 4,9’u katılmıyorum ve % 0,8’i hiç katılmıyorum yanıtını vermişlerdir.

“Etkinlikler, öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır” anketin 29. maddesidir. Bu maddenin aritmetik ortalaması 3,49 olarak hesaplanmıştır. Sınıf rehber öğretmenlerinin % 12,2’si tamamen katılıyorum, % 36,6’sı katılıyorum, % 41,5’i kısmen katılıyorum, % 8,1’i katılmıyorum ve % 1,6’sı ise hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Bu bölümde yer alan bir diğer madde “Etkinliklerde kullanılacak öğretim materyali programın uygulanacağı her okul için kolay ulaşılabilir niteliktedir” maddesidir. Bu maddenin aritmetik ortalaması 3,36 olarak hesaplanırken, sınıf rehber öğretmenlerinin, % 12,2’si bu maddeye tamamen katıldıklarını, % 35,8’i katıldıklarını, % 30,9’u kısmen katıldıklarını, % 18,7’si katılmadıklarını, % 2,4’ü ise hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

“Etkinlikler sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlara uygulamada yol gösterici özelliktedir” maddesi de 3,48 ortalamaya sahip bir maddedir. Ankette yer alan bu maddeye sınıf rehber öğretmenlerinin % 14,8’i tamamen katılıyorum, % 36,1’i katılıyorum, % 35,2’si kısmen katılıyorum, % 10,7’si katılmıyorum ve % 3,3’ü de hiç katılmıyorum yanıtını vermişlerdir.

Anketin 32. maddesi “Etkinlikler, sınıf rehber öğretmenin PDR alanındaki yeterlik düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır” 3,50 ortalamaya sahiptir. Bu maddeye sınıf rehber öğretmenlerinin % 11,5’i tamamen katılıyorum, % 40,2’i katılıyorum, % 37,7’si

kısmen katılıyorum, % 9,0'u katılmıyorum, % 1,6'sı hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

“Etkinliklerde hedeflenen yeterliklerin ne ölçüde kazandırıldığı ölçülebilir niteliktedir” maddesine sınıf rehber öğretmenlerinin % 5,7'si tamamen katılıyorum, % 43,4'ü katılıyorum, % 38,5'i kısmen katılıyorum, % 9,8'i katılmıyorum, % 2,5'i hiç katılmıyorum şeklinde yanıtlamışlardır. Bu madde 3,40 ortalamaya sahiptir.

Bir diğer madde “Etkinlikler okul imkanlarına göre düzenlenebilir niteliktedir” maddesi 3,42 ortalamaya sahip bir maddedir. Bu maddeye sınıf rehber öğretmenlerinin % 11,4'ü tamamen katıldıklarını, % 40,7'si katıldıklarını, % 28,5'i kısmen katıldıklarını, % 17,9'u katılmadıklarını, % 1,6'sı ise hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Ankette yer alan “Etkinlikler yoluyla öğrenciler seçmiş oldukları alanla ilgili farkındalık kazanmaktadır” maddesinin aritmetik ortalaması 3,50 iken bu maddeye sınıf rehber öğretmenlerinin % 10,7'si tamamen katılıyorum, % 43,8'i katılıyorum, % 33,1'i kısmen katılıyorum, % 9,9'u katılmıyorum, % 2,5'i de hiç katılmıyorum yanıtını vermişlerdir.

“Etkinlikler planlanan sürede gerçekleştirilebilir niteliktedir” maddesine sınıf rehber öğretmenlerinin % 17,1'i tamamen katılıyorum, % 45,5'i katılıyorum, % 22,8'i kısmen katılıyorum, % 14,6'sı katılmıyorum şeklinde yanıtlamışlardır. Bu maddenin aritmetik ortalaması ise 3,65 olarak hesaplanmıştır.

Bu bölümde yer alan bir başka madde “Programda yeteri kadar etkinlik örneği sunulmaktadır” maddesidir. Bu madde 3,47 ortalamaya sahiptir. Sınıf rehber öğretmenlerinin % 14,8'i tamamen katılıyorum, % 39,3'ü katılıyorum, % 27,0'ı kısmen katılıyorum, % 16,4'ü katılmıyorum, % 2,5'i de hiç katılmıyorum yanıtını vermişlerdir.

Etkinlikler bölümünde yer alan son madde “Etkinlikler, öğrencilerin okul sonrası yaşamlarına yön verecek şekildedir” maddesidir. Bu maddenin aritmetik ortalaması 3,32 olarak hesaplanmıştır. Maddeye sınıf rehber öğretmenlerinin % 13,0’ı tamamen katılıyorum, % 33,3’ü katılıyorum, % 31,7’si kısmen katılıyorum, % 17,1’i katılıyorum, % 4,9’u hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin uyguladıkları rehberlik programının değerlendirme sürecine ilişkin görüşlerinin dağılımı ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.9 Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Programının Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri

DEĞERLENDİRME	5		4		3		2		1		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
39- Programda yer alan etkinlik değerlendirme formları, hedefleri ölçebilecek niteliktedir.	13	10,6	55	44,7	40	32,5	14	11,4	1	0,8	3,52
40- Hedeflerin nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır biçimde ifade edilmiştir.	14	11,4	59	48,0	41	33,3	5	4,1	4	3,3	3,60
41- Hedeflerin nasıl değerlendirileceği örneklerle gösterilmiştir.	13	10,6	56	45,5	44	35,8	8	6,5	2	1,6	3,56
42- Programda verilen etkinlik değerlendirme formları duyuşsal özelliklerin değerlendirilmesini sağlamaktadır.	13	10,6	49	39,8	49	39,8	10	8,1	2	1,6	3,49
43- Etkinliklerin değerlendirilmesinde önerilen değerlendirme çeşitleri uygundur.	11	8,9	63	51,2	42	34,1	6	4,9	1	0,8	3,62
44- Ölçme araçlarının uygulandıktan sonra nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır olarak belirtilmiştir.	16	13,0	61	49,6	33	26,8	9	7,3	4	3,3	3,61
45- Ölçme araçları, programın öğrenciler üzerindeki etkisini ölçmekte yeterlidir.	12	9,8	49	39,8	45	36,6	17	13,8			3,45
46- Program ölçülebilir sonuçlar üretmektedir.	17	13,8	44	35,8	43	35,0	17	13,8	2	1,6	3,52

Tablo 4.9 verileri incelendiğinde ”Programda yer alan etkinlik değerlendirme formları, hedefleri ölçebilecek niteliktedir.” ifadesine verilen yanıtların % 10,6 tamamen katılıyorum, % 44,7 katılıyorum, %32,5 kısmen katılıyorum, %11, 4 katılmıyorum, %0, 8 ise hiç katılmıyorum oranlarında dağıldığı görülmektedir. Bu oran dağılımından hareketle madde ortalaması 3, 52dir.

” Hedeflerin nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır biçimde ifade edilmiştir.” maddesinde sınıf rehber öğretmenlerinin % 11,4’ü tamamen katılıyorum, % 48’i katılıyorum, % 33,3’ü kısmen katılıyorum, % 4,1’i katılmıyorum ve % 3,3’ü hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Maddenin aritmetik ortalaması ise 3, 60 bulunmuştur.

Bir başka madde olan ” Hedeflerin nasıl değerlendirileceği örneklerle gösterilmektedir.” ifadesinin madde ortalamasının 3, 56 olduğu görülmektedir. Bu bağlamda yanıtlar %10, 6 tamamen katılıyorum, %45, 5 katılıyorum, %38,5 kısmen katılıyorum, % 6,5 katılmıyorum, %1,6 hiç katılmıyorum oranında dağılım göstermektedir.

Sonraki madde olan ”Programda verilen etkinlik değerlendirme formları duyuşsal özelliklerin değerlendirilmesini sağlamaktadır.” ifadesine ise sınıf rehber öğretmenlerinin % 10,6’sı tamamen katılıyorum, % 39,8’i katılıyorum, % 39,8’i kısmen katılıyorum, % 8,1’i katılmıyorum ve % 1,6’sı hiç katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu doğrultuda madde 3, 49 madde ortalamasına sahiptir.

”Etkinliklerin değerlendirilmesinde önerilen değerlendirme çeşitleri uygundur.” ifadesi incelendiğinde % 8,9 tamamen katılıyorum, % 51,2 katılıyorum, % 34,1 kısmen

katılıyorum, % 4,9 katılmıyorum ve % 0,8 hiç katılmıyorum seçeneğinin işaretlendiği görülmektedir. İşaretlenen seçenekler doğrultusunda madde ortalamasının da 3, 62'dir.

Diğer bir madde olan “Ölçme araçlarının uygulandıktan sonra nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır olarak belirtilmiştir.” ifadesine sınıf rehber öğretmenlerinin % 13,0'ı tamamen katılıyorum, % 49,6'sı katılıyorum, % 26,8'i kısmen katılıyorum, % 7,3'ü katılmıyorum ve % 3,3'ü hiç katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu oranlar doğrultusunda madde ortalaması 3,61'dir. Tabloda 44. madde olarak yer alan

“Ölçme araçları, programın öğrenciler üzerindeki etkisini ölçmekte yeterlidir.” ifadesi 3,45 madde ortalamasına sahiptir. Maddeye verilen yanıtlar % 9,8' i tamamen katılıyorum, % 39,8'i katılıyorum, % 36,6'sı kısmen katılıyorum, % 13,8'i katılmıyorum şeklinde dağılım göstermektedir.

Tablo 4.9'un son maddesi olan ”Program ölçülebilir sonuçlar üretmektedir.” ifadesine verilen yanıtlar %13,8 tamamen katılıyorum, %35, 8 katılıyorum, %35, 0 kısmen katılıyorum, %13, 8 katılmıyorum, %1, 6 hiç katılmıyorum şeklinde dağılım göstermektedir. Bu doğrultuda maddenin ortalaması 3,52'dir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin uyguladıkları rehberlik programının geneline ilişkin görüşlerinin dağılımı ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.10' da verilmiştir.

Tablo 4.10 Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Programının Geneline İlişkin Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri

GENEL	5		4		3		2		1		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
47- Program, rehberlik saatlerinin daha etkili bir biçimde değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.	13	10,6	55	44,7	40	32,5	14	11,4	1	0,8	3,52
48- Sınıf rehberliği için bir öğretim yılında ayrılan 30 ders saati hedeflere ulaşmak için yeterlidir.	14	11,4	59	48,0	41	33,3	5	4,1	4	3,3	3,60
49-Program, PDR hizmetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesine yardımcı olmaktadır.	13	10,6	56	45,5	44	35,8	8	6,5	2	1,6	3,56
50- Program, okul-aile işbirliğini güçlendirmektedir.	13	10,6	49	39,8	49	39,8	10	8,1	2	1,6	3,49
51-Program, uygulayıcıların mesleki gelişimlerini desteklemektedir.	11	8,9	63	51,2	42	34,1	6	4,9	1	0,8	3,62
52- Program, öğrencilerin tümüne ulaşabilir niteliktedir.	16	13,0	61	49,6	33	26,8	9	7,3	4	3,3	3,61
53- Program, ailelerin PDR çalışmaları hakkındaki farkındalıklarını artırmaktadır.	12	9,8	49	39,8	45	36,6	17	13,8			3,45
54- Program, okul-rehberlik servisi-öğretmenler işbirliği ile uygulanabilir niteliktedir.	17	13,8	44	35,8	43	35,0	17	13,8	2	1,6	3,52
55- Program okulun eğitim programını destekler niteliktedir.	13	10,6	55	44,7	40	32,5	14	11,4	1	0,8	3,52

Tablo 4.10’da programın geneline ilişkin sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerine yer verilmiştir. “Program, rehberlik saatlerinin daha etkili bir biçimde değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır” bu bölümde yer alan ilk maddedir. Bu maddeye sınıf rehber öğretmenlerinin % 9,8’i tamamen katılıyorum, % 43,4’ü katılıyorum, % 32’si kısmen katılıyorum, % 10,7’si katılmıyorum ve % 4,1’i hiç katılmıyorum yanıtını vermişlerdir. Madde aritmetik ortalaması ise 3,44 olarak görünmektedir.

Bir sonraki madde “Sınıf rehberliği için bir öğretim yılında ayrılan 30 ders saati hedeflere ulaşmak için yeterlidir” maddesinin aritmetik ortalaması 3,43 iken, sınıf rehber öğretmenlerinin % 13,9’u tamamen katılıyorum, % 39,3’ü katılıyorum, % 26,2’si kısmen katılıyorum, % 17,2’si katılmıyorum ve % 3,3’ü de hiç katılmıyorum şeklinde yanıtlamışlardır.

Madde ortalaması 3,43 olan “Program, PDR hizmetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesine yardımcı olmaktadır” maddesine sınıf rehber öğretmenlerinin, % 16,4’ü tamamen katılıyorum, % 34,4’ü katılıyorum, % 31,1’i kısmen katılıyorum, % 12,3’ü katılmıyorum ve % 5,7’si hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

“Program, okul-aile işbirliğini güçlendirmektedir” maddesine sınıf rehber öğretmenlerinin % 12,3’ü tamamen katılıyorum, % 31,1’i katılıyorum, % 35,2’si kısmen katılıyorum, % 16,4’ü katılmıyorum ve % 4,9’u hiç katılmıyorum yanıtını verirken maddenin ortalaması 3,29’dur.

“Program, uygulayıcıların mesleki gelişimlerini desteklemektedir” maddesi de 3,40 madde ortalamasına sahiptir ve bu maddeyi sınıf rehber öğretmenlerinin %

9,8'si tamamen katılıyorum, % 44,3'ü katılıyorum, % 27,9'u kısmen katılıyorum, % 13,1'i katılmıyorum ve % 4,9'u hiç katılmıyorum şeklinde yanıtlamışlardır.

Bu bölümde yer alan bir diğer madde “Program, öğrencilerin tümüne ulaşabilir niteliktedir” maddesidir ve bu madde 3,32 madde ortalamasına sahiptir. Bu maddeye sınıf rehber öğretmenlerinin % 8,1'i tamamen katılıyorum, % 40,7'si katılıyorum, % 31,7'si kısmen katılıyorum, % 14,6'sı katılmıyorum ve % 4,9'u hiç katılmıyorum yanıtını vermişlerdir.

“Program, ailelerin PDR çalışmaları hakkındaki farkındalıklarını artırmaktadır” bu bölümde en düşük ortalamaya (3,20) sahip maddedir. Bu maddeye sınıf rehber öğretmenlerinin % 7,4'ü tamamen katılıyorum, %38'i katılıyorum, % 31,4'ü kısmen katılıyorum, % 14'ü katılmıyorum, % 9,1'i de hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Bu bölümde en yüksek ortalamaya sahip olan madde 3,54 ortalamayla “Program, okul-rehberlik servisi-öğretmenler işbirliği ile uygulanabilir niteliktedir” maddesidir. Bu maddeye sınıf rehber öğretmenlerinin % 13,0'ı tamamen katılıyorum, % 44,7'si katılıyorum, % 29,3'ü kısmen katılıyorum, % 9,8'i katılmıyorum ve % 3,54'ü hiç katılmıyorum yanıtını vermişlerdir.

“Program, okul-aile işbirliğini güçlendirmektedir” maddesi 3,29 ortalamaya sahiptir. Bu maddeye % 12,3 tamamen katılıyorum, % 31,1 katılıyorum, % 35,2'si kısmen katılıyorum, % 16,4'ü katılmıyorum, % 4,9'u ise hiç katılmıyorum şeklinde yanıtlamışlardır.

Bu bölümün son maddesi olan “Program okulun eğitim programını destekler niteliktedir” maddesine sınıf rehber öğretmenlerinin % 8,2'i tamamen katılıyorum, %

42,6'sı katılıyorum, % 30,3'ü kısmen katılıyorum, % 13,9'u katılmıyorum ve % 4,9'u da hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

4.3. SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN OKULLARINDA UYGULANAN REHBERLİK PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR

Sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.11'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11 Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t - Testi Sonuçları

CİNSİYET	N	\bar{X}	S	t	Sd	P
Kadın	48	3,50	0,79	-,138	121	0,891
Erkek	75	3,52	0,61			

Tablo 4.11'de görüldüğü üzere sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(82,62)}=-,138$; $p > .05$]. Bu bulgular, sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programına ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre değişiklik göstermediğini ortaya koymaktadır.

4.4. SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN OKULLARINDA UYGULANAN REHBERLİK PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BRANŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR

Sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinin branşa göre karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.12’de gösterilmiştir.

Tablo 4.12 Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Görüşlerinin Branş Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Brans	N	\bar{X}	S	t	Sd	P
Kültür Dersi Öğretmeni	73	3,44	0,62	-1,401	121	0,164
Mesleki ve Teknik Öğretmen	50	3,62	0,76			

Tablo 4.12 incelendiğinde kültür ve mesleki ve teknik öğretmenlerin rehberlik programına ilişkin görüşleriyle ilgili puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t_{(121)}=-1,401$; $p >.05$]. Başka bir ifade ile okul rehber öğretmenlerinin görüşleri branş değişkeni açısından farklılık göstermemektedir.

4.5. SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN OKULLARINDA UYGULANAN REHBERLİK PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN OKUL TÜRÜ DEĞİŞKENİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR

Sınıf rehber öğretmenlerinin meslek liselerinde uygulanan rehberlik programına ilişkin görüşlerinin görev yaptıkları meslek lisesi türüne göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal Wallis H-Testi analiz sonuçları Tablo 4.13'te sunulmuştur

Tablo 4.13 Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Görüşlerinin Okul Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

OKULLAR	N	\bar{X}	sd	Ki Kare	p	Fark
1.Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	35					
2.Ticaret Meslek Lisesi	28	62,05				1-2 1-3
3.Sağlık Meslek Lisesi	17	81,24				1-5
			4	21,833	,013	
4.Kız Meslek Lisesi	9	71,17				
5.İmam Hatip Lisesi	34	72,54				
Toplam	123					

*p<0,05

Tablo 4.13 bulguları incelendiğinde, okulların puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Diğer bir ifade ile meslek lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinin görev yaptıkları meslek lisesi türüne göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($x^2=21,833$, $p<0,05$).

Ortaya çıkan farklılığın hangi okullar arasında olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U testi ile karşılaştırmalar yapılmıştır. Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkın, endüstri meslek ve ticaret meslek lisesi, endüstri meslek ve sağlık meslek lisesi ve endüstri meslek ve imam hatip lisesi arasında olduğu belirlenmiştir. Ortaya çıkan anlamlı farkın sırasıyla, ticaret meslek lisesi ($\bar{X}=62,05$), sağlık meslek lisesi ($\bar{X}=81,24$) ve imam hatip lisesi ($\bar{X}=72,54$) lehine olduğu görülmektedir.

BÖLÜM V

5.TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde meslek liselerinde çalışan sınıf rehber öğretmenlerinin ve okul psikolojik danışmanların uyguladıkları rehberlik programına ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen nicel bulgular tartışılıp yorumlanmıştır.

Rehberlik programının hedeflerine ilişkin boyutu incelendiğinde, hedefler açık ve net ifade edilmiştir ifadesi hedefler bölümünün hem sınıf rehber öğretmenlerinin hem de okul psikolojik danışmanlarının görüşleri neticesinde en yüksek ortalamaya sahip olan maddesi olarak dikkat çekmektedir. Elde edilen bulgudan yola çıkarak uygulayıcıların rehberlik programında yer alan hedeflerin anlaşılmasının kolay olduğunu, açık ve net bir şekilde ifade edildiğini düşündüğü söylenebilir. Benzer bir bulguya Berber (2010) sınıf rehberlik programı uygulamalarını değerlendirmek amacıyla yaptığı çalışmada ulaşmıştır. Elde edilen bulguya göre rehberlik programı amaç ve hedeflerinin açık anlaşılır biçimde hazırlanmış olduğu söylenebilir.

Hem okul psikolojik danışmanlarının hem de sınıf rehber öğretmenlerinin yüksek puan verdikleri bir diğer madde ise hedeflerin sistematik bir şekilde oluşturulduğudur. Literatürde benzer şekilde, Tokalı (2007) sınıf öğretmenleri için hazırlanmış olan 9. sınıf rehberlik programının ne ölçüde gerçekleştirildiğinin rehber öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda rehberlik programının düzenli ve teorik olarak güçlü olması bulguları elde edilmiştir. Ayrıca Eşen (2009) 10. sınıf rehberlik programının (sınıf öğretmenleri için) rehber öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesine ilişkin bir

araştırma yapmıştır. Bu çalışma sonucunda programın güçlü yanları; bölümlerin amaca ve ihtiyaca uygun hazırlanmış, öğrenci merkezli ve düzenli olması olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda, her iki çalışmadan elde edilen bulgulara göre program bölümlerinin sistematik bir şekilde hazırlandığı sonucuna varılabilir.

Anketin yedinci maddesinde yer alan “Hedefler, programda hedeflenen sürede gerçekleştirilebilir niteliktedir” ifadesiyle rehberlik programında hedeflere ayrılan sürenin yeterli olup olmadığının belirlenmesi hedeflenmiştir. Hedefler boyutunda yer alan madde, okul psikolojik danışmanları tarafından verilen yanıtlara göre kısmen katılıyorum aralığında yer almaktadır. Buradan hareketle bu konuda okul psikolojik danışmanlarının sıkıntı yaşadıkları söylenebilir. Rehberlik programının hedeflerine ilişkin yapılan çalışmalardan araştırma bulgularıyla paralellik gösteren sonuçlar mevcuttur. Demirel (2010) ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programının değerlendirilmesine ilişkin bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda program için ayrılan sürenin yeterli olmadığına ilişkin genel bir kanının olduğu ve rehber öğretmenlerin görüşlerine göre de programın uygulanması için ayrılan sürenin yeterli olmadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte, Yazgünoğlu (2012) yaptığı çalışmada, sınıf rehberliğine ayrılan sürenin yetersiz bulunduğu ve bazı hedefleri bir ders saatinde kazandırmanın mümkün olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca Berber (2010) ortaöğretim kurumlarında görev yapan sınıf ve okul rehber öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda onuncu sınıf, sınıf rehberlik programı uygulamalarının değerlendirmek amacıyla yaptığı çalışmada programa ayrılan sürenin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bal Bardakçı'nın (2011) yaptığı çalışmada sınıf öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanların rehberlik saatlerinin arttırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Hatunoğlu ve Hatunoğlu (2006) tarafından yapılan

çalışmada okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinin işleyişi ve problemleri ele alınmıştır. Ortaöğretim ve ilköğretim okullarında yürütülen araştırma sonucunda rehberlik hizmetlerine ilişkin sorunlar ortaya konulmuştur. Elde edilen bulgulara göre; rehberlik ders saatinin haftada 1 saatle sınırlandırılması ve bu saatin yeterli gelmemesi programa ilişkin sorunlar olarak ortaya çıkmıştır.

Programın içeriğine ilişkin sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde, sınıf rehber öğretmenlerinin maddelere genel olarak yüksek puan verdikleri görülmektedir. Elde edilen bulgular daha önce yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlarla paralellik göstermektedir. Programda yer alan yeterlik alanlarının öğrencilerin başarılarını artırdığı düşünülmektedir. Benzer bir çalışmada Avcı ve Nazlı (2005) yaptıkları çalışmada sınıf rehberliğinin öğrencilerin akademik başarılarını artırdığını ve sınıf rehberliğine katılan öğrencilerin sınav kaygılarının, katılmayan öğrencilerden düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yeterlik alanlarının, öğrencilerin topluma yönelik olumlu bir tutum geliştirmelerine yardımcı olması sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerine göre en yüksek ortalamaya sahip maddedir. Bu bulguya paralel olarak, Berber (2010) ortaöğretim kurumlarında görev yapan sınıf ve okul rehber öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda 10. Sınıf, sınıf rehberlik programı uygulamalarının değerlendirmek amacıyla yaptığı çalışmada, 10. sınıf rehberlik programı öğrencide olumlu tutum ve davranış geliştirme niteliklerine sahip olduğu tespit etmiştir. Yurt dışında yapılan çalışmalarda da benzer bulgulara rastlanmaktadır. Aluede ve Egbochuku (2009) ikinci kademe okullarındaki öğretmenlerin okul rehberlik programına ilişkin görüşlerini incelemişler ve rehberlik programının okulun eğitim programını olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Nitekim Borders (1992) yaptığı çalışmada etkili okul rehberlik programlarının

öğelerini incelemiş ve araştırma sonucunda, okul rehberlik programının öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimlerinde çok önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür.

Sınıf rehber öğretmenleri görüşleri neticesinde yeterlik alanlarının diğer maddelere göre daha düşük ortalamaya sahip maddesi öğrencilerin eğitsel ve mesleki karar almaları için gerekli olgunluğa ulaşmalarına yardımcı olamamasıdır.

Okul psikolojik danışmanlarının yeterlik alanlarına ilişkin görüşleri ele alındığında ise, programın yeterlik alanlarının öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun hazırlanmış olması ve hedeflerin yeterlik alanlarına uygun olması ifadeleri en yüksek ortalamaya sahip maddeler olarak dikkat çekmektedir. Buradan hareketle yeterlik alanlarının öğrencilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hazırlandığı söylenebilir. Eşen (2009) yaptığı araştırmada benzer bulgulara ulaşmıştır. Rehberlik programının ortaöğretim boyutuyla ele almış ve bu amaçla okul psikolojik danışmanların görüşlerini incelemiştir. Elde edilen sonuca göre okul psikolojik danışmanları programın öğrenci ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanmış olduğunu belirtmişlerdir.

Programda yer alan yeterlik alanları boyutundan elde edilen görüşle genel olarak ele alındığında, okul psikolojik danışmanların ve sınıf rehber öğretmenlerinin farklı maddeler üzerinde durdukları görülmektedir. En yüksek ortalamaya sahip maddeler ele alındığında yeterlik alanlarının, öğrencilere topluma ve kendilerine karşı olumlu tutum geliştirdikleri, öğrencilerin akademik başarılarını artırdıkları ve öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlandıkları görülmektedir. Okul psikolojik danışmanlarının görüşlerine göre yeterlik alanlarının eksik bulunan yanı ise,

öğrencilere mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarına yardımcı olmaması ve kendilerini geliştirme fırsatı sunmaması olarak dikkat çekmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programında yer alan öğretme-öğrenme sürecine ilişkin görüşleri incelendiğinde maddelerin genelinin yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu boyutta en yüksek ortalamaya sahip maddeler ise “Etkinlikler anlaşılır bir şekilde düzenlenmiştir” ve “Etkinlikler planlanan sürede gerçekleştirilebilir niteliktedir” maddeleridir. Bulgular incelendiğinde, sınıf rehber öğretmenlerinin etkinliklerin anlaşılır olduğunu, bu konuda sıkıntı yaşanmadığını düşündükleri söylenebilir. Aynı zamanda etkinlikler için ayrılan sürenin yeterli olduğu gözlenmektedir. Literatürde, elde edilen bulgularla paralellik gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin; “Etkinlikler öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır” maddesi ele alındığında, Tüfekçi'nin (2011) yaptığı çalışma sonucunda, bütün sınıf düzeylerindeki rehberlik etkinliklerinde bulunan soruların öğrenciler tarafından kolayca yanıtladığını, etkinliklerin öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olduğunu ortaya konulmuştur. “etkinlikler öğrencilere birlikte çalışmaları için fırsat sunmaktadır.” maddesi ile paralel olarak Avcı ve Nazlı (2005) , sınıf rehberliği etkinliklerinin öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını olumlu yönde etkilediğini belirtirken, Bal Bardakçı (2010) yaptığı çalışma sonucunda etkinliklerin öğrencilere daha çok kişisel sosyal alanda yararı olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte, sınıf rehberliği etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı belirtilmiştir. Tokalı (2007) rehber öğretmenlerin, programının etkinlikler bölümünün uygulanabilir ve yeterli olduğunu düşünmekte oldukları sonucuna varmışlardır.

Bu boyutta yer alan en düşük ortalamaya sahip madde ise “Etkinlikler, öğrencilerin okul sonrası yaşamlarına yön verecek şekildedir” maddesidir. Okul psikolojik danışmanları da etkinlikler boyutunda bu maddeye en düşük puanı vermişlerdir. Elde edilen bu bulgudan yola çıkarak, etkinliklerin öğrencilerin yaşamlarına yön verecek şekilde olmadığı, onları iş hayatına ya da yükseköğretime hazırlayıcı olmadığı söylenebilir. “Etkinliklerde kullanılacak öğretim materyali programın uygulanacağı her okul için kolay ulaşılabilir niteliktedir” maddesi de sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda yüksek ortalamaya sahip olmasına rağmen diğer maddelere oranla daha düşük ortalamaya sahip bir diğer maddedir. Etkinlerin uygulanması için gereken materyallere ulaşmada okul imkanlarına göre sıkıntılar yaşanabildiği yorumu yapılabilir. Bu bulgularla tutarlılık gösteren çalışmalar literatürde yer almaktadır. Örneğin; Bal Bardakçı (2010) yaptığı çalışma sonucunda hem sınıf öğretmenleri hem de sınıf rehber öğretmenlerinin etkinlikleri uygularken fotokopi, zaman, kalabalık sınıflar, etkinlikleri uyarlama, etkinlikleri değerlendirme konularında sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, program hazırlanırken öğrencilerin ihtiyaçları, okulun ve çevrenin şartlarının dikkate alınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca Khan’ın (2010) yaptığı çalışmada öğrencilere gelecekle ilgili bütün alanlarda seçim yapmalarına uygun rehberlik hizmetini vermek için neler yapılması gerektiğini tartıştığı çalışmasında, rehberlik hizmetini yürütmek için okullarda yeterli kaynağın olmadığı görülmüştür. Sözü edilen çalışmalar araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Öğretme-öğrenme süreci okul psikolojik danışmanlarının görüşleri doğrultusunda değerlendirildiğinde ise, programda yer alan etkinliklere ilişkin en yüksek ortalamaya sahip madde “Etkinliklerin ilişkili oldukları yeterlik alanlarıyla

örtüşmektedir” maddesidir. Ayrıca etkinliklerin uygulama sırasında uygulayıcılara kolaylık sağladığı ve yol gösterici olduğu belirtilmiştir. Başka bir ifade ile okul psikolojik danışmanları rehberlikte uygulanan etkinliklerin uygulayıcılara kılavuzluk eder nitelikte olduğunu düşünmektedirler. Bu bulgu Tokalı’ nın (2007) çalışmasıyla tutarlılık göstermektedir. Çalışmadan rehberlik programının etkinlikler bölümünün uygulanabilir ve yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Rehberlik programının bir diğer boyutu olan ölçme ve değerlendirme sürecinin değerlendirildiği değerlendirme boyutundan elde edilen veriler incelendiğinde hem sınıf rehber öğretmenleri hem de okul psikolojik danışmanları tarafından olumlu değerlendirilen ifadelerin aynı olduğu gözlenmiştir. Bunlardan ilki, programda yer alan ölçme araçlarının uygulandıktan sonra nasıl değerlendirileceğinin açık ve anlaşılır olarak belirtilmiş olmasıdır. Elde edilen bulguya göre ölçme araçlarının kullanımında herhangi bir sıkıntının yaşanmadığı sonucu çıkmaktadır. Ayrıca, uygulayıcılar hedeflerin nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır biçimde ifade edildiğini düşünmektedirler. Elde edilen bulguya dayanarak hedeflerin değerlendirilmesi için sunulan açıklamaların anlaşılır olduğu söylenebilir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgularını destekleyen sonuçlara rastlanmaktadır. Örneğin; Tokalı (2007), rehberlik programının düzenli, teorik olarak güçlü olması, etkinlikleri ve değerlendirme formu olmasını programın olumlu yanlarına ilişkin bulguları arasında göstermiştir.

Okul psikolojik danışmanlarının değerlendirme boyutunda maddelere verdikleri yanıtlar doğrultusunda, ölçme araçlarının, programın öğrenciler üzerindeki etkisini ölçmekte yeterli olmadığı görüşü dikkat çekmektedir. Bu durumda, programın öğrencilerdeki davranış değişikliklerini ölçmede yeterli olmadığı sonucu ortaya

çıkılmaktadır. Ayrıca programda verilen etkinlik değerlendirme formlarının duyuşsal özelliklerin değerlendirilmesini sağlamadığı belirtilmiştir. Benzer şekilde, Yazgünoğlu (2012) yaptığı çalışmada, rehberlik programının öğelerine ilişkin görüşleri incelemiş ve araştırma sonucunda etkinlik değerlendirme formlarının duyuşsal özellikleri değerlendirmede yeterli olmadığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda her iki araştırmanın sonuçları tutarlılık göstermektedir. Ayrıca Hatunoğlu&Hatunoğlu (2006) yaptıkları çalışma sonucunda rehberlik hizmetleri içinde uygulanan test, anket vb. ölçüm araçlarının sağlıklı ve zamanında uygulanmaması ve sonuçlarının yerinde ve zamanında kullanılmamasını rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde ortaya çıkan olumsuzluklar olarak belirtmişlerdir.

Anketin son boyutunda rehberlik programının geneline ilişkin maddeler yer almaktadır. Okul psikolojik danışmanlarının maddelere verdikleri yanıtlara göre “Program öğrencilerin tümüne ulaşabilir niteliktedir.” maddesi en yüksek ortalamaya sahip madde olarak görülmektedir. Bu bağlamda, rehberlik programının öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda ve onların anlayabileceği şekilde hazırlanmış olduğu ifade edilebilir. Yüksek ortalamaya sahip bir diğer madde de “Program, okul-rehberlik servisi-öğretmenler işbirliği ile uygulanabilir niteliktedir.” maddesidir. Bu boyutta okul psikolojik danışmanları tarafından en düşük puanlanan madde, “Program, ailelerin PDR çalışmaları hakkındaki farkındalıklarını artırmaktadır.” Bu bulgudan hareketle, velilerin rehberlik programına ve işleyişine, öğrencilere sağladığı katkılara ilişkin yeteri kadar bilgilendirilmediği sonucuna varmak mümkündür. Ayrıca, “Sınıf rehberliği için bir öğretim yılında ayrılan 30 ders saati hedeflere ulaşmak için yeterlidir.” maddesi de yüksek puan verilen maddelerden bir diğeridir. Gerek okul

psikolojik danışmanları gerekse sınıf rehber öğretmenleri programı yürütmek için planlanan sürenin yeterli olduğu sonucuna varmışlardır.

Sınıf rehber öğretmenlerinin programın geneline ilişkin görüşleri incelendiğinde; “Program, uygulayıcıların mesleki gelişimlerini desteklemektedir” maddesi en yüksek ortalamaya sahip madde olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayanarak, rehberlik programının sınıf rehber öğretmenlerinin mesleki alanda kendilerini geliştirmelerine yardımcı olduğu ifade edilebilir. Ayrıca, “Program okulun eğitim programını destekler niteliktedir” maddesine sınıf rehber öğretmenlerinin % 42,6’sı katılıyorum yanıtını vermişlerdir ve madde yüksek ortalamaya sahiptir. Bu bulguya paralel olarak Aluede ve Egbochuku (2009) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin büyük çoğunluğunun rehberlik ve psikolojik danışma programının okulun eğitim programını olumlu yönde etkilediği yönünde görüş belirtmişlerdir. Bir diğer çalışmada, Kızıl (2007) yaptığı çalışmada rehberlik programının öğrencilerin kendilerinin tanınmalarına, okula ve derslere uyumunu sağlamada, motivasyonlarını artırmada, öğrencilerin sorunlarını ortaya çıkarmada yararları olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, Rowley, Stroh & Sink’in (2004) yaptığı araştırmada rehberliğin program bileşeninin eğitimsel önemi için, üç temel odağını açıklayıcı bir çalışma başlatılmıştır. Araştırma, okul danışmanlarının, rehberlik programının öğrencilerin gelişimsel yeterliliğine katkıda bulunduğunu ve öğrenmelerine de yardım ettiğine inandıklarını ortaya çıkarmıştır. Bu araştırma, okul danışmanlarının, öğrencilerin kendi hedeflerini belirlemesine yardım etmesi yanında, eğitimsel okul amaçlarını yerine getirmek için de rehberlik programını kullanabildiği fikrini güçlendirmiştir. Bu bulgular da araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir.

Bununla birlikte, sınıf rehber öğretmenleri programın, PDR hizmetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulguyla tutarlılık gösteren Kızıl'ın (2007) sınıf içi rehberlik etkinliklerine ilişkin okul rehber öğretmenlerinin ve sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerini aldığı çalışmasında rehberlik hizmetlerinin program ile yürütülmesinin düzenliliği sağladığı ifade edilmiştir.

Rehberlik programına ilişkin görüşlerin bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarında elde edilen bulgular incelenmiştir. İlk olarak sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri cinsiyet değişkenine göre ele alınmıştır. Yapılan t-testi sonucunda görüşlerin cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu bulguya ilişkin sonuçlar literatürde bazı araştırmalarda da elde edilmiştir. Yüksel (2008) 'in yaptığı çalışmada ortaöğretimdeki öğrenci görüşlerine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyete göre PDR hizmetlerini değerlendirme puanlarının anlamlı olarak farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Bir başka çalışmada Yazgünoğlu (2012) okul rehber ve sınıf rehber öğretmenlerinin sınıf rehberlik programına ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre değişiklik göstermediğini belirtmiştir. Berber (2010) ortaöğretim kurumlarında görev yapan sınıf ve okul rehber öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda onuncu sınıf, sınıf rehberlik programı uygulamalarının değerlendirmek amacıyla yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin cinsiyet açısından farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Aynı şekilde, Gür (2010) yaptığı çalışmada, resmi ilköğretim okullarında görevli sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarının, okul rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri yönetmeliğinde kendilerine atfedilen görevleri

kabul durumlarının, sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarının cinsiyetine göre değişmediği sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri branş değişkeni açısından ele alındığında ise, görüşlerin farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde elde edilen bulguyla paralellik gösteren sonuçlara rastlanmaktadır. Demir (2010), sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik anlayış düzeylerini ve rehberlik hizmetlerine yönelik tutum düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Katılımcıların rehberlik anlayışı ve rehberlik tutum düzeylerinin branşa göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin analiz sonuçlarında ise sınıf rehber öğretmenlerin rehberlik anlayışlarının ve rehberliğe yönelik tutumlarının değişmediği saptanmıştır. Berber (2010) ortaöğretim kurumlarında görev yapan sınıf ve okul rehber öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda onuncu sınıf, sınıf rehberlik programı uygulamalarının değerlendirmek amacıyla yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin rehber öğretmenlik durumları esas olarak değerlendirme yapmıştır. Araştırma sonucunda sınıf rehber öğretmenleri ve okul rehber öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri okul türü değişkenine göre ele alındığında, elde edilen bulgulara göre sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinde farklılıklar tespit edilmiştir. Bu farklılıklar incelendiğinde; ticaret meslek lisesi, sağlık meslek lisesi ve imam hatip lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin teknik ve endüstri meslek lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre rehberlik programına daha yüksek puan verdiği gözlenmiştir. Buna göre rehberlik programının işleyişi ve uygunluğu açısından meslek lisesi türüne göre değişiklikler yapılabileceği söylenebilir. Literatürde bu bulguyla tutarlılık gösteren araştırmalar yer almaktadır.

Yumrutaş (2006) ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin rehberlik görevleriyle ilgili görüş ve uygulamalarının incelenmesine ilişkin yaptığı çalışmada Öğretmenlerin rehberlik görevleriyle ilgili düşünce ve yaptıkları çalışmalar hakkındaki ifadelerine verdikleri cevaplarda çalıştıkları okul türüne göre manidar düzeyde farklılaşmalar tespit etmiştir. Elde edilen bulgular çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

BÖLÜM VI

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenlerinin meslek liselerinde uygulanan rehberlik programına ilişkin görüşlerini değerlendirmeyi hedefleyen bu araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur. Bu sonuçlardan hareketle alandaki uygulayıcılar ve araştırmacılar için önerilerde bulunulmuştur.

6.1. SONUÇ

- Meslek liselerinde uygulanan rehberlik programına ilişkin sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinin incelendiği bu çalışma sonucunda, çalışmaya katılan sınıf rehber öğretmenlerinin ve okul psikolojik danışmanlarının önemli bir kısmı rehberlik programında yer alan hedeflerin açık ve net şekilde ifade edildiği görüşünü bildirmiştir. Ayrıca, okul psikolojik danışmanları hedeflerin sistematik bir şekilde ifade edildiğini ve hedeflerin yeterlik alanlarına dağılımının dengeli bir şekilde yapıldığını ifade etmişlerdir.
- Rehberlik programının içerik boyutunu oluşturan yeterlik alanları ele alındığında, okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenleri programda yer alan hedeflerin yeterlik alanlarına uygun hazırlandığını ve yeterlik alanlarının hazırlanmasında öğrencilerin ihtiyaçlarının dikkate alındığını vurgulamışlardır.

- Öte yandan, sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanları yeterlik alanlarının öğrencilere eğitsel ve mesleki karar almak için gerekli olgunluğa ulaşmaları için tam olarak yeterli olmadığı sonucuna varmışlardır. Ayrıca, okul psikolojik danışmanları, yeterlik alanlarını öğrencilerin potansiyellerini kullanmalarına olanak sağlama ve öğrencilere kendilerini geliştirme fırsatı sunma konularında yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir.
- Rehberlik programında yer alan etkinliklere ilişkin görüşlerinde ise, sınıf rehber öğretmenleri etkinliklerin anlaşılır bir şekilde düzenlenmiş olduğunu ve planlanan sürede gerçekleştirilebilir olduklarını belirtmişlerdir. Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programında yer alan etkinliklere ilişkin görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu gözlenmiştir.
- Araştırmaya katılan okul psikolojik danışmanları, etkinliklerin ilişkili oldukları yeterlik alanlarıyla örtüştüğünü ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiğini belirtmiştir. Öte yandan, programda yer alan etkinliklerin öğrencilere birlikte çalışmalarını için fırsat sunmakta yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca okul psikolojik danışmanlarının, okul imkanlarına göre düzenlenebilir olduğu konusuna genel olarak katılmadıkları gözlenmiştir. Okul psikolojik danışmanları etkinlikler öğrencilerin okul sonrası yaşamlarına yön vermektedir maddesine kısmen katılıyorum yanıtını vermişlerdir bu nedenle bu konuda sıkıntı yaşandığı söylenebilir.
- Rehberlik programının ölçme ve değerlendirme boyutunun tartışıldığı değerlendirme bölümünde verilen yanıtlar incelendiğinde bu bölümde yer

alan maddelerin ortalamalarının yüksek oldukları gözlenmiştir. Bununla birlikte, en yüksek puanlanan maddeler incelendiğinde, okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenlerine göre; programda yer alan ölçme araçlarının uygulandıktan sonra nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılırdır. Ayrıca hedeflerin nasıl değerlendirileceğinin açık ve anlaşılır biçimde ifade edildiği belirtilmiştir.

- Rehberlik programı genel olarak incelendiğinde okul psikolojik danışmanları yanıtlarına göre sınıf rehberliği için bir öğretim yılında ayrılan 30 ders saatinin hedeflere ulaşmak için yeterli olduğu maddesi en yüksek puana sahiptir. Aynı zamanda, okul psikolojik danışmanları programın öğrencilerin tümüne ulaşabildiğini ifade etmişlerdir.
- Sınıf rehber öğretmenleri de sınıf rehberliği ayrılan ders saatinin hedeflere ulaşmak için yeterli olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca rehberlik programının uygulayıcıların mesleki gelişimlerini desteklediğini ifade etmişlerdir. Verilen yanıtlar incelendiğinde, sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programının geneline ilişkin görüşlerinin oldukça olumlu olduğu gözlenmektedir.
- Meslek liselerinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programına ilişkin görüşleri cinsiyete göre değişiklik göstermemiştir.
- Meslek liselerinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programına ilişkin görüşleri branşa göre değişiklik göstermemiştir.

- Meslek liselerinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinin okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre; teknik ve endüstri meslek lisesi-ticaret meslek lisesi, teknik ve endüstri meslek lisesi- sağlık meslek lisesi, teknik ve endüstri meslek lisesi-imam hatip lisesi arasında anlamlı farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Bu farklılıklara göre ticaret meslek lisesi, sağlık meslek lisesi ve imam hatip lisesi sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programına teknik ve endüstri meslek lisesi sınıf rehber öğretmenlerine göre daha yüksek puan verdikleri ortaya çıkmıştır.

6.2. ÖNERİLER

Araştırma bulguları çerçevesinde, okullarda sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin daha verimli olabilmesi için şu önerilerde bulunulabilir:

- Çalışma sonucunda okul psikolojik danışmanları tarafından sınıf etkinliklerini uygulamak için gerekli materyallerin ulaşılabilir olmasının önemli olduğu ortaya konulmuştur. Bu nedenle meslek liselerinde rehberlik servislerinin materyaller açısından daha donanımlı ve daha zengin hale getirilebilir.
- Okul psikolojik danışmanları, etkinliklerin okulların sahip olduğu imkanlara göre düzenlenebilir şekilde olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Etkinlikler meslek liselerinin amaç ve yapılarına göre tekrar düzenlenebilecek şekilde hazırlanabilir.

- Meslek lisesinde okuyan öğrenciler mezun olduktan hemen sonra iş hayatına başlayabildikleri için eğitim hayatları süresince buna yönelik psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti almaları gerekmektedir. Bu nedenle, rehberlik programında yer alan etkinlikler öğrencilerin okul sonrası mesleki yaşamlarına destek olacak şekilde tekrar düzenlenebilir.

Araştırma bulguları çerçevesinde, araştırmacılara ve program hazırlayıcılara şu önerilerde bulunulabilir:

- Bu araştırmada rehberlik programına ilişkin meslek liselerinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin ve okul psikolojik danışmanlarının görüşleri incelenmiştir. Benzer bir araştırmada rehberlik programının verimliliğini incelemek amacıyla programa ilişkin başka değişkenler ele alınarak yürütülebilir.
- Bu araştırma, sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarını kapsamaktadır. Benzer bir araştırma programın bir diğer uygulayıcısı oldukları için okul yöneticileri ile çalışılabilir.
- Bu araştırma Kırşehir ili örnekleme ile sınırlıdır. Araştırmaya katılan okul psikolojik danışmanı ve sınıf rehber öğretmenlerinin sayıları örneklem genişletilerek artırılabilir. Benzer bir çalışma farklı il ve okullardaki öğretmenler üzerinde gerçekleştirilebilir.

- Ortaöğretim kurumları için rehberlik programı hazırlanırken, meslek liseleri ve genel liseler arasındaki farklılıklar göz önünde bulundurulabilir. Program hazırlama sürecinde ihtiyaç analizleri yapılarak, elde edilen sonuca göre meslek liselerine has programlar hazırlanabilir.
- Eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştiren programlarındaki öğrencilerin okullarda uygulanan rehberlik programından haberdar olmaları programın verimliliği açısından önemli görülmektedir. Bu nedenle rehberlik programının tanıtılmasına yönelik konular ders içeriklerinde yer alabilir.
- Programa ilişkin en düşük puanların teknik ve endüstri meslek lisesi sınıf rehber öğretmenleri tarafından verildiği gözlenmiştir. Buradan hareketle teknik ve endüstri meslek liseleri özelinde çalışma yapılabilir. Bu okul türünde görev yapan öğretmenlerle görüşmeler yapılarak, programın işleyişi ve yapısına ilişkin karşılaşılan sorunlar net bir şekilde ortaya konulabilir. Elde edilen verilerle programın aksayan yönleri ortaya konularak, gelecekte hazırlanacak programlara yol gösterici olabilir.

KAYNAKÇA

Akgün, E. (2010). *The Evaluation of School Guidance Services from the Perspective of Preschool Teachers*. Elementary Education Online, 9(2), 474-483.

Aluede, O; Egbochuku, E. (2009). *Teachers' Opinions Of School Counseling Programs In Nigerian Secondary Schools*. Educational Research Quarterly, 33 (1), 42-59.

ASCA (2007). Careers / Roles. <http://www.schoolcounselor.org> adresinden 4 Ocak 2013 tarihinde alınmıştır.

Avcı, Y. ve Nazlı, S. (2006). *Sınıf Rehberliği Etkinliklerinin Öğrencilerin Verimli Ders Çalışma Alışkanlıkları, Akademik Başarıları ve Sınav Kaygıları Üzerindeki Etkisi*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9, <http://sbe.balikesir.edu.tr> adresinden 21.02.2013 tarihinde alınmıştır.

Bakırcıoğlu, R. (2011). *İlköğretim Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (7. Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Bardakçı, A. B. (2011). *İlköğretim Okullarında Çalışan Sınıf Öğretmeni, Sınıf Rehber Öğretmeni Ve Psikolojik Danışmanların Kapsamlı/Gelişimsel Rehberlik Programına İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi. Adana.

Barki, B. G. & Mukhopadhyay, B. (1989). *Guidance and counselling: a manual*. Sterling Publishers.

Başaran, M. (2008). *İlköğretim Okullarındaki Yönetici ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Faaliyetlerinden Beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.

Berber, D. (2010). *Ortaöğretim Kurumları Onuncu Sınıf Rehberlik Programı Uygulamalarının Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Rehber Öğretmenler Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi. Kayseri.

Beyaz, S. (2003). *Meslek lisesi öğrencilerinin bazı değişkenlere göre problemleri ve rehberlik servislerine ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Borders, L.D and Drury S.M. (1992) *Comprehensive school counseling programs: a review for policymakers and practitioners, journal of counseling and development*. Journal of Counselling & Development, 70, 487-498

Demir, M. (2010). *Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Anlayışları ve Rehberliğe Yönelik Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.

Demirel, M. (2010). *İlköğretim ve Ortaöğretim Sınıf Rehberlik Programının Değerlendirilmesi*. Eğitim ve Bilim, yıl:2010, 35(156), s.45-61.

Doğan, S. (2000). *Okul Rehberliği ve Danışmanlığı Alanında Çağdaş Bir Yaklaşım: Kapsamlı Rehberlik Program Modeli*. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2(13), 56-64.

Erkan, S. (2011). *Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Hazırlanması*. 4. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.

Eşen, R. (2009). *10. Sınıf Rehberlik Programının (Sınıf Öğretmenleri İçin) Rehber Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya.

Gür, K. (2010). *Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Okul Psikolojik Danışmanlarının Yönetmelikteki Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Görevleri Kabul Durumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.

Güvenç, M. (2001). *Okullardaki Rehberlik Faaliyetlerinin Yürütülmesinde Karşılaşılan Güçlükler*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi. Niğde.

Gysbers, N., & Henderson, P. (1997). *Comprehensive Guidance Programs that Work-II*. ERIC/CASS Publications, ERIC Counseling and Student Services Clearinghouse, School of Education, University of North Carolina at Greensboro, 201 Ferguson Building, PO Box 26171, Greensboro, NC 27402.

Gysbers, N.C. (1999) *Closing in on the statewide implement of a comprehensive guidance program model*, ASCA, Professional School Counseling 2 (5), 357-366.

Gysbers,N.C. & Henderson,P. (2001). *Comprehensive Guidance and Counseling Programs: A Rich History and a Bright Future*. Professional School Counseling, 4(4),246-256.

Gysbers, N. C. (2002). *Comprehensive School Guidance Programs in the Future: Staying the Course*. C.D. Johnson ve S. K. Johnson (Ed.) Building Stronger School Counseling Programs: Bringing Futuristic Approaches into the Present.

Hatunoğlu, A., & Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda Verilen Rehberlik Hizmetlerinin Problem Alanları.

Karataş, Z. & Baltacı, H. Ş. (2013) *Ortaöğretim Kurumlarında Yürütülen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Okul Müdürü, Sınıf Rehber Öğretmeni, Öğrenci ve Okul Rehber Öğretmeninin (Psikolojik Danışman) Görüşlerinin İncelenmesi*. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 14(2), 427-460.

Kepçeoğlu, M. (1993). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. 7. Baskı, Kadioğlu Matbaası, Ankara.

Khan, S. B. (2010). Need Assessment On The Provision Of Guidance Services At High School Level In Pakistan. *International Journal of Academic Research*, 2(6).

Kızıl, D. (2007). *Ortaöğretim Kurumlarındaki Rehber Öğretmenlerin ve Sınıf Rehber Öğretmenlerin Sınıf İçi Rehberlik Etkinlikleri İle İlgili Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya.

Koçak, R. (2001). *Ortaöğretim Okullarındaki Mesleki Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi (Gaziantep Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 29-30.

Konca, F. (2007). *İlköğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.

Kuzgun, Y. (2013). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. 12. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Lehr, R. (2002) *Factors impacting the successfull implementation of comprehensive guidance and counseling programs in nova scotia*, ASCA Professional School Counselling, 5-292-297.

MEB (2006). *İlköğretim Ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberliği Programı*. <http://orgm.meb.gov.tr/arsiv/program.son> adresinden 17 Kasım 2013 tarihinde elde edilmiştir.

MEB (2009). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği*, Ankara.

MEB, (2014). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2013-2014*. Retrieved on September 30, 2014 on <http://sgb.meb.gov.tr>.

Nazlı, S. (2003). *Öğretmenlerin Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programını Algulamaları ve Değerlendirmeleri*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 6(10), s.131-145.

Nazlı, S. (2005). *Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programları*. 1. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.

Rao, S.N., Hari, M.S., Rao, D.B. (2006). *Guidance and Counselling*. Discovery Publishing House. Sachin Printers: Delhi

Özgüven, İ.E. (2001). *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. 1. Baskı, Sistem Ofset, Ankara.

Özoğlu, S. (1982). *Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. 2. Baskı, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir.

Pershing, J.A., Demetropoulos E.G. (1981). *Guidance and guidance systems in secondary schools: the teacher's view*. The Personnel and Guidance Journal, 59(7), 455-459

Rowley, W. J., Stroh, H. R. & Sink, C. A (2004). *Comprehensive guidance and counseling programs' use of guidance curricula materials: a survey of national trends*. Professional School Counseling, 8(4), 296-304

Studer, J. R. , Diambra, J. F., Breckner, J. A., Heidel, R. E. (2010). *Obstacles and successes in implementing the asca national model in schools*. Journal of School Counseling. 9(2)

Şahin, C. (2008). *Eğitim Sürecinde Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik*. (Editör: Mehmet Güven). Psikolojik Danışma ve Rehberlik. (s.1-47) 1. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.

Tan, H. (1992). *Psikolojik Yardım İlişkileri Danışma ve Psikoterapi*. 3. Baskı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

Terzi, Ş. , Tekinalp, B. E. & Leuwerke, W. (2011). *Psikolojik danışmanların okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri modeline dayalı olarak geliştirilen kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programını değerlendirmeleri*. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 1(1), 51-60.

Tokalı, H. (2007). *9. Sınıf Rehberlik Programının (Sınıf Öğretmenleri İçin) Rehber Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya.

Tüfekçi, M. U. (2011). *Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı Rehberlik Etkinliklerinin Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Rehber Öğretmenler Tarafından Uygulanma Durumları*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.

Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım*. 21. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Yumrutaş, A. (2006). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin rehberlik görevleriyle ilgili görüş ve uygulamalarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Yüksel-Şahin, F. (2008) *Ortaöğretimdeki öğrenci görüşlerine göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) hizmetlerinin değerlendirilmesi*. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 5(2).

EK 1- ANKET

ORTAÖĞRETİM REHBERLİK PROGRAMINA İLİŞKİN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİ VE OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARI GÖRÜŞLERİ ANKETİ

Değerli Öğretmen Arkadaşım,

Bu anket “Meslek Liselerinde Uygulanan Rehberlik Programına İlişkin Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Okul Psikolojik Danışmanlarının Görüşleri” konulu bir araştırmaya veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen veriler bilimsel amaçlı olarak kullanılacağından adınızı ve soyadınızı yazmamanız gerekmektedir. Sizden istenen, tüm soruları eksiksiz ve içten cevaplamanızdır. İlgı ve katkınız için teşekkür ederim.

Hayriye TORUNOĞLU

Ahi Evran
Sosyal

Üniversitesi
Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

BÖLÜM 1: KİŞİSEL BİLGİLER	
Bu bölümde durumunuza uygun ilgili seçeneğin (X) şeklinde işaretlenmesi ve ‘’.....’’ olan yerlerin yazı ile doldurulması gerekmektedir. Lütfen cevapsız soru bırakmayınız.	
1. Cinsiyetiniz: () Kadın	() Erkek
2. Branşınız:	
3. Çalıştığımız Meslek Lisesi:	

BÖLÜM 2		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
HEDEFLER- KAZANIMLAR						
1	Programdaki hedefler sistematik bir şekilde oluşturulmuştur.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
2	Hedefler açık ve net ifade edilmiştir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
3	Hedefler ulaşılabilir niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
4	Hedefler, öğrencilerin yaşamlarında kullanabilecekleri niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
5	Hedeflerin sınıf düzeylerine göre dağılımı öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
6	Hedefler benzer şekilde yazılarak dil birliği sağlanmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
7	Hedefler, programda hedeflenen sürede gerçekleştirilebilir niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
8	Hedefler yeterlik alanlarına (kendini kabul, aile ve toplum, eğitsel başarı vb.) dağılımı dengeli bir şekilde yapılmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
9	Hedefler hazırlanırken, öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuştur.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
10	Hedefler kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının gelişim alanları (kişisel, eğitsel, mesleki) dikkate alınarak hazırlanmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
YETERLİK ALANLARI (Okula ve Çevreye Uyum, Kendini Kabul, Kişiler Arası İlişkiler, Eğitsel Başarı, Eğitsel ve Mesleki Gelişim, Güvenli ve Sağlıklı Hayat, Toplum ve Aile)						
11	Hedefler,yeterlik alanlarına uygundur.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
12	Yeterlik alanları öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun hazırlanmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)

13	Yeterlik alanları okul dışındaki yaşamı destekler niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
14	Program, öğrencilerin okula ve çevreye uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
15	Program, öğrencilerin potansiyellerini kullanmalarına olanak tanımaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
16	Program, öğrencilerin eğitsel başarılarını arttırmalarını sağlamaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
17	Program, öğrencilerin kendilerini tanımalarına ve kabul etmelerine yardımcı olmaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
18	Program, öğrencilere kendilerini geliştirme fırsatı sunmaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
19	Program öğrencilerin, kişilerarası etkileşim becerilerini geliştirmektedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
20	Program, öğrencilerin topluma yönelik olumlu bir tutum geliştirmelerini sağlamaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
21	Program, öğrencilerin eğitsel kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarını sağlamaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
22	Program, öğrencilerin mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarına yardımcı olmaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ETKİNLİKLER – ÖĞRETME - ÖĞRENME SÜRECİ						
23	Etkinlikler ilişkili olduğu yeterlik alanları ile örtüşmektedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
24	Etkinlikler anlaşılır bir şekilde düzenlenmiştir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
25	Etkinlikler hedefleri gerçekleştirmeye hizmet etmektedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
26	Etkinlikler, öğrencileri aktif kılacak şekilde düzenlenmiştir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)

27	Etkinlikler, öğrencilere birlikte çalışmalarını için fırsat sunmaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
28	Etkinlik örnekleri, programın vizyonuna uygun olarak planlanmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
29	Etkinlikler, öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
30	Etkinliklerde kullanılacak öğretim materyali programın uygulanacağı her okul için kolay ulaşılabilir niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
31	Etkinlikler sınıf rehber öğretmenleri ve psikolojik danışmanlara uygulamada yol gösterici özelliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
32	Etkinlikler, sınıf rehber öğretmenin PDR alanındaki yeterlik düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
33	Etkinliklerde hedeflenen yeterliklerin ne ölçüde kazandırıldığı ölçülebilir niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
34	Etkinlikler okul imkanlarına göre düzenlenebilir niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
35	Etkinlikler yoluyla öğrenciler seçmiş oldukları alanla ilgili farkındalık kazanmaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
36	Etkinlikler planlanan sürede gerçekleştirilebilir niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
37	Programda yeteri kadar etkinlik örneği sunulmaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
38	Etkinlikler, öğrencilerin okul sonrası yaşamlarına yön verecek şekildedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
DEĞERLENDİRME						
39	Programda yer alan etkinlik değerlendirme formları, hedefleri ölçebilecek niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
40	Hedeflerin nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır biçimde ifade edilmiştir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
41	Hedeflerin nasıl değerlendirileceği örneklerle gösterilmiştir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)

42	Programda verilen etkinlik değerlendirme formları duyuşsal özelliklerin değerlendirilmesini sağlamaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
43	Etkinliklerin değerlendirilmesinde önerilen değerlendirme çeşitleri uygundur.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
44	Ölçme araçlarının uygulandıktan sonra nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır olarak belirtilmiştir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
45	Ölçme araçları, programın öğrenciler üzerindeki etkisini ölçmekte yeterlidir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
46	Program ölçülebilir sonuçlar üretmektedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
GENEL						
47	Program, rehberlik saatlerinin daha etkili bir biçimde değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
48	Sınıf rehberliği için bir öğretim yılında ayrılan 30 ders saati hedeflere ulaşmak için yeterlidir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
49	Program, PDR hizmetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesine yardımcı olmaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
50	Program, okul-aile işbirliğini güçlendirmektedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
51	Program, uygulayıcıların mesleki gelişimlerini desteklemektedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
52	Program, öğrencilerin tümüne ulaşabilir niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
53	Program, ailelerin PDR çalışmaları hakkındaki farkındalıklarını artırmaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
54	Program, okul-rehberlik servisi-öğretmenler işbirliği ile uygulanabilir niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
55	Program okulun eğitim programını destekler niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)

T.C.
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı :24512418/605/211022
Konu:Hayriye TORUNOĞLU'nun
Araştırma İzni

15/01/2014

AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına)

İlgi: 26.12.2013 tarihli ve 1123/6362 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Hayriye TORUNOĞLU'nun "Meslek Liselerinde Uygulanan Sınıf Rehberliği Programlarına İlişkin Okul Psikolojik Danışmanlarının ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Görüşleri" konulu anketi ilimiz merkez Meslek Lisesinde görev yapan Rehber öğretmen ve Sınıf Rehber öğretmenlerine uygulayacağına dair Valilik Makamının 15.01.2014 tarihli ve 605/205386 sayılı onay örneği ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi arz ederim.

Osman ELMALI
Millî Eğitim Müdürü

Ek:1

16 01 2014

Turgay Üzmük
Memur

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 072b-1311-3da3-b247-f3dd kodu ile yapılabilir.

Terme Cad. 40200 Merkez/KIRŞEHİR
Elektronik Ağ:kirsehir.meb.gov.tr
e-posta: kirsehirmem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mustafa ÇELİK/Şube Müdür
Tel: (0 386)2135150-1530
Faks: (0 386) 213 10 03